

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
Katedra fyzické geografie a geoekologie

Tereza Klímová

**ZHODNOCENÍ AKTUÁLNÍ NABÍDKY PROGRAMŮ
STŘEDISEK EKOLOGICKÉ VÝCHOVY Z
HLEDISKA POTŘEB GEOGRAFICKÉHO
VZDĚLÁVÁNÍ**

**(The evaluation of actual offer of education centres for the purpose of
geographical educations)**

Bakalářská práce

Praha 2010

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Tomáš Matějček, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala sama a že jsem uvedla veškeré použité informační zdroje.

Praha 1.5.2010

OBSAH

OBSAH.....	3
SEZNAM TABULEK.....	4
SEZNAM GRAFŮ.....	4
SEZNAM PŘÍLOH.....	4
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	5
ABSTRAKT.....	6
1. ÚVOD.....	7
2. METODIKA.....	10
2.1 VÝZKUM VÝUKOVÝCH PROGRAMŮ.....	10
2.2 PROGRAMY NABÍZENÉ Více středisky ekologické výchovy.....	12
3. VÝSLEDKY A HODNOCENÍ.....	15
3.1 PRAHA.....	15
3.1.1 Hodnocení nabídky na území Prahy.....	16
3.2 STŘEDOČESKÝ KRAJ.....	19
3.2.1 Hodnocení nabídky na území Středočeského kraje.....	21
3.3 JIHOČESKÝ KRAJ.....	23
3.3.1 Hodnocení nabídky na území Jihočeského kraje.....	25
3.4 PLZEŇSKÝ KRAJ.....	27
3.4.1 Hodnocení nabídky na území Plzeňského kraje.....	27
3.5 KARLOVARSKÝ KRAJ.....	27
3.5.1 Hodnocení nabídky na území Karlovarského kraje.....	27
3.6 ÚSTECKÝ KRAJ.....	28
3.6.1 Hodnocení nabídky na území Ústeckého kraje.....	28
3.7 LIBERECKÝ KRAJ.....	30
3.7.1 Hodnocení nabídky na území Libereckého kraje.....	31
3.8 KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ.....	34
3.8.1 Hodnocení nabídky na území Královéhradeckého kraje.....	35
3.9 PARDUBICKÝ KRAJ.....	37
3.9.1 Hodnocení nabídky na území Pardubického kraje.....	38
3.10 KRAJ VYSOČINA.....	40
3.10.1 Hodnocení nabídky na území kraje Vysočina.....	41
3.11 JIHMORAVSKÝ KRAJ.....	43
3.11.1 Hodnocení nabídky na území Jihomoravského kraje.....	45
3.12 ZLÍNSKÝ KRAJ.....	49
3.12.1 Hodnocení nabídky na území Zlínského kraje.....	50
3.13 OLMOUCKÝ KRAJ.....	52
3.13.1 Hodnocení nabídky na území Olomouckého kraje.....	53
3.14 MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ.....	55
3.14.1 Hodnocení Moravskoslezského kraje.....	55
4. ZÁVĚR.....	58
5. SEZNAM LITERATURY.....	62
PŘÍLOHA: ANOTACE JEDNOTLIVÝCH VÝUKOVÝCH PROGRAMŮ STŘEDISEK EKOLOGICKÉ VÝCHOVY.....	65

Seznam tabulek

- Tabulka 1: Rozdělení výukových programů v Praze 2010
- Tabulka 2: Rozdělení výukových programů ve Středočeském kraji 2010
- Tabulka 3: Rozdělení výukových programů v Jihočeském kraji 2010
- Tabulka 4: Rozdělení výukových programů v Plzeňském kraji 2010
- Tabulka 5: Rozdělení výukových programů v Ústeckém kraji 2010
- Tabulka 6: Rozdělení výukových programů v Libereckém kraji 2010
- Tabulka 7: Rozdělení výukových programů v Královéhradeckém kraji 2010
- Tabulka 8: Rozdělení výukových programů v Pardubickém kraji 2010
- Tabulka 9: Rozdělení výukových programů v kraji Vysočina 2010
- Tabulka 10: Rozdělení výukových programů v Jihomoravském kraji 2010
- Tabulka 11: Rozdělení výukových programů ve Zlínském kraji 2010
- Tabulka 12: Rozdělení výukových programů v Olomouckém kraji 2010
- Tabulka 13: Rozdělení výukových programů v Moravskoslezském kraji 2010
- Tabulka 14: Zastoupení programů v jednotlivých kategoriích

Seznam grafů

- Graf 1: Zastoupení programů v jednotlivých kategoriích
- Graf 2: Rozdělení programů dle cílové věkové skupiny v jednotlivých krajích 2010
- Graf 3: Rozdělení programů dle cílové skupiny v České republice 2010

Seznam příloh:

- Příloha: Anotace jednotlivých výukových programů středisek ekologické výchovy

Seznam použitých zkratk:

BIO-označení biopotravin

CE(G)V-Centrum ekologické (globální) výchovy

ČR-Česká republika

FSC-Forest Stewardship Council (certifikace dřeva)

GPS-Global Positioning System (vojenský polohový družicový systém)

CHKO-Chráněná krajinná oblast

IS-Informační středisko

KRNAP-Krkonošský Národní park

(M)DDM- (Městský) dům dětí a mládeže

NP-Národní park

o. p. s. -obecně prospěšná společnost

o. s. - občanské sdružení

p. o. -příspěvková organizace

RVP-Rámcový vzdělávací program

SEV-Středisko ekologické výchovy

SEVER-Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory

SŠ-Střední škola

ŠVP-Školní vzdělávací program

TEREZA-Terénní základna

VOŠ-Vyšší odborná škola

VŠ-Vysoká škola

ZO ČSOP-Základní organizace Českého svazu ochránců přírody

ZŠ-Základní škola

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na ekologické výukové programy, kterými lze doplnit výuku geografie ve školách. Výukové programy realizují střediska ekologické výchovy po celé České republice. V práci se čtenář dozví, jak pracují a co všechno nabízejí střediska ekologické výchovy a hlavně o jejich výukových programech.

Cílem práce je vybrat z nabídek geograficky zaměřené programy jednotlivých středisek ekologické výchovy. Poté zhodnotit nabídku každého střediska z hlediska počtu nabízených geograficky zaměřených programů, věkové kategorie těch, jimž jsou určeny a forem, kterými probíhají. Provedeno je také zhodnocení podle jednotlivých krajů. Praktickým výstupem práce je seznam geograficky zaměřených programů jednotlivých středisek rozdělený podle krajů a jednotlivých témat.

Součástí práce je i krátké pojednání o programech vytvořených společnostmi Fair Trade a simulačních hrách, které jsou v nabídce středisek ekologické výchovy nejčastěji zastoupeny.

ABSTRACT

The thesis focuses on ecology education programmes that could be used to complement the syllabi of geography at schools. Such programmes are being organized by ecology education centres all around the country. In the thesis the reader will find out how do the centres work and a lot of information about their programmes.

The aim of the thesis is to select geography oriented programmes from all those organized by individual education centres. Then the thesis evaluates the programmes from several viewpoints – the amount of geography oriented programmes offered, the age the programmes are designed for and their forms. In addition, the thesis evaluates individual counties. The practical result of this thesis is a list of geography oriented ecology education programmes sorted by county and topic.

Incorporated into the thesis is a short work on Fair Trade held programmes and simulation games, which are very often offered by ecology education centres.

1. ÚVOD

Střediska ekologické výchovy jsou většinou neziskové organizace, městské domy dětí a mládeže či občanská sdružení. Finanční prostředky na svou činnost získávají za služby, jež nabízejí a dále z různých grantů a sponzorských darů. Většina těchto středisek je sdružena pod organizací Pavučina, která byla založena v roce 1996. Pavučina sdružuje organizace, které se specializují na ekologickou výchovu, vzdělávání a osvětu. Aby byla organizace do Pavučiny přijata, musí provádět činnost v oblasti ekologických výukových programů pro školy a v oblasti vzdělávání pedagogických pracovníků. (www.pavucina-sev.cz). Střediska ekologické výchovy (dále jen SEV) se zabývají hlavně realizací výukových programů pro školy, poradenskou činností, vzděláváním nejen pedagogických pracovníků, vedením kroužků a jiných zájmových útvarů, vydáváním různých publikací a tvorbou učebních pomůcek, ale i ochranou přírody či například tvorbou naučných stezek. Hlavní náplní činnosti SEV je ekologická resp. environmentální výchova.

„Pojem „ekologická výchova“ je v České republice značně problematický, protože se z tradičních a jazykových důvodů používá synonymně s pojmem Environmentální výchova, přičemž v sobě ale zpravidla odráží pouze určitou její interpretaci.“ (Činčera 2007, s. 16).

Pro činnost SEV je vhodné považovat oba tyto pojmy za rovnocenné (Máchal, 2000).

„V nejširším slova smyslu lze ekologickou výchovu popsat jako veškeré výchovné a vzdělávací úsilí, jehož cílem je především:

- zvyšovat spoluodpovědnost lidí za současný i příští stav přírody i společnosti, za místo, ve kterém žijí a které je jim domovem, za smysluplné využívání místních zdrojů;

- rozvíjet citlivost, vstřícnost a tvořivost lidí k řešení problémů péče o přírodu i problémů lidské společnosti;

- utvářet ekologicky příznivé hodnotové orientace, které kladou důraz na dobrovolnou střídmost, na nekonsumní, duchovní kvality lidského života.“ (Máchal 2000, s. 15). Ekologická respektive

environmentální výchova je nyní nedílnou součástí základního i středního vzdělávání. V nedávné době začaly české školy učit podle Školních vzdělávacích programů (ŠVP), jež si každá škola tvoří sama podle Rámcových vzdělávacích programů (RVP). Environmentální výchova je jedním z aktuálních témat, která tvoří průřezová témata RVP. Škola musí v průběhu studia seznámit žáky se všemi průřezovými tématy a jejich okruhy, ale o způsobu jakým to udělá si může rozhodnout sama (Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, 2007).

Klíčovou roli v oblasti environmentální výchovy v České republice hrají organizace,

spolupracující v rámci Sítě středisek ekologické výchovy Pavučina. (Činčera, 2008). Proto jednou z možností jak škola může environmentální výchovu do výuky zařadit a jak se může inspirovat jsou i střediska ekologické výchovy a jejich výukové programy. Práce těchto středisek si v širším slova smyslu klade za cíl vštípit nejen dětem pro-environmentální chování. Environmentální chování je v užším slova smyslu to chování, které významně působí na životní prostředí. A pro-environmentální chování je takové chování, které je obecně (či podle poznatků environmentalistiky) v kontextu dané společnosti hodnoceno jako šetrná varianta environmentálního chování či příspěvek ke zdraví životního prostředí. (Krajhanzl, 2009).

Pod pojmem výukové programy se skrývají krátkodobější aktivity (1-3 hodiny), půldenní či celodenní exkurze nebo vícedenní pobytové programy zaměřené na doplnění a rozšíření školního vyučování. Jde o terénní cvičení, simulační hry, diskuze, kvízy, exkurze, praktické ukázky, atp. „*Vedle návaznosti na školní osnovy (resp. rámcové vzdělávací programy) je při sestavování výukových programů kladen důraz také na aktivní zapojení účastníků a probuzení jejich zájmu, rozvoj spolupráce, hravosti, fantazie apod.*“ (Matějček 2007, s. 8). Mohou se konat v prostorách SEV, ale také přímo v terénu v okolí sídla SEV. U programů konaných mimo SEV se jedná většinou o exkurze na zajímavá místa v okolí, kde lze například prakticky ukázat některé jevy (rybník, kamenolom, naučná stezka, atd.). Některá SEV nabízejí také programy vícedenní. Ty jsou obvykle zaměřeny mezioborově, takže se zde žáci dozví informace, které poté využijí ve vícero školních předmětech. Nabídka ekologických výukových programů je v současnosti velmi pestrá a řada z nich pokrývá aktuální geografická témata. (Matějček, 2009)

Protože ekologie souvisí asi nejvíce s biologií, jsou výukové programy využitelné převážně pro biologické vzdělávání. Ale protože geografie (mimo jiných předmětů) s ekologií také úzce souvisí, nalezneme v nabídkách SEV také výukové programy zaměřené na geografická témata či programy, které alespoň v některé své části geografická témata řeší. A lze je tedy využít pro potřeby geografického vzdělávání. Geograficky zaměřená témata se zabývají především globálními problémy, trvale udržitelným rozvojem, regionálními problémy, atp. Programy mezioborové, které v sobě geografii také ukrývají, se zaměřují většinou na krajinu, vodu, vzduch, půdu atd. Mnoho programů zabývajících se biosférou se odehrává ve formě terénních exkurzí, při kterých se žáci aktivně zapojují řešením různých úkolů, měřením různých veličin a vlastním pozorováním nebo hraním různých her.

Moje práce je zaměřena geograficky, tudíž se budu zabývat hlavně programy, které lze využít pro doplnění geografické výuky. Praktickým výstupem práce by měl být jakýsi seznam

výukových programů SEV, které se byt' jen okrajově týkají geografie. Měla by to být pomůcka pro učitele zeměpisu, která by jim zjednodušila výběr vhodného výukového programu. A to nejen podle zaměření programu, ale i místa jeho konání.

2. METODIKA

2.1 Výzkum výukových programů

Pro účely této práce jsem prošla nabídky výukových programů středisek ekologické výchovy patřících pod sdružení Pavučina, jež má v současnosti 40 členů a 8 pozorovatelů, a dále nabídky dalších SEV a organizací, jež se také zabývají ekologickou výchovou a nabízejí výukové programy pro školy, které se mi podařilo vyhledat. Byly to například Správa Národního parku a CHKO Šumava, Správa Krkonošského národního parku či Lesy hl. m. Prahy. U každého SEV je níže uvedeno, zda je členem Pavučiny či nikoliv. U některých SEV však nebyla nabídka programů pro školy dohledatelná, popřípadě se v ní nenacházel žádný geograficky zaměřený program. Práce je zaměřena na geografické programy či programy, které se nějakým způsobem geografie dotýkají. SEV jsou zaměřena na ekologickou výchovu, z toho plyne, že jednotlivé programy jsou zaměřeny na témata patřící spíše do výuky biologie či ekologie. Geografická témata je tedy nutno z nich vybrat.

První krok výběru geografických programů znamenal najít a zhruba pročíst nabídky jednotlivých středisek. Po přečtení jsem stanovila témata, která se týkají geografie a vyskytují se v programech SEV. Poté jsem k nim zařadila jednotlivé programy. Některé vybrané programy jsou komplexní, tudíž jsou zařazeny do více stanovených kategorií. Programy, které jsem do práce zařadila, jsou buď zcela geograficky zaměřeny, nebo se jedná o programy mezioborové, které se ovšem o některém z vybraných témat zmiňují. Za geografické programy lze považovat například programy *Není TUR jako TUR* (Ekocentrum Podhoubí), *Na železnici dějí se věci* (Čmelák), *Alternativní zdroje energie* (Paleta), *Mapa a krajina* (Rychta Krásensko) a mnohé další. Příklady těch, které jsou mezioborové mohou být např. *Proměny lesa* (Naučné středisko Kladno-Čabárna), který je zaměřen spíše na biologické aspekty lesa, ale žáci se dozví i o významu, proměnách a funkci lesa; *Řeka čaruje* (Cassiopeia) kde se žáci dozví co v řece žije, a dále také o řece z geografického hlediska; či *Invační druhy nezvaní cizinci* (Vita), který je už podle názvu spíše biologický, ale ukáže také, že invační druhy mají vliv na krajinu a život v ní.

Fyzicko-geografické kategorie jsem vytyčila podle oborů fyzické geografie jako: krajina; hydrologie; geologie, pedologie a geomorfologie; atmosféra a vesmír; ochrana životního prostředí. Do tématu krajina jsem zařadila všechny programy týkající se krajiny obecně, ale i její funkce, změny apod. Dále téma hydrologie, kde jsou programy, které se zabývají významem vody pro člověka, jejím koloběhem v přírodě, ale také jejím nedostatkem, šetřením s ní atd. Programy, které

se zabývají geologií, pedologií a geografii jsou sloučeny do jedné kategorie vzhledem k jejich příbuznosti a nevelkému počtu. V kategorii atmosféra a vesmír nalezneme programy hlavně o znečišťování atmosféry, jejím významu a také složení.

Dále jsem vyčlenila environmentální témata, jež jsou rovněž předmětem studia geografie. Témata ochrana životního prostředí, odpady a ekoznačení, které se v dnešní době dostávají do popředí. Poslední dvě témata sice nejsou ryze geografická, ale s geografii úzce souvisí. Takže pod kategorií odpady se nacházejí programy o odpadech, které produkujeme, o jejich třídění, recyklaci a o tom kam s nimi. V ekoznačení jsou programy, které ukazují, se kterými ekoznačkami se u nás můžeme setkat a co znamenají. Téma ochrana životního prostředí pod sebou skrývá programy týkající se ochrany přírody.

Zbývá témata jsou spíše komplexně geografického charakteru. V kategorii zemědělství najdeme programy zabývající se zejména ekozemědělstvím a biofarmami. Programy o dopravě jsou zaměřeny zejména na její environmentální dopady. Programy zaměřené na problematiku energií se zabývají zdroji energie a to hlavně těmi obnovitelnými, jejich využitím a dále také šetřením s nimi. Programy zaměřené na průmysl se v nabídkách SEV nenachází, ale lze sem zařadit programy, jež s průmyslem souvisí. Například program *Hajdy na Haldy* (Vita), který ukazuje dopady těžby uhlí v Ostravě či program *Oděvy od minulosti až po současnost aneb od kožešiny ke Gote-Texu* (Ochrana fauny ČR), který se mimo jiné zabývá i výrobou textilních produktů a dále třeba simulační hra *Jezero* (SEVER, Paleta), kde se žáci stanou majiteli průmyslových továren na břehu jezera. Další čtyři kategorie: světový obchod; obyvatelstvo; trvale udržitelný rozvoj a globální problémy; často sdružují pod sebou jeden program. Tedy spíše simulační hru, například *Fishbanks*, *Beo*, *Jezero*, či *Africkou vesnici*.

V poslední kategorii nazvané „jiné“ jsou zařazeny programy, které se také dotýkají geografického vzdělávání, ale nebylo je možno zařadit do žádné z předchozích kategorií. Jde například o program *Gde právě su* (Chaloupky), ve kterém se žáci učí pracovat s mapou, buzolou či GPS.

Závěrečnými částmi práce bylo zhodnocení programové vybavenosti jednotlivých SEV z hlediska počtu a témat nabízených programů, cílové věkové kategorie, pro kterou jsou programy určeny a forem, jimiž probíhají. Poté následovalo zhodnocení vybavenosti celých krajů.

2.2 Programy nabízené více středisky ekologické výchovy

Střediska ekologické výchovy přebírají některé osvědčené programy jedno od druhého nebo využívají programy, které pro ně předpřipravil někdo jiný. Jedná se většinou o programy probíhající formou simulační hry, dále o programy od brněnské společnosti Fair Trade a také dlouhodobý projekt *Ekoškola*. Krátké popisy programů společnosti Fair Trade uvedené v této práci vznikly s pomocí internetových stránek společnosti Fair Trade (<http://www.fairtrade.cz/>). Popisy některých simulačních her a projektu *Ekoškola* vznikly kompilací z anotací jednotlivých SEV.

Programy, jež vytvořila společnost Fair Trade se zabývají tématy souvisejícími s chudobou, podceňováním lidské práce v nejchudších zemích, výrobky, jež vlastně nikdy nebudou jejich obyvatelé vlastnit, přestože bez nich by jejich výroba nebyla možná, nadnárodními společnostmi a tím jak to souvisí s naším každodenním životem. Konkrétně jsou to programy *Hořká chuť čokolády* (Ekocentrum Na zahradě, Podblanické ekocentrum, Divizna, Čmelák, Společnost pro Jizerské hory, Rozmarýnek), *Coca-Colonizace* (Ekocentrum Na zahradě, Lipka), *Silný kafe* (Podblanické ekocentrum, Čmelák), *Komu (Jak) chutná prales* (Podblanické ekocentrum, Čmelák, Rozmarýnek), *Šaty dělají člověka...a kdo dělá šaty?* (Divizna, Lipka).

Program *Hořká chuť čokolády* je zaměřen na téma dětské práce v rozvojových zemích. Ukazuje ji na příkladu čokolády a kaka. Studenti se zamyslí nad příčinami dětské práce a jejími souvislostmi s chudobou a nedostatkem vzdělání. Na příbězích konkrétních dětí z rozvojových zemí poznají problémy, jež tyto děti mají. Práce s mapou jim poté přiblíží problematiku „bohatého severu“ a „chudého jihu“. Další součástí programu je i práce s obaly od čokolád, která ukáže možnost volby, kterou spotřebitelé při koupi mají. Závěrem se rozběhne diskuze o tom, jak můžeme sami pomoci zmírnit tento problém.

Program *Coca-Colonizace* se zabývá nadnárodními společnostmi. Představí studentům pojem nadnárodní společnost, ukáže jim fungování takové společnosti a také vliv jaký na nás obyčejné lidi, ale i na krajinu kolem nás tyto společnosti mají. Pomocí příběhu všedního dne vyjádřeného logy běžných výrobků jsou studenti uvedeni do problému. Poté pracují ve skupinách, kdy vystřídají pět stanovišť, pracují s textem, vyslechnou problémy zaměstnanců v Kolumbii, vytvoří plakát o problémech s vodou v Indii atp. V závěrečné diskusi se studenti zamyslí nad tím, jak negativním vlivům praktik nadnárodních společností zabránit.

Program *Silný kafe* na příkladu kávy objasňuje fungování konvenčního obchodu. Studenti si pomocí hry uvědomí, jak obchod funguje, a sami si vyzkouší role lidí, jež jsou do obchodu s kávou zapojeni. Od sezónních dělníků v Brazílii, přes členy Fair Trade družstva v Kostarice, až po

majitele pražírny v Anglii. Uvědomí si, jak jsou tito lidé mezi sebou provázáni a jaké výhody a nevýhody má jejich pozice v tomto řetězci. K dispozici studenti mají fotografie a texty z procesů výroby kávy. Nakonec si také ujasní rozdíly mezi konvenčním obchodem a Fair Trade. A dozvědí se také, kde se v ČR dají výrobky Fair Trade koupit.

Komu chutná prales je program o tom, jak kácení pralesa ovlivňuje náš každodenní život. Studenti pracují při programu s textem a mapou a také ve skupinách. Uvědomí si rozsah kácení pralesů, jeho příčiny a důsledky. Dozví se, jak například hliníková plechovka či káva souvisí s touto činností. Že náš každodenní život je úzce propojen s kácením pralesů a dalším využitím dřeva, vykáceného prostoru i jeho zvířecích obyvatel. Nakonec je jim představena i ekologičtější a tudíž i přijatelnější alternativa certifikace dřeva FSC, dále také BIO a Fair Trade.

Program **Šaty dělají člověka...a kdo dělá šaty?**, se už podle názvu zabývá výrobou oblečení. Studenti se dozvědí, jak oblečení vzniká. Pak se seznámí s pracovními podmínkami šiček v rozvojových zemích. Skupinová práce je seznámí s problémy, jež tyto rozvojové země mají a jak souvisí s levným oblečením, které si můžeme u nás koupit. V závěrečné diskuzi zužitkují své poznatky a nakonec se dozví také něco o biobavlně, ekologicky příznivějších materiálech a Fair Trade.

Simulační hry jsou jednou z hojně využívaných forem při přípravě výukových programů. „*Jsou zrcadlem či rekonstrukcí skutečných událostí v menším a zjednodušeném měřítku. Umožňují účastníkům prožít "zevnitř" události a situace, o kterých se dočítají v tisku nebo je vidí v televizi. Cílem simulačních her je navodit situaci, kdy si hráči budou moci na vlastní kůži vyzkoušet, jak lze ovlivňovat procesy rozhodování a výsledek děje.*“ (Pike a kol. 1994, s. 265). V nabídkách SEV najdeme několik simulačních her, jež se často opakují. Jsou to konkrétně simulační hry *Fishbanks* (Cassiopeia, Stěvlík, Společnost pro Jizerské hory, SEVER-Litoměřice, Paleta, Ostrůvek, Rychta Krásensko, Vita), *Africká vesnice* (SEVER-Litoměřice, Paleta, Vita), *Beo* (Podhoubí, SEV Kašperské Hory, SEV Pod skalou Stožec, Ostrůvek, Vita), *Opuštěné pole* (Paleta, Ostrůvek) a *Jezero* (SEVER-Litoměřice, Paleta).

V simulační hře **Fishbanks** se skupinky studentů stávají majiteli rybářských společností. Cílem hry je hospodařit tak, aby na konci hry měli co největší majetek. Jedná se o ekonomickou hru rozšířenou o ekologické vztahy mezi člověkem a přírodou. Většinou rybářské společnosti na konci hry fiktivní moře zničí. V závěrečném rozboru hry a diskuzi hledají řešení, aby rybářské firmy efektivně fungovaly a zároveň neškodily životnímu prostředí. (Business Leaders Forum)

V simulační hře **Africká vesnice** se studenti stanou obyvateli africké vesnice. „Prožijí“ zde

několik let se vším všudy. Tedy se suchy, neúrodou, nemocemi a ozbrojenými konflikty atp. Studenti mají pochopit, jak se takovým lidem žije. Že jejich život nezávisí pouze na jejich schopnostech a vnějších podmínkách, ale také na pomoci zvenčí, tedy humanitární pomoci.

Beo je keltské slovo znamenající živý. Bylo zároveň použito jako název simulační hry, která se hraje na mapě světa resp. na jakékoli mapě s různými kartami, které si hráči otáčejí. Hráči otáčejí karty s různými problémy, které se pak snaží vyřešit pomocí karet s řešeními. Zjistí, že při jejich řešení je nutná spolupráce. Bez ní se podmínky na planetě Zemi stanou neslučitelné se životem. (Beo, 1999)

Opuštěné pole je simulační hra, kde se studenti zábavnou formou dozvědí něco o propojenosti ekosystémů, konkrétně dříve obdělávané a dnes opuštěné zemědělské půdy. Hra se hraje na herním plánu pole, rozděleném na různě barevná políčka. Hráči na ně umísťují podle pravidel hry karty s rostlinami. Snaží se osadit co největší plochu pole a nasbírat tím maximální počet bodů, toho ale dosáhnou pouze spoluprací. (Matějček, 2003)

V simulační hře **Jezero** se studenti stanou majiteli továren, jež leží na břehu jezera, ze kterého využívají vodu. Cílem každé továrny je co největší zisk. Ale jak to udělat, aby jezero „nezemřelo“?

Dlouhodobý projekt **Ekoškola** (Tereza, Cassiopeia, SEVER, Vzdělávací středisko Bílé Karpaty, Sluňákov, Víta) probíhá po celý rok na škole. Žáci se tak naučí něco o environmentálních tématech a sami se prakticky snaží uvést je ve škole do života. Škola od SEV dostane propůjčeny materiály a pomůcky. Snaží se svůj každodenní školní život zekologizovat. Založí si ekotýmy, vytváří si své ekokodexy. Konkrétně třídí odpad, šetří energie a zlepšují životní prostředí školy, aby pak mohla dostat titul Ekoškola.

3. VÝSLEDKY A HODNOCENÍ

3.1 Praha

Ekocentrum Podhoubí z Prahy je občanské sdružení založené v podstatě sloučením dvou občanských sdružení v roce 2005. Nabízí 11 výukových programů, které lze využít pro potřeby geografického vzdělávání. Bohužel jen dva jsou pro střední školy, ostatní jen pro školy základní. Jedná se o programy terénní i vnitřní. Nabídka je pestrá, nalezneme zde zastoupení skoro všech sledovaných kategorií. Výjimkou jsou energie a ekoznačení, ale lze očekávat, že se o energii zmíní program o trvale udržitelném rozvoji a o ekoznačení program o biopotravinách. Programy jsou připraveny tak, aby se jich žáci aktivně účastnili. Hrají různé hry, diskutují, řeší ve skupinách přednesené problémy atp.

Občanské sdružení Ekodomov bylo založeno v Praze roce 2004. V roce 2007 zřídilo dvě pobočky, jednu v Kutné Hoře a jednu v Žatci. Žateckou pobočku v roce 2010 předalo do správy Ekocentru Žatec (v současné době nenabízí ještě žádné programy). Nabízí 3 geograficky využitelné programy. Všechny tři jsou určeny pro 2. stupeň ZŠ. Jde o programy o energiích, odpadech a vodě. Žáci se do programů zapojí při řešení různých problémů a v připravených herních aktivitách. Sdružení Ekodomov nenabízí žádný terénní program.

Sdružení TEREZA vzniklo v roce 1979 v chatě (TERÉnní ZÁkladna) v Prokopském údolí. Od roku 1994 organizuje ekologické výukové programy. V Tereze, která nyní sídlí na Praze 1, najdeme také obchůdek s knihami, pomůckami apod. Tereza realizuje 18 programů využitelných geografickým vzděláváním, které pokrývají většinu sledovaných kategorií. Z tabulky vyplývá, že zde není zastoupen trvale udržitelný rozvoj, ale lze předpokládat, že se o něm zmiňují programy o znečištění životního prostředí, či o energiích. První tři z nabízených programů jsou dlouhodobé projekty. Tereza zapůjčuje školám na jejich realizaci různé pomůcky, např. různé klíče k určování, pomůcky k měření apod. Krátkodobé programy jsou jak terénní tak vnitřní. Žáci při nich mohou sami měřit např. znečištění vzduchu, zahrají si různé hry, vypracovávají pracovní listy, diskutují a pracují s různými pomůckami. Převážná většina z nabízených programů je určena pro ZŠ a SŠ.

Středisko ekologické výchovy hl. m. Prahy je několik organizací sdružených pod zájmovým sdružením Toulcův dvůr. Středisko působí od roku 1994 v areálu několika historických

budov statku nedaleko Hostivařské přehrady. Součástí střediska jsou i farma s hospodářskými zvířaty, ekoporadna, prodejna biopotravin, knihovna, sběrna odpadu, mateřský klub a prostory pro ubytování a stravování. V nabídce výukových programů nalezneme 17 programů, které se dotýkají geografického vzdělávání. Jsou to programy terénní v okolí Prahy, programy s hospodářskými zvířaty na statku i programy vnitřní. V nabídce najdeme programy převážně zaměřené na fyzickou geografii. A dále také programy *U nás na Zemi* a *Kam s ním* o odpadech a programy, které se zmiňují o ekozemědělství. Co se týče věkové skupiny, pro kterou jsou programy určeny, všechny jsou zaměřeny na žáky ZŠ a většina i na studenty SŠ. Programy žáky zaujmou svými aktivitami. Žáci se mohou zúčastnit interaktivních přednášek, setkání se zvířaty, rukodělných činností, simulačních her, diskuzí apod. Vzhledem k tomu, že středisko je v Praze, nejvíce asi zaujmou žáky programy se zvířaty.

Pražské **Ekocentrum Koniklec** vzniklo v roce 1998, z přírodovědného kroužku při MDDM založeného 1981 organizací ČSOP. Součástí ekocentra je ekoporadna, knihovna a prodejna knih. Vlastní také terénní základnu s možností ubytování. Koniklec nabízí programy jak pro ZŠ tak SŠ, ale většina programů je určena pro ZŠ. Nalezneme mezi nimi 15 programů s geografickou tematikou, které se mohou konat přímo ve školní třídě, v Ekocentru či v terénu. Nabídka je co se týče sledovaných kategorií velmi pestrá a pokrývá skoro všechna témata. Žáci mají možnost v programech pracovat ve skupinách i samostatně, diskutovat, zahrát si simulační hry, vypracovávat pracovní listy, dozví se, co je to myšlenková mapa atp.

V příspěvkové organizaci hlavního města Prahy **Lesy hl. m. Prahy** založené v roce 1992 vzniká od roku 2008 také středisko ekologické výchovy, které není členem sdružení Pavučina. Lesy nabízí výukové programy probíhající přímo v pražských lesích. K výuce geografie je jich využitelných 6. Všechny jsou terénní. Jedná se o procházky s pozorováním, různými měřeními a jinými praktickými činnostmi. Jsou určeny pro žáky ZŠ, ale i pro studenty SŠ. Programy se týkají toho, co lze v pražských lesích vidět. Takže lesů, vodních ploch a geologických resp. geomorfologických jevů.

3.1.1 Hodnocení nabídky na území Prahy

V hlavním městě Praze se nachází pět středisek ekologické výchovy, jež patří do sdružení Pavučina a ještě také SEV organizace Lesy hl. m. Prahy, které také vytváří ekologické výukové

programy. Ekocentrum Podhoubí na Praze 3, Občanské sdružení Ekodomov na Praze 6, Sdružení Tereza na Praze 1, SEV hl.m. Prahy na Praze 10, Ekocentrum Koniklec na Praze 3 a Lesy hl.m. Prahy na Praze 10. Krom Ekodomova a SEV Lesů hl.m. Prahy nabízí všechna střediska 10 a více programů, jež jsou předmětem práce. Dohromady je tedy nabídka pražských středisek široká a pro učitele velmi zajímavá. Vzhledem, k tomu, že cestování po Praze není příliš náročné časově ani finančně, mají pražské školy velký výběr výukových programů. Pražská střediska mohou také celkem snadno navštívit školy ze Středočeského kraje. Vzhledem k zařazení části Středočeského kraje kolem Prahy do Pražské integrované dopravy, je doprava do Prahy pro ně celkem snadná. V každé sledované tematické kategorii naleznou učitelé několik programů. Lze si tedy vybrat ten, který vyhovuje jejich výuce nejlépe. Terénní programy neprobíhají jen v pražské přírodě a ulicích, ale i v zajímavých lokalitách Středočeského kraje. Součástí nabídky jsou také programy dlouhodobé, jež nabízí Sdružení Tereza. Na škodu může být snad jen, že pražská střediska nemají žádné pobytové programy. Ovšem v Toulcově dvoře se ubytovat lze. Pražská střediska se specializují spíše na žáky ZŠ, ale nabízejí i množství programů pro studenty SŠ.

Pražská nabídka výukových programů je tedy více než dostačující.

Tabulka 1: Rozdělení výukových programů SEV v Praze 2010

	krajina	hydrologie	geologie, pedologie a geomorfologie	atmosféra a vesmír	ochrana životního prostředí	odpady	ekoznačení	zemědělství	doprava	energie	Průmysl	světový obchod	obyvatelstvo	trvale udržitelný rozvoj	globální problémy	jiné
Středisko ekologické výchovy																
Ekocentrum Podhoubí	4,5,11	3,5	4,6	5	4,5	5		10	9		8	8	2	1	7	
Ekodomov, o. s.		3				1				2						
Sdružení Tereza	2,3,12,13	2,9,11,17,18	2	2,6,7,16	1,2,12	1,10,	15		4	1,14	4	4,15	4,5		4,5,7,8,9	
SEV hl. m. Prahy Toulcův dvůr	1,9,13,14,15,16	4,5,9	6,12,13,14,15,16,17		5	3		7,8,10							2	1,11
Ekocentrum Koniklec	1,9,10,11	5	8,9,10	7	11	2,4	3		2	2			12,13		5,6,8	12,13,14,15
Lesy hl. m. Prahy	1,6	2,3,4	1,5													

Legenda k tabulce 1. :

Ekocentrum Podhoubí, Praha 1. Není TUR jako TUR (6.-7.ZŠ); 2. Propojený svět spravedlivý svět (6.-7.ZŠ); 3. S vodou jsme za vodou (6.-9.ZŠ); 4. Proměny Divoké Šárky (6.-9.ZŠ); 5. Čím jsou vinny škodliviny (6.-9.ZŠ); 6. Kamenná tajemství (8.-9.ZŠ); 7. Globální problémy hrou (6.-9.ZŠ); 8. Všemocná ropa (8.-9.ZŠ); 9. Zapoj se! (8.-9.ZŠ); 10. Po čem voní (bio)uherák (SŠ); 11. Lidské stopy v krajině (SŠ)

Ekodomov, o. s., Praha 1. Kam dopadne odpad II. (6.-9.ZŠ); 2. Energie s námi vždy je II. (6.-9.ZŠ); 3. Voda na jedno použití? (6.-9.ZŠ); 5. Věci dělají člověka (6.-9.ZŠ, SŠ);

Sdružení TEREZA, Praha 1. Ekoškola (ZŠ, SŠ); 2. Globe (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Les ve škole - škola v lese (6.-9.ZŠ); 4. Dvě strany jedné látky (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Městu na zdraví (8.-9.ZŠ, SŠ); 7. Změny klimatu (8.-9.ZŠ, SŠ); 8. Propojený svět (8.-9.ZŠ, SŠ); 9. Voda, co nás drží nad vodou (7.-9.ZŠ, SŠ); 10. Odpadneme kvůli odpadům (6.-8.ZŠ); 11. Vodní svět (6.-8.ZŠ); 12. Příběh jednoho pražského údolí (6.-8.ZŠ); 13. Krajina v mých očích (7.-9.ZŠ, SŠ); 14. Moje drahá energie (6.-9.ZŠ, SŠ); 15. Moc v nákupním košíku (6.-9.ZŠ, SŠ); 16. Vzduch, který dýchám (6.-9.ZŠ, SŠ); 17. Kde začíná a kde končí řeka (6.-9.ZŠ, SŠ); 18. Velké vodní pátrání (6.-9. ZŠ, SŠ)

Středisko ekologické výchovy hl. m. Prahy Toulcův dvůr, Praha 1. Člověk v krajině (6.-9.ZŠ, SŠ); 2. U nás na Zemi (7.-9.ZŠ, SŠ); 3. Kam s ním (6.-9.ZŠ); 4. Než otočíme kohoutkem (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Krok za krokem vodním tokem (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Není kámen jako kámen (9.ZŠ); 7. Kde se vzala domácí zvířata (6.-9.ZŠ, SŠ); 8. Jak se žije domácím zvířatům (6.-9.ZŠ, SŠ); 9. Život v mokřadu (6.-9.ZŠ); 10. Cesta ke chlebu (6.-9.ZŠ, SŠ); 11. Táboříme v přírodě (6.-9. třída speciálních škol); 12. Český Kras (6.-9.ZŠ, SŠ); 13. Český Kras přes kamení (9.ZŠ); 14. Dubeč a okolí (6.-9.ZŠ, SŠ); 15. Voděradské Bučiny (5.-9. ZŠ, SŠ); 16. Přes Velký Louštín (5.-9.ZŠ,SŠ); 17. Tiché údolí (6.-9.ZŠ)

Ekocentrum Koniklec, Praha 1. Tajemství lesa (6.-7.ZŠ); 2. Domácí ekologie I. 6.-9.ZŠ); 3. Řeč obalů (6.-9.ZŠ); 4. Odpady na přelomu tisíciletí (6.-9.ZŠ); 5. Voda na přelomu desetiletí (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Globální problémy Země (6.-9.ZŠ); 7. Klima přelomu desetiletí (8.-9.ZŠ, SŠ); 8. Do hlubin Země (8.-9.ZŠ); 9. Lesní ekosystém Modřanské rokle (6.-9.ZŠ); 10. Meandry Kunratického potoka (6.-9.ZŠ, SŠ); 11. Klánovický les z pohledu ochrany přírody (6.-9.ZŠ, SŠ); 12. Životní prostředí Prahy 2 na Vyšehradě (6.-9.ZŠ); 13. Životní prostředí Prahy 3 na Parukářce (6.-9.ZŠ); 14. Ekosystémové služby Prahy 2 (6.-9.ZŠ); 15. Ekosystémové služby Prahy 3 (6.-9.ZŠ)

Lesy hl. m. Prahy, Praha 1. Život lesa (ZŠ, SŠ); 2. Stojaté vody (ZŠ, SŠ); 3. Tekoucí vody (ZŠ, SŠ); 4. Výlov rybníka (ZŠ, SŠ); 5. Do geologické minulosti Prahy (ZŠ, SŠ); 6. Co dělá les v zimě (ZŠ, SŠ); (A další vycházky po pražských lesích.)

3.2 Středočeský kraj

Ekocentrum na Zahradě DDM "Na výstavišti" Mladá Boleslav vzniklo v roce 2007. DDM tedy rozšířilo svou působnost i na Environmentální výchovu. DDM provozuje také loděnici v Bakově, turistickou základnu v Bezdědicích a letní tábořiště ve Lhotce. Postupně rozšiřuje nabídku programů. V současné době nabízí 7 výukových programů využitelných pro učitele geografie. Programy *Hořká chuť čokolády* a *Coca-colonizace*, které najdeme i u jiných SEV pocházejí z cyklu Svět v nákupním košíku od společnosti Fair Trade. Programy probíhají formou praktických dílen a prožitkových aktivit. Všechny programy probíhají v prostorách Ekocentra, které bohužel nemá v nabídce žádný terénní program.

V roce 1980 byl založen v Černuci dětský turistický oddíl Javory, který se zabývá mimo jiné také ekologickou výchovou. Provozuje **Středisko ekologické výchovy Javory Černuc**. SEV realizuje nyní jen programy pro ZŠ. Z těchto programů lze 10 využít při výuce geografie. Programy probíhají v přírodě i v učebně. V popisech programů nalezneme jen jejich obsah, pouze u programu *Civilizace* se dozvíme, že se jedná o simulační hru a u terénních programů, že probíhají v terénu. Nevíme tedy, jakou formou programy probíhají. SEV ale v úvodu uvádí, že programy využívají prvky environmentální výchovy, diskuzi, aktivní řešení, názornost, hry atd., takže lze předpokládat, že těchto forem programy využívají. Co se týče jejich témat, programy nepokrývají všechny sledované kategorie. Najdeme zde program zařazený do kategorie „Jiné“ *Dvanáct znamení zvěrokruhu*, kde mají žáci splnit různé úkoly, které je mají naučit například orientaci v přírodě nebo práci se slepou mapou.

V Křivoklátě bylo v roce 1995 vybudováno **Informační a vzdělávací středisko Budy**. Zřizovateli jsou Agentura ochrany přírody a krajiny ČR-Správy CHKO Křivoklátsko a obecní úřad Křivoklát. K IS Křivoklátsko patří také knihovna, ekoporadna a je zde možnost ubytování. Obecně prospěšná společnost nabízí výukové programy pro školy, které probíhají hlavně v okolní přírodě CHKO Křivoklátsko, ale také přednášky probíhající ve středisku. Z nabídky se geografickou tematikou zabývá 10 programů (přednášek). Není příliš překvapivé, že z hlediska témat se jedná o ty, jež mají blíže k fyzické geografii, když se středisko nachází uprostřed CHKO. Příjemným překvapením však jsou programy určené nejen pro ZŠ a SŠ, ale také pro VOŠ a VŠ. Co se týče forem, jak již bylo řečeno výše, programy ve středisku

probíhají formou přednášky a programy v terénu jako exkurze.

V roce 2001 vzniklo **Naučné středisko Kladno Čabárna, o. p. s.**, jehož součástí je i ekoporadna. Zakladatelem je město Kladno. V nabídce střediska najdeme 11 programů využitelných pro účely geografického vzdělávání. Jsou mezi nimi programy probíhající ve středisku, terénní a dva pětidenní programy. V popisech programů chybí, jakými formami jsou realizovány, ale v pětidenních programech jsou zařazeny simulační hry, praktické činnosti apod. Středisko nabízí mnoho programů zaměřených spíše fyzicko-geograficky. Všechny programy jsou určeny pro ZŠ i SŠ.

Podblanické ekocentrum ČSOP Vlašim je sídlem občanského sdružení Český svaz ochránců přírody Vlašim, které vzniklo v roce 1990. ČSOP spravuje také ekoporadnu, knihovnu a záchranou stanici pro živočichy. Ekocentrum nabízí programy pro ZŠ i SŠ, ale orientuje se spíše na starší studenty. Programů, které mohou využít učitelé geografie, zde najdeme 6. Jedná se o programy zaměřené komplexně-geograficky. Několik z nich patří do cyklu programů od společnosti Fair Trade. V nabídce ekocentra se nachází i program *Vytvořte si krajinu*, který je podporován Evropským finančním fondem a státním rozpočtem ČR. Proto je program pro studenty zadarmo. Programy probíhají především v ekocentru, ale některé jsou doplněny o návštěvu Stanice pro hendikepované živočichy.

Ochrana fauny České republiky je občanské sdružení založené v roce 1998, které působí ve Voticích. Založena byla stanice pro zraněné živočichy a centrum ekologické výchovy. Dále se organizace podílí na provozu ekofarmy Družstvo Džbán, provozuje ekoporadnu a eko-obchůdek, věnuje se ochraně přírody a poskytuje ekologické materiály. Centrum ekologické výchovy není členem sdružení Pavučina, ale je Krajským střediskem environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Středočeského kraje. Centrum nabízí 8 programů využitelných při výuce geografie. Jsou to programy o odpadech, globálních problémech, energii, průmyslu či světovém obchodě. Programy probíhají aktivní formou. Je při nich využíváno například samostatné práce, diskuze a her. Jsou určeny jen pro žáky ZŠ. Pro studenty SŠ nabízí centrum jen pobytový program na terénní základně, u kterého bohužel není možné určit, zde se dá využít k doplnění geografického učiva.

3. 2.1 Hodnocení nabídky na území Středočeského kraje

Pod sdružení Pavučina patří ve Středočeském kraji osm SEV, ale například Ekodomov má v Kutné Hoře jen pracoviště pro zasílání písemných materiálů, Polabské ekocentrum vlastní výukové programy nemá, ale spolupracuje se Sedmihorkami v Českém ráji a Zvoneček ve Vraném nad Vltavou pořádá jen jednorázové akce. Krajské středisko environmentálního vzdělávání je Ochrana fauny ČR ve Voticích, která však není členem Pavučiny. SEV, kterých se týká tato práce, je tedy v kraji nakonec 6: Ekocentrum na Zahradě v Mladé Boleslavi, SEV Javory v Černuci, IS Křivoklátsko v Křivoklátě, Naučné středisko Kladno-Čabárna v Kladně, Podblanické ekocentrum ve Vlašimi a Ochrana fauny ČR ve Voticích. Ve východní části kraje tedy žádné středisko není. Ale jak již bylo řečeno výše, Praha je ze Středočeského kraje velmi dobře dostupná, proto je pro některé školy výhodnější využít nabídky pražských středisek. Ale i středočeská střediska mají pestrou nabídku. Ze sledovaných témat, se mezi programy nevyskytuje pouze doprava. Jinak jsou zastoupeny všechny kategorie. Terénní programy probíhají v zajímavých lokalitách Středočeského kraje. Pobytové programy nabízí jen kladenské středisko, ale v IS Křivoklátsko, se lze se třídou ubytovat také a Ochrana fauny má terénní základnu, kde je také možnost ubytování. SEV Javory a Ochrana fauny ČR nabízí programy jen pro ZŠ. Ostatní střediska mají v nabídce i programy pro SŠ a zajímavostí je, že IS Křivoklátsko nabízí tedy spíše přednášky i pro VŠ a VOŠ.

Středočeská SEV by tedy mohla rozšířit svou nabídku o programy pro SŠ.

Tabulka 2: Rozdělení výukových programů SEV ve Středočeském kraji 2010

	krajina	hydrologie	geologie, pedologie a geomorfologie	atmosféra a vesmír	ochrana životního prostředí	odpady	ekoznačení	zemědělství	doprava	energie	Průmysl	světový obchod	obyvatelstvo	trvale udržitelný rozvoj	globální problémy	jiné
Středisko ekologické výchovy																
DDM „Na Výstavišti“				1		4	3			2		6,7	6	5	1	
A-TOM 19071 Javory	3,4,8	1				7		6,9					2		1,9,10	5,8
Křivoklátsko, o. p. s.	2,3,6	9	1,2,4		2,5,7,8			10								
SEV Kladno-Čabárna, o. p. s.	6,8,9,10,11	3,10,11	7,8,9,10,11	5	1	4				2						
ZO ČSOP Vlašim	6						2,3					1,2,3,4,5	1,3,5	4	2,4	
Ochrana fauny České republiky					4	6	3	3		8	1,2	5			7	

Legenda k tabulce 2. :

Ekocentrum Na zahradě, DDM "Na Výstavišti", Mladá Boleslav 1. Že by se pan prezident mýlil? aneb Život ve skleníku (8.-9.ZŠ, SŠ); 2. Kdo to zaplatí?! - energie (8.-9.ZŠ, SŠ); 3. Svět v nákupním košíku – praktický rádce (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Co tu po nás (ne)zbyde... (3.-9. ZŠ, SŠ); 5. Život v kosmické lodi (8.-9.ZŠ, SŠ); 6. Hořká chuť čokolády (8.-9.ZŠ, SŠ); 7. Coca-Colonizace (8.-9.ZŠ, SŠ)

A-TOM 19071 Javory, Čermuc 1. Budou války pro vodu? (6-9 ZŠ); 2. Civilizace (6.-9.ZŠ); 3. Od pólu na rovník (4.-9.ZŠ); 4. Ve stopách praotce Čecha (4.-7.ZŠ); 5. Dvanáct znamení zvěrokruhu (4.-9.ZŠ); 6. Největší poklad Inků (6.-9.ZŠ); 7. Nejlepší odpad je ten co nevznikne (6.-9.ZŠ); 8. Hospodaříme na zemi (7.-9.ZŠ); 9. Svět je třeba nasycit (6.-9.ZŠ); 10. Tenká zelená linie (6.-9.ZŠ)

Křivoklátsko, o. p. s., Křivoklát 1. Výprava za trilobity (6.-9.ZŠ, SŠ); 2. Naučná stezka Brdatka (SŠ); 3. Za pokladem krále Václava IV (6.-9.ZŠ,SŠ); 4. Výprava do Přírodní rezervace Jezírka (1.-9.ZŠ, SŠ, VOŠ); 5. Co nevíte o CHKO Křivoklátsko (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Les a mimolesní zeleň (6.-9.ZŠ, SŠ, VOŠ, VŠ); 7. Provoz a funkce Správy CHKO Křivoklátsko (6.-9.ZŠ, SŠ, VOŠ); 8. Strážní služba v CHKO Křivoklátsko (6.-9.ZŠ, SŠ, VOŠ); 9. Odpadní vody (6.-9.ZŠ, SŠ); 10. Ekologické zemědělství v chráněných územích (6.-9.ZŠ, SŠ, VOŠ)

Naučné středisko ekologické výchovy Kladno-Čabárna, o. p. s., Kladno 1. Ochrana přírody (6-9.ZŠ, SŠ); 2. Otoč vypínačem (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Voda v přírodě (3.-9.ZŠ, SŠ); 4. Co po nás zůstává (4.-9.ZŠ, SŠ); 5. Jaké bude počasí (4.-9.ZŠ, SŠ); 6. Biotopy ovlivněné člověkem (4.-9.ZŠ, SŠ); 7. Proměny lesa (1.-9.ZŠ, SŠ); 8. Drvotova stezka II. (6.-9.ZŠ, SŠ); 9. Vinařická horka (6.-9.ZŠ, SŠ); 10. Člověk a příroda (1.-9.ZŠ, SŠ); 11. Les a voda (1.-9.ZŠ, SŠ)

Podblanické ekocentrum, ZO ČSOP Vlašim, Vlašim 1. Hořká chuť čokolády (6.-9.ZŠ); 2. Jak chutná prales (6.-9.ZŠ); 3. Glóbus (SŠ);4. Zdroje (SŠ); 5. Silný kafe (SŠ); 6. Vytvořte si krajinu (8.-9.ZŠ,SŠ)

Ochrana fauny České republiky, Votice 1. Příběh Tatranky (2.-9.ZŠ); 2. Oděvy od minulosti až po současnost aneb „Z kožešiny do Gore-Texu“ (6.-9.ZŠ); 3. Bylo nebylo, bio nebo (6.-9.ZŠ); 4. Stopa jako stopa? (6.-9.ZŠ); 5. Světové nákupy (6.-9.ZŠ); 6. Nechtěné odpady (6.-9.ZŠ); 7. Globální problémy (6.-9.ZŠ); 8. Kde se bere energie (6.-9.ZŠ)

3.3. Jihočeský kraj

Centrum ekologické výchovy Dřípatka v Prachaticích bylo založeno v roce 1991. Od roku 2007 je jako stanice zájmových činností součástí ZŠ Prachatice ve Vodňanské ulici. Jeho součástí je také ekoporadna, školní přírodní rezervace a lze se zde s žáky i ubytovat. Z výukových programů jich 8 lze využít v geografickém vzdělávání. Programy nepokryjí všechna sledovaná témata. Programy se mírně liší podle toho, zda jste v Dřípatce ubytovaní nebo ne. Program *Valící se kameny*, určený pro 1. ročník SŠ, zabývající se převážně geologií je dvoudenní. Ostatní programy jsou jednodenní a jsou určeny jen pro žáky ZŠ. Žáci mohou absolvovat programy jak v terénu, tak v CEV. V popisech programů nenalezneme, jakými formami programy probíhají, ale z obecných informací o všech programech plyne, že žáci se programů aktivně účastní. Spolupracují spolu, vyplňují pracovní listy, pracují s pomůckami apod.

V krajském městě Jihočeského kraje Českých Budějovicích sídlí **Centrum ekologické a globální výchovy Cassiopeia**. To vzniklo při základním článku Hnutí Brontosaurus Forest v roce 1995 a od roku 1998 je jeho činnost podporována Magistrátem města České Budějovice. Ze široké nabídky výukových programů lze 22 využít pro potřeby geografického vzdělávání. Jedná se jak o programy realizované přímo v CEGV či nějaké českobudějovické škole, tak o programy terénní přímo v Českých Budějovicích nebo v jejich okolí. První program *Ekoškola* je dlouhodobý projekt. Většina programů je určena jak pro žáky ZŠ, tak pro studenty SŠ. Žáci jsou při programech zapojeni do dění různými měřeními, prací ve skupinách, diskuzemi, simulačními hrami atp. Nabídka programů je co se týče témat velmi pestrá. Pokrývá skoro všechny sledované kategorie.

Ekocentrum Šípek z Českého Krumlova provozuje ZO ČSOP Šípek. Součástí je také ekologická poradna, přírodovědná knihovna, videotéka a obchůdek s Fair Trade produkty. V Šípku realizují 8 programů, kterými lze doplnit výuku geografie. Programy jsou i terénní, také probíhají v ekocentru nebo si je lze objednat přímo do školy i mimo Český Krumlov. Pouze polovina těchto programů je určena i pro SŠ. Z hlediska témat není nabídka příliš široká. Některé programy patří do cyklu programů společnosti Fair Trade. Programy využívají k zapojení žáků simulační hry, práci ve skupinách, vlastní pozorování a měření a další.

V Třeboni působí nevládní, nezisková organizace **Český nadační fond pro vydrů** založená v roce 1993. Zabývá se ochranou přírody. Organizace provozuje také ekoporadnu, záchranou stanici, kde můžete adoptovat zraněné zvíře a provádí výzkum týkající se převážně vyder. Třeboňská organizace nabízí 4 programy, které lze využít ve výuce geografie. I pro střední školy je určena přednáška o řekách. Ostatní programy jsou určeny pouze pro žáky ZŠ. Témata pokrývají jen ochranu přírody, odpady, hydrologii a atmosféru programem o meteorologii. Programy probíhají v učebnách organizace, ale lze si je objednat i do školy. Je možné objednat si i terénní exkurze do okolí Třeboně. Kde a na jaké téma se exkurze bude konat, záleží na dohodě. Jakými formami programy probíhají se z popisů nelze dozvědět, pouze v případě programu *Svět našich řek* je uvedeno, že je realizován formou přednášky.

Správa Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava je příspěvková organizace založená v roce 1991. Správa NP a CHKO Šumava provozuje také krom své další činnosti, i když není členem Pavučiny, tři střediska ekologické výchovy na území Šumavy. Sídli ve Vimperku, Kašperských Horách a Stožci. Každé ze středisek nabízí své výukové programy. Středisko v Kašperských horách se nachází na území Plzeňského kraje.

Středisko ve Vimperku má ve své nabídce 16 programů využitelných pro učitele geografie. Jelikož se jedná o středisko Správy NP a CHKO Šumava, jsou nabízené programy inspirovány okolní krajinou a přírodou. Programy jsou zaměřeny na okolní krajinu, její vznik a změny, ochranu a vodstvo. Všechny jsou určeny studentům SŠ, jen některé i žákům ZŠ. Většina programů probíhá v NP Šumava jako terénní programy. Některé mohou také probíhat zároveň v učebně i v terénu. Záleží na počasí. Studenti provádějí v průběhu různá měření a pracují s pomůckami.

Středisko ekologické výchovy v Kašperských Horách (Plzeňský kraj) nabízí celkem 10 programů, jež mohou učitelé geografie využít. Stejně jako u vimperského SEV se jedná převážně o programy o šumavské krajině. Navíc středisko nabízí program o odpadech, ekoznačkách a simulační hru *Beo*. Programy jsou určeny pro ZŠ i SŠ.

Výukové programy realizuje také středisko ekologické výchovy "Pod skálou" ve Stožci. SEV poskytuje nabídku 15 programů využitelných ve výuce geografie. Převážná většina z nich se zabývá jako u předchozích šumavských SEV okolní šumavskou krajinou, ale lze mezi nimi najít i programy zabývající se globálními problémy, ochranou přírody a odpady. V nabídce má středisko i vícedenní program *Aquarius*, ve kterém se žáci stanou vědci a budou

zkoumat vodní prostředí říčky Světlé. Programy jsou určeny jak pro ZŠ, tak pro SŠ.

Celkově tedy Správa NP a CHKO Šumava nabízí přes 40 výukových programů zaměřených převážně na poznávání NP a CHKO Šumava určených pro žáky ZŠ i studenty SŠ.

3.3.1 Hodnocení nabídky na území Jihočeského kraje

Jihočeský kraj je vybaven celkem čtyřmi SEV, které patří do organizace Pavučina a dalšími dvěma, které provozuje Správa NP a CHKO Šumava. Správa NP a CHKO Šumava provozuje střediska tři, ale SEV v Kašperských Horách se nachází v Plzeňském kraji. V Českých Budějovicích je CEGV Cassiopeia, v Prachaticích CEV Dřípatka, v Českém Krumlově Ekocentrum Šípek, v Třeboni Český nadační fond pro vydru a ve Vimperku a Stožci SEV NP a CHKO Šumava. Co se témat programů týče, je na tom Jihočeský kraj také dobře. Jedinou kategorií, kam nebylo možné zařadit žádný program, byl průmysl. V nabídce najdeme stejně jako v Praze i program dlouhodobý. Jedná se o *Ekoškolu* v SEV Cassiopeia. Najdeme zde také mnoho terénních programů, probíhajících převážně v šumavské přírodě, ale i v blízkém okolí středisek. SEV ve Stožci a Prachaticích umožňují také absolvování pobytových programů. Určení programů pro věkové kategorie je různé. V Třeboni a Prachaticích mají programy jen pro ZŠ (výjimka je vícedenní program *Valící se kameny* v Prachaticích). Ve Vimperku jsou zase všechny programy pro studenty SŠ a jen některé i pro žáky ZŠ.

Jihočeský kraj je na tom se svými středisky také velmi dobře, ale mohl by rozšířit nabídku více i na střední školy.

Tabulka 3: Rozdělení výukových programů v Jihočeském kraji 2010

	krajina	hydrologie	geologie, pedologie a geomorfologie	atmosféra a vesmír	ochrana životního prostředí	odpady	ekoznačení	zemědělství	doprava	energie	Průmysl	světový obchod	obyvatelstvo	trvale udržitelný rozvoj	globální problémy	jiné
Středisko ekologické výchovy																
CEV-Dřípatka	1,2,3		4,8			7				5			6			
CEGV-Cassiopeia	7,8,9,10,11,15,17	3,7	17	14	1,8	1,6,12	1,5,11,12	2,9	2,4	1,12		2,5,16	17,18,19,20,21,22	5,11	11,13,14	10
Šípek	2,6,8	7,8				1	1,3	4,8	4			4,5	2	5	2,5	
Český nadační fond pro vydru		4		2	3	1										
Správa NP a CHKO Šumava-SEV Vimperk	1,2,3,7,10,11,15	4,5,12,13,14	6,16		1,8,9,10											
-SEV „Pod skálou“ Stožec	1,2,3,4,10,14	5,6,15	7,8,9		2	11									4,12,13	

Legenda k tabulce 3. :

CEV-Dřípatka, Prachatice 1. Proměny lesa na Školní přírodní rezervaci-zima (3.-6.ZŠ); 2. Proměny přírody na Školní přírodní rezervaci-jaro (3.-6.ZŠ); 3. Školní přírodní rezervace-Učebna přírody otevřená dokořán (6.-9.ZŠ); 4. Není kámen jako kámen (3.-9.ZŠ); 5. Energie vlastní rukou vytvořit, neb slunce, vítr, vodu zapojit (3.-9.ZŠ); 6. Lidé celého světa (5.-6.ZŠ); 7. Má to smysl: Třídíte odpad (3.-9.ZŠ); 8. Valící se kameny (1.SŠ)

CEGV Cassiopeia, České Budějovice 1. Ekoškola; 2. Cesty jídla (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Červené blato (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Doprava (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Fish Banks (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Odpady (6.-9.ZŠ, SŠ); 7. Řeka čaruje (6.-7.ZŠ); 8. Putování přírodou Čech, Moravy a Slezska (6.-9.ZŠ, SŠ); 9. Souboj s pouští (6.-9.ZŠ, SŠ); 10. Územní plánování (6.-9.ZŠ,SŠ); 11. Země jako na dlani (6.-9.ZŠ, SŠ); 12. Co je doma, to se počítá (6.-9.ZŠ, SŠ); 13. Supermarket (8.-9.ZŠ, SŠ); 14. Změny klimatu (8.-9.ZŠ, SŠ); 15. O lese (6.-9.ZŠ,SŠ); 16. Neviditelná ruka trhu (6.-9.ZŠ,SŠ); 17. Lesní stezka (6.-9.ZŠ, SŠ); 18. Vietnamci (6.-9.ZŠ); 19. Ukrajinci (6.-9.ZŠ); 20. Mongolové (6.-9.ZŠ); 21. Afghánci (6.-9.ZŠ); 22. Příběh uprchlíka (6.-9.ZŠ)

Šípek, Český Krumlov 1. Nápad jak na odpady (6.-9.ZŠ, SŠ); 2. Cesta kolem světa (6.-8.ZŠ); 3. Supermarket aneb Hurá na nákupy (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Cukr, káva, čokoláda (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Neviditelná ruka trhu (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Les (6.-9.ZŠ); 7. Živá voda (rybník a potok) (6.-8.ZŠ); 8. Vyšenské kopce (NPR Vyšenské kopce) (6.-8.ZŠ)

Český nadační fond pro vydru, Třeboň 1. Kdo dělá v lese skládku (1.-6.ZŠ); 2. Jaké bude počasí (4.-6.ZŠ); 3. Co pálí ochránce přírody? (4.-6.ZŠ); 4. Svět našich řek (6.-9.ZŠ,SŠ)

Správa Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava:

Středisko ekologické výchovy Vimperk 1. NP a CHKO Šumava (6.-9.ZŠ, SŠ); 2. Boubínský prales (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Učíme se v lese (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Učíme se v bahně (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Voda, voděnka šumavská (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Půda žije (6.-9.ZŠ, SŠ); 7. Bavorský les (SŠ); 8. Ochrana přírody v České republice a ve světě (SŠ); 9. Natura 2000 (SŠ); 10. Natura 2000 v praxi (SŠ); 11. Lesní bohatství Šumavy (SŠ); 12. Tajemná rašeliniště (SŠ); 13. Život v šumavských řekách (SŠ); 14. Výprava k ledovcovým jezerům (SŠ); 15. Šumavské bezlesí (SŠ); 16. Geologie a pedologie Šumavy (SŠ)

Středisko ekologické výchovy "Pod skálou" Stožec, Stožec 1. Les jak ho neznáme (ZŠ, SŠ); 2. Vycházka ke Stožecké kapli (ZŠ, SŠ); 3. Není les jako les (8.-9.ZŠ, SŠ); 4. Prales a prales (8.-9.ZŠ, SŠ); 5. Vodní svět (ZŠ, SŠ); 6. Voda pro život (6.-9.ZŠ,SŠ); 7. Bohatství pod nohama (6.-9.ZŠ, SŠ); 8. Pojď na půdu (ZŠ, SŠ); 9. Skryté kameny (9.ZŠ,SŠ); 10. Džungle trav (6.-9.ZŠ, SŠ); 11. Fantazie z popelnice (6.-9.ZŠ); 12. Orlí hnízdo (8.-9.ZŠ, SŠ); 13. Beo (8.-9.ZŠ, SŠ); 14. Putování Šumavou a časem (8.-9.ZŠ, SŠ); 15. Projekt Aquarius (8.-9.ZŠ, SŠ)

3.4 Plzeňský kraj

Občanské sdružení Ametyst v Plzni funguje od roku 2000. Působí nejen v Plzeňském kraji, ale také v kraji Karlovarském, který na svém území žádné SEV nemá. Ekologické programy realizuje Ametyst přímo ve školách či od roku 2004 na své terénní stanici v Prusinách. Ametyst nenabízí jen výukové programy, ale i výstavy, které jsou zaměřeny i na geografická témata. Z výukových programů, lze využít pro výuku geografie na ZŠ i SŠ 3. Krom programů o životě v lese a ve vodě i program o odpadech. V popisech programů nejsou popsány formy, jimiž programy probíhají, ale u nabídky se dočteme, že žáci budou hrát simulační hry, provádět měření a pozorování atp. Proběhnou buď přímo ve škole či v terénu.

3.4.1 Hodnocení nabídky na území Plzeňského kraje

V Plzeňském kraji funguje pod Pavučinou pouze jedno SEV a to přímo v Plzni. Na území kraje ale najdeme ještě SEV v Kašperských Horách provozované NP a CHKO Šumava, jehož činnost je popsána v části o Jihočeském kraji. Celkově tedy školy z Plzeňského kraje mohou využít služeb dvou SEV, což je na celý kraj dosti málo. A protože Ametyst nabízí jen 3 programy a šumavské SEV sice 10, ale zaměřených převážně na okolní krajinu, je celková nabídka programů velmi chudá. Pobytové programy nerealizuje ani jedno středisko. Ty terénní najdeme v nabídce střediska v Kašperských horách. Kladem je, že obě střediska nabízí programy pro oba typy škol. Tedy pro ZŠ i SŠ.

Plzeňský kraj by potřeboval, aby na jeho území vznikla i další střediska. A stávající střediska by měla rozšířit nabídku svých programů.

3.5. Karlovarský kraj

3.5.1 Hodnocení nabídky na území Karlovarského kraje

Karlovarský kraj nemá na svém území jako jediný kraj v České republice žádné středisko ekologické výchovy. Nejbližším střediskem, kam mohou karlovarské školy zavítat je Ametyst v Plzni, který působí i v rámci Karlovarského kraje. Ale bohužel nabízí jen 3 programy využitelné pro geografické vzdělávání.

3.6 Ústecký kraj

České Švýcarsko o. p. s. má hned tři zakládající organizace: Správu Národního parku České Švýcarsko, Město Krásná Lípa a ZO ČSOP Tilia. Obecně prospěšná společnost byla založena v roce 2001 a sídlí v Krásné Lípě. Výukové programy začala realizovat v roce 2008. České Švýcarsko o. p. s. není členem ani pozorovatelem Pavučiny. Společnost se věnuje ochraně přírody, budování informačních středisek, provozuje ekoporadnu a ekokoutky v informačních střediscích. Společnost nabízí několik výukových programů. Skoro všechny, tedy konkrétně 6 z nich mohou učitelé geografie využít. Z hlediska témat, což je celkem jasné i z hlavních cílů společnosti a její polohy nedaleko NP České Švýcarsko, se jedná o programy o okolní krajině, jejím vzniku atd. První dva programy probíhají v budově společnosti, ostatní čtyři jsou terénní. O věku účastníků se společnost nezmiňuje, ale podle anotací programů, lze předpokládat, že jsou vhodné pro žáky ZŠ i SŠ. V programech pracují žáci ve skupinách, mají možnost prohlédnout si České Švýcarsko v interaktivní expozici domu a na filmu, mohou poznat území NP České Švýcarsko pomocí hry a v terénních programech zažijí i další environmentální aktivity.

3.6.1 Hodnocení nabídky na území Ústeckého kraje

V Ústeckém kraji sídlí dvě střediska. SEVER v Litoměřicích, jehož činnost je popsána v části o Královéhradeckém kraji, je součástí organizace SEVER, jež působí převážně v Královéhradeckém kraji a České Švýcarsko o. p. s. v Krásné Lípě, která není členem Pavučiny. Dvě střediska v kraji je celkem málo. Ovšem SEVER nabízí 12 programů tematicky napříč téměř všemi sledovanými kategoriemi a středisko v Krásné Lípě ještě přidává další programy zaměřené na okolní krajinu. Terénní programy probíhají převážně v Českém Švýcarsku a dalších zajímavých lokalitách kraje. Pobytové programy nenabízí ani jedno středisko, ale v Litoměřicích je možnost ubytování. Programy jsou určeny převážně žákům ZŠ i studentům SŠ.

Ústecký kraj by také potřeboval rozšířit střediskovou základnu. Přínosem by bylo také zařazení pobytových programů.

Tabulka 4. Rozdělení programů SEV v Plzeňském kraji 2010

	krajina	hydrologie	geologie, pedologie a geomorfologie	atmosféra a vesmír	ochrana životního prostředí	odpady	ekoznačení	zemědělství	doprava	energie	Průmysl	světový obchod	obyvatelstvo	trvale udržitelný rozvoj	globální problémy	jiné
Středisko ekologické výchovy																
Občanské sdružení Ametyst	4	2				1	1									
Správa NP a CHKO Šumava-SEV Kašperské hory	1,7,8,9	4,5,6				3	2								10	

Legenda k tabulce 4. :

Občanské sdružení Ametyst, Plzeň 1. Potřebujeme všechny ty věci? (1.-9.ZŠ, SŠ); 2. Život ve vodě; (3.-9.ZŠ, SŠ); 3. Život v lese (3.-9.ZŠ, SŠ)

Středisko ekologické výchovy Kašperské hory, Kašperské Hory 1. Život v lese (6.-9.ZŠ); 2. Co je doma, to se počítá (8.-9.ZŠ, SŠ); 3. Odpady (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Rašeliniště Šumavy (unikátní ostrovy severské přírody u nás) (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Šumavské řeky (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Šumavská jezera (6.-9.ZŠ, SŠ); 7. Lesy Šumavy (6.-9.ZŠ, SŠ); 8. Šumavské bezlesí (6.-9.ZŠ, SŠ); 9. Pojďte s námi poznávat šumavskou přírodu i historii (6.-9.ZŠ, SŠ); 10. Hra Beo (SŠ)

Tabulka 5. Rozdělení programů SEV v Ústeckém kraji 2010

	krajina	hydrologie	geologie, pedologie a geomorfologie	atmosféra a vesmír	ochrana životního prostředí	odpady	ekoznačení	zemědělství	doprava	energie	Průmysl	světový obchod	obyvatelstvo	trvale udržitelný rozvoj	globální problémy	jiné
Středisko ekologické výchovy																
České Švýcarsko, o. p. s.	1,2,3,4,5,6	5	3,5													
SEVER -Litoměřice	4	8	4,5		A	A,9	11,12			A,2	10	6,7,11	2,3	7	1,2,11	

Legenda k tabulce 5. :

České Švýcarsko, o. p. s., Krásná Lípa 1. České Švýcarsko-život, tajemství, inspirace (6.-9.ZŠ, SŠ); 2. Expedice do hlubin Českého Švýcarska (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Outdoor v Kyjovském údolí (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Za tajemstvím Českého Švýcarska (výlet za poznáním) (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Dobrodružství na labských vlnách (netradiční zážitkový výlet) (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Výprava za loupežníky (výlet za přírodou) (6.-9.ZŠ, SŠ)

SEVER, Litoměřice A. Ekoškola (ZŠ,SŠ); 1. Globální problémy Modré planety (7.-9.ZŠ, SŠ); 2. Je jen jedna Země (8.-9.ZŠ, SŠ); 3. Africká vesnice (6.-9. ZŠ); 4. Bílé stráně (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Radobyl (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Jak funguje světový obchod? (SŠ); 7. Ekonomické nebo ekologické (Meze růstu) (8.-9.ZŠ); 8. Rybník (2.-8.ZŠ); 9. Návštěva odpadkového koše (Země na jedno použití?) (2.-9.ZŠ, SŠ); 10. U jezera (7.9.ZŠ, SŠ); 11. Tropický prales (9.ZŠ, SŠ); 12. Co je doma, to se počítá (SŠ)

3.7 Liberecký kraj

Výukové programy pořádá také **Městské středisko ekologické výchovy při Zoo Liberec Divizna**. Divizna realizuje 10 programů využitelných ve výuce geografie. První v seznamu je dlouhodobý program *Ekoškola*, který mají v nabídce i pražská Tereza a českobudějovická Cassiopeia. Ostatní programy jsou krátkodobé. Probíhají přímo ve středisku či v terénu v okolí Liberce. Polovina z nich je určena jak pro ZŠ, tak i pro SŠ. Co se týče témat, v nabídce není žádný program o ochraně přírody, dopravě, zemědělství a trvale udržitelném rozvoji. Nabízené programy probíhají formou diskuzí, vlastních pozorování a měření, simulačních her a dalších pracovních aktivit.

V obci Oldřichov v Hájích v CHKO Jizerské hory se nachází **Středisko ekologické výchovy Libereckého kraje p. o. -Střevlík**. Středisko bylo založeno v roce 2005 v hospodářské usedlosti. Středisko nabízí i ubytování ve Slunečním domě dokončeném v roce 2007. Krom ubytování středisko provozuje obchůdek, farmu s hospodářskými zvířaty, sběrný dvůr, infocentrum a knihovnu. Z nabídky výukových programů jich 15 lze využít k doplnění výuky geografie na ZŠ i SŠ. Středisko nabízí i vícedenní programy a to nejen předem připravené. Učitelé si mohou pobytový program sestavit z nabízených aktivit sami. Krátkodobé programy probíhají ve středisku i v okolním terénu. Tématicky jsou programy velmi rozmanité, pouze v kategorii zemědělství, doprava, atmosféra a ochrana přírody žádný program nenalezneme. Ovšem, protože středisko leží v CHKO Jizerské hory, určitě se o ochraně přírody zmíní některý terénní program.

Nezisková ekologická organizace **Čmelák-Společnost přátel přírody** vznikla v roce 1994 v Liberci. Do roku 2002 působila pod názvem Staří ochránci Jizerských hor. Čmelák provozuje vlastní naučnou stezku s průvodcem, ekologické poradenství, angažuje se v ochraně přírody a vydává časopis Lomikámen. Organizace realizuje 19 programů, které lze využít v geografické výuce. Nabídka je velmi široká, třída může absolvovat programy přímo v budově Čmeláka či ve své třídě a dále přímo v terénu v okolí Liberce. Některé programy patří do cyklu programů od společnosti Fair Trade. V nabídce nalezneme i dlouhodobé projekty, jež mohou učitelé geografie využít. Programy jsou určeny jak pro třídy ZŠ, tak SŠ. Dočteme se, že součástí programů jsou simulační hry, diskuze, ukázky přírodnin, herní aktivity atd. Mezi programy ovšem nenajdeme některá témata jako například hydrologii,

atmosféru a trvale udržitelný rozvoj.

Středisko ekologické výchovy Český ráj má několik součástí, jde o Ekocentrum Věžák, Ekocentrum Sedmihorky a Informační středisko Bukovina v arboretu u Hrubé Skály. Středisko provozuje sdružení ZO ČSOP Sedmihorky, Křížánky (1992) a Polabí (1984). Středisko také spolupracuje se správou CHKO Český ráj, se stanicemi pro hendikepovaná zvířata, samo také jednu provozuje v Poděbradech, a dalšími organizacemi. Středisko poskytuje také služby v ekoporadenství a v Sedmihorkách má malou farmu se zvířaty. Z nabídky výukových programů, lze 5 programů využít pro hodiny geografie. Z těchto programů se jeden zabývá globálními problémy, ostatní jsou spíše fyzicko-geografické. Všechny programy jsou určeny pro celý 2. stupeň ZŠ i SŠ. Programy probíhají v prostorách SEV i přímo v terénu, například v CHKO Český ráj. O formách programů se z popisů nelze příliš dozvědět, ale dočteme se, že žáci budou diskutovat, hrát hry nebo výtvarničit.

Od roku 2006 provozuje **Společnost pro Jizerské hory o. p. s.** středisko ekologické výchovy v opravené budově v osadě Jizerka uprostřed Jizerských hor. Středisko nabízí ubytování a stravování. Učitel si může vícedenní program sestavit z nabízených programů. V roce 2010 jsou programy pro školy zadarmo. Středisko se zaměřuje především na okolí Jizerky a Jizerské hory. Proto většina z 12 vybraných programů, které lze využít ve výuce geografie, se zabývá krajinou Jizerských hor. Ale středisko nabízí i program o odpadech a simulační hry *Fishbanks* a *Fair Play*. Přestože hlavním tématem je okolní krajina, dozví se žáci informace i o dalších tématech, která s okolní krajinou úzce souvisí. Tedy o průmyslu, znečištění ovzduší apod. Okolí střediska je zajímavá přírodní lokalita, proto je mnoho programů terénních. Některé z programů, začínají už ve školách. Středisko pošle učitelům propozice a žáci přijíždějí do Jizerky už se základním povědomím o tématu. V programech žáci pracují s pomůckami, analyzují vzorky, hrají hry, hledají řešení, pracují ve skupinách atd. Programy jsou určeny pro ZŠ a SŠ.

3.7.1 Hodnocení nabídky na území Libereckého kraje

Liberecký kraj je vybaven celkem pěti středisky. Jde o Diviznu a Čmeláka v Liberci, Střevlíka v Oldřichově v Hájích, SEV Český Ráj v Sedmihorkách a Společnost pro Jizerské

Hory v Jizerce. První čtyři jsou členy Pavučiny. Programů nabízejí střediska dohromady hodně. Takže nejen, že si lze vybrat, ale také najdeme v každé kategorii nějaký program. Liberecká Divizna je také koordinátorem projektu *Ekoškola*. Terénní programy se konají v zajímavé přírodě tohoto kraje. Konkrétně v Českém ráji, Jizerských horách a v okolí Liberce. Liberecká SEV pořádají také pobytové programy. Z pěti středisek je nemají jen v Divizně a v Sedmihorkách. Co se týká věku žáků, všechna střediska nabízí programy jak pro žáky ZŠ tak pro studenty SŠ.

Liberecký kraj je na tom se svými středisky velmi dobře. Je jich dostatek a nabídka jejich programů je také dostačující.

Tabulka 6: Rozdělení výukových programů v Libereckém kraji 2010

	krajina	hydrologie	geologie, pedologie a geomorfologie	atmosféra a vesmír	ochrana životního prostředí	odpady	ekoznačení	zemědělství	doprava	energie	Průmysl	světový obchod	obyvatelstvo	trvale udržitelný rozvoj	globální problémy	jiné
Středisko ekologické výchovy																
Městské SEV při Zoo Liberec DIVIZNA	8,9	3	2	5		1,4	1			1	7	7,10,	7,10,		6,10,	
SEV Libereckého kraje p. o. - Střevlík	1,5,6,7,12	5,8	3,14			11,13	10			9		11,15	2	2,10,	8	4
Čmelák-společnost přátel přírody	9,10,13,14,18,19		3,5,18		13	4	8		11,12	5		6,7,8	6,7		8	19
SEV Český Ráj	1,4		4	5				3							2	
Společnost pro Jizerské hory, o.p.s.	1,7,8,11,12	2,9,10	7		3,8,12	4						5,6		5	1,11	

Legenda k tabulce 6. :

Městské středisko ekologické výchovy při ZOO Liberec DIVIZNA, Liberec 1. Jak se žije v půdě (6.-9.ZŠ); 2. Voda čaruje (6.-7.ZŠ); 3. Nápady s odpady (6.-9.ZŠ); 4. Život ve vzduchu (7.-9.ZŠ); 5. Nemocná planeta (8.-9.ZŠ, SŠ); 6. Šaty dělají člověka...a kdo dělá šaty? (8.-9.ZŠ, SŠ); 7. S přírodou za školou (4.-7.ZŠ); 8. Kde už stromy nerostou? (5.-9.ZŠ); 9. Globální oteplování-horké téma (8.-9.ZŠ, 1.-2.SŠ); 10. Hořká chuť čokolády-Kakao a dětská práce (8.-9.ZŠ, SŠ)

Středisko ekologické výchovy Libereckého kraje, příspěvková organizace-Střevlík, Oldřichov v Hájích 1. Výprava do paměti Jizerských hor (4.-9.ZŠ); 2. Mozaika Země (SŠ); 3. Půda pod lupou (6.-9.ZŠ,SŠ); 4. Měřítka pohledu (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Poutniče postůj (6.-9.ZŠ,SŠ); 6. Naučná stezka Oldřichovské Háje a skály (1.-9.ZŠ, SŠ); 7. Děvinské tajemství (6.-9.ZŠ); 8. Dojde nám někdy voda? (1.-9.ZŠ, SŠ); 9. Kde se skrývá energie (3.-9.ZŠ); 10. Fishbanks (8.-9.ZŠ, SŠ); 11. Odpad-kam s ním? (3.-9.ZŠ); 12. Ekosystémy Jizerských hor (SŠ); 13. Třídíme odpad-Má to smysl? (SŠ); 14. Lidé a voda (SŠ); 15. Ekologický život věcí (SŠ)

Čmelák-společnost přátel přírody, Liberec 1. Ztraceni v krajině (6.-7.ZŠ); 2. Stromy pro krajinu (SŠ); 3. Jeden z našich nejcennějších pokladů (6.-9.ZŠ); 4. Kam s ním? (6.-9.ZŠ); 5. Do hlubin Země (6.-9.ZŠ); 6. Silný kafe (8.-9.ZŠ, SŠ); 7. Hořká chuť čokolády (8.-9.ZŠ, SŠ); 8. Komu chutná prales (8.-9.ZŠ, SŠ); 9. Tajemství lesa (6.-9.ZŠ); 10. Tajemství lesa v lese (6.-9.ZŠ); 11. Kdo má pod čepicí, jezdí železnicí (6.-9.ZŠ); 12. Na železnici dějí se věci (SŠ); 13. Natura 2000 známá, neznámá (6.-9.ZŠ, SŠ); 14. O lesích, porodech a (h)různých domovech (SŠ); 15. Lesní naučná stezka Harcov (6.-9.ZŠ, SŠ); 16. Naučná stezka Vesec (6.-9.ZŠ, SŠ); 17. Objevování krajiny (6.-9. ZŠ, SŠ); 18. Cesta na sever (6.-9.ZŠ, SŠ); 19. Škola v lese (6.-9.ZŠ)

Středisko ekologické výchovy Český Ráj, Sedmihorky 1. Les-nejbohatší a nejsložitější společenstvo organismů (6.-9.ZŠ, SŠ); 2. Chráněná krajinná oblast Český ráj se představuje (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Čajovna- tradice pití čaje (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Po naučné stezce Hruboskalskem (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Spatřil jsem kometu aneb Rákosníček a hvězdy (6.-9.ZŠ, SŠ)

Společnost pro Jizerské hory, o. p. s., Jizerka 1. Vyšetřování jizerskohorské katastrofy-zkrácená varianta (ZŠ, SŠ); 2. Voda-od zdroje ke kohoutku (ZŠ, SŠ); 3. Chráněná území/Natura 2000 (ZŠ, SŠ); 4. Nulový odpad (ZŠ, SŠ); 5. Fish Banks (ZŠ, SŠ); 6. Fair Play-Fair Trade (9.ZŠ, SŠ); 7. Lasičí cestou za pytláky (ZŠ, SŠ); 8. Bukovec (ZŠ, SŠ); 9. Rašeliniště Jizerky-Safirový potok (ZŠ, SŠ); 10. Přehrady na Bílé a Černé Desné (ZŠ, SŠ); 11. Vyšetřování jizerskohorské katastrofy (ZŠ, SŠ); 12. Člověk a krajina Jizerských hor (8.-9.ZŠ, SŠ)

3.8 Královéhradecký kraj

SEVER, tedy **Středisko Ekologické Výchovy a Etiky Rýchory**, Brontosaurus Krkonoše, občanské sdružení bylo založeno v roce 1994. SEVER provozuje několik pracovišť v Královéhradeckém a jedno v Ústeckém kraji. Jedná se o Horní Maršov, Trutnov, Hradec Králové a Litoměřice. Celé středisko nabízí dlouhodobý program *Ekoškola*.

V Horním Maršově působí středisko od roku 1994. Vlastní zde část Základní školy a od roku 2002 i místní bývalou faru, kde bude mnohoúčelové centrum Dotek. Součástí střediska je i ekoporadna. Středisko poskytuje ubytování, proto jsou nabízené programy vícedenní. Programy využitelné ve výuce geografie jsou 3. Protože jsou vícedenní, stihnou se žáci seznámit s mnoha tématy. Tyto programy jsou určeny pro ZŠ i pro SŠ. Programy se odehrávají v prostorách SEVERU i v okolní přírodě. K zapojení hráčů do dění používají ve středisku interaktivní metody.

V Trutnově právě vzniká volnočasový klub. Zde zatím žádné programy neprobíhají.

Pracoviště v Hradci Králové provozuje ekoporadnu a obchůdek s publikacemi a výrobky Fair Trade. Nabídka programů zahrnuje 11 geograficky zaměřených výukových programů, jež jsou převážně určeny pro žáky ZŠ i SŠ. Programy mohou proběhnout přímo v budově střediska nebo přímo ve školní třídě. Od roku 2009 jsou programy dotovány městem Hradec Králové. Venku může probíhat jen jedna z variant programu *Ráj na Orlici*, ostatní probíhají uvnitř. Realizace programů je formou simulačních her a dalších aktivit. Témata programů pokrývají většinu sledovaných kategorií.

V Litoměřicích (Ústecký kraj) funguje středisko od roku 1997. Sídlí v budově Základní školy, kde probíhají i víkendové pobyty a funguje ekoporadna. Středisko má působnost hlavně v Litoměřicích a Ústeckém kraji. Nabízí jak terénní, tak vnitřní výukové programy, jež mohou probíhat ve středisku, ale i ve školních třídách. V nabídce najdeme 12 programů využitelných pro účely geografického vzdělávání. Co se týče toho, o čem programy pojednávají, nenajdeme pouze program o zemědělství, dopravě a atmosféře. Převážná většina programů je určena pro třídy ZŠ i SŠ. Jen některé jsou určeny jen pro jeden z druhů škol. Mezi programy nalezneme několik simulačních her. Ostatní programy používají například pracovní listy.

Také **Správa Krkonošského národního parku** podporuje environmentální výchovu. Sice nemá své vlastní středisko ekologické výchovy a není členem Pavučiny, ale i přesto

nabízí výukové programy pro školy. O to se už od 70. let stará oddělení ekologické výchovy. Všechny programy a přednášky poskytuje Správa KRNAP zdarma. Z nabídky lze 7 programů využít ve výuce geografie. Tedy jedná se o jeden program, terénní exkurze (lze si vybrat ze seznamu) a pět přednášek v učebně ve Vrchlabí. Výukový program je na téma odpady a přednášky se týkají krkonošské krajiny, jejích proměn a ochrany přírody. Všechny jsou určeny pro ZŠ i SŠ. Terénní exkurzi si lze vybrat ze seznamu zajímavých míst Krkonošského národního parku.

3.8.1 Hodnocení nabídky na území Královéhradeckého kraje

V Královéhradeckém kraji patří pod organizaci Pavučina SEVER, který provozuje v kraji dvě střediska a další ještě v Ústeckém kraji. Dále zde ještě nabízí výukové programy také ekologické oddělení Správy Krkonošského národního parku. Takže střediska se nachází v Horním Maršově, v Hradci Králové a ve Vrchlabí. Nabídka výukových programů v Královéhradeckém kraji není příliš bohatá. Nejvíce programů nabízí středisko v Hradci Králové. Mimo jiné také dlouhodobý projekt *Ekoškola*, o kterém už bylo psáno výše. Přesto, že v nabídce středisek není mnoho programů, jejich tematický záběr je velmi široký (nepokrývají jen atmosféru a dopravu). Z nabídky KRNAPu si učitelé mohou vybrat terénní exkurze na území národního parku a SEVER nabízí exkurzi na Orlici. Středisko v Horním Maršově má v nabídce pouze pobytové programy. Všechny programy krom dvou jsou určeny pro ZŠ i SŠ.

Královéhradecký kraj tedy není vybaven zrovna špatně, ale potřeboval by rozšířit programovou nabídku.

Tabulka 7: Rozdělení výukových programů v Královéhradeckém kraji 2010

	krajina	hydrologie	geologie, pedologie a geomorfologie	atmosféra a vesmír	ochrana životního prostředí	odpady	ekoznačení	zemědělství	doprava	energie	Průmysl	světový obchod	obyvatelstvo	trvale udržitelný rozvoj	globální problémy	jiné
Středisko ekologické výchovy																
SEVER-Horní Maršov	1,2				A	A		2		A,2	2			1,2	1,2,3	
-Hradec Králové	4,5,11	3,5			A,5	A,1	6,7,10	4,7		A,2		7	8		9	
Správa KRNPAP, ekologické oddělení	2,3,5	7	4,6		3,5	1	2									

Legenda k tabulce 7. :

Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory-SEVER, Brontosaurus Krkonoše A. Ekoškola (ZŠ,SŠ)

Horní Maršov 1. Týden pro trvale udržitelný život (6.-9.ZŠ, SŠ); 2. Historický týden (6.-9.ZŠ, SŠ) ; 3. Týden globálních problémů (6.-9.ZŠ, SŠ)

Hradec Králové 1. Co s odpady? (6.-9.ZŠ); 2. Zelená energie (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Bez vody to nejde (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Život na louce (6.-9.ZŠ); 5. Ráj na Orlici - Exkurze územím NATURA 2000 (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Moje zelená hranice (8.-9.ZŠ, SŠ); 7. Co skrývají potraviny (8.-9.ZŠ,SŠ); 8. Žijeme společně (8.-9.ZŠ,SŠ); 9. Globální problémy a my (8.-9.ZŠ, SŠ); 10. Co je doma, to se počítá (8.-9ZŠ,SŠ); 11. Lesy v ohrožení (6.7.ZŠ) (Lesy ČR)

Správa Krkonošského národního parku, ekologické oddělení, Vrchlabí 1. Žij s rozumem (6.-9.ZŠ,SŠ); 2. Terénní exkurze (6.-9.ZŠ,SŠ); 3. Krkonošský národní park a jeho zajímavosti (1.-9.ZŠ, SŠ); 4. Krkonoše v zimě (4.-9.ZŠ, SŠ); 5. Krkonošské lesy (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Geomorfologický vývoj Krkonoš (6.-9.ZŠ, SŠ); 7. Voda v Krkonoších a její podoba (1.-9.ZŠ, SŠ)

3.9 Pardubický kraj

V roce 1990 vzniklo Centrum ekovýchovy Pardubice, které se dnes jmenuje **Ekocentrum Paleta**. Od roku 1994 působí v přímo pro něj vybudovaném areálu, kde má nejen originální osmiboký srub, kde probíhají programy, ale i ukázky miniekosystémů. Ekocentrum má také dvě pobočky. Jednu v Oucmanicích (nedaleko Brandýsa nad Orlicí), která nabízí krom krátkodobých programů i programy pobytové a druhou v Chrudimi. Všechny tři části ekocentra nabízejí ekoporadenství na internetových stránkách i obchod s publikacemi. V Pardubicích najdeme ještě také čajovnu.

Nabídka výukových programů v Pardubicích a pobočce v Chrudimi, je velmi široká. Lze z ní vybrat 19 programů, které se dotýkají geografického vzdělávání. Tématicky pokrývají programy všechny sledované kategorie, což vidíme v našem výzkumu poprvé. Programy mohou absolvovat třídy ze ZŠ, většinu z nich i třídy ze SŠ a překvapivě i VŠ. Skoro všechny programy probíhají v ekocentru, ale protože má ekocentrum svůj vlastní areál, některé programy probíhají i venku na pozemku ekocentra. Mezi programy se vyskytuje několik simulačních her, v dalších programech se používá diskuze, vlastní návrhy, plány a řešení problémů.

V Oucmanicích probíhají i pobytové programy. Z 9 nabízených programů jsou vícedenní tří. Většina z programů je nabízena nejen pro ZŠ ale i SŠ. Přestože programy nejsou vyloženě terénní, při pobytových programech terénní aktivity probíhají a součástí programu *Vodohospodáři* je prohlídka čističky odpadních vod. Programy jsou také realizovány formou diskuzí, návrhů a plánování nebo například simulačních her. Vzhledem k tomu, že nabídka programů je menší než u pardubického ekocentra, nepokrývá tématicky všechny kategorie, ale přesto je velmi pestrá.

V roce 2005 bylo založeno **Ekocentrum Skřítek** v Poličce. Ekocentrum je zatím pouze pozorovatelem Pavučiny. Ekocentrum realizuje své programy přímo ve školách. Z nabídky lze vybrat 4 programy, které lze využít při výuce geografie. V anotacích programů není napsáno, pro koho jsou programy určeny, ale z výročních zpráv centra se lze domnívat, že je mohou využít ZŠ i SŠ. Programy jsou realizovány formami zážitkové pedagogiky. Dva z vybraných programů jsou terénní. Anotace programů by mohly být rozsáhlejší a tudíž obsahovat více informací.

Společnost Renata občanské sdružení není členem Pavučiny, ale spolupracuje s ní. Vzniklo na Den Země v roce 1999 a působí ve třech krajích. Svým majetkem je největší v Pardubickém kraji. Sídlí na statku v Bělé u Jevíčka. Jelikož se jedná o statek, chovají zde hospodářská zvířata, instalovali solární panely, starají se o zahradu, skleníky, ovocný sad, naučné stezky apod. Součástí je také ekoporadna. Po rekonstrukci se tu lze se třídou i ubytovat. Nabídka výukových programů obsahuje 3 programy využitelné ve výuce geografie. Bohužel Renata neuvádí k programům žádný popis o jejich průběhu ani o tom jaké věkové skupině žáků jsou určeny. Tematicky pojednávají o přírodě, odpadech a energii.

3.9.1 Hodnocení nabídky na území Pardubického kraje

Na území Pardubického kraje se nachází celkem tři SEV. K organizaci Pavučina patří Paleta v Pardubicích, Chrudimí a Oucmanicích. Ekocentrum skřítek v Poličce je v současné době pozorovatelem a Společnost Renata z Bělé u Jevíčka s Pavučinou spolupracuje. Paleta je jedním ze středisek, které nabízí nejvíce programů, které jsou tematicky velmi rozmanité. Takže i když Renata ani Skřítek příliš mnoho programů nerealizují, patří pardubický kraj mezi kraje s velkým výběrem programů. Téměř každé ze sledovaných témat je zde zastoupeno několika programy. Většina programů probíhá v prostorách středisek, některé i na pozemcích kolem nich. Terénní programy nabízí jen Skřítek, ale pobytové programy v Oucmanicích také probíhají částečně v terénu. Ubytovat se lze i v Renatě, ale nemají tu žádný pobytový program. Většina z programů, které realizuje Paleta je nabízena žákům ZŠ, méně už studentům SŠ a překvapivě jsou některé určeny i pro studenty VŠ. Další dvě střediska věkové určení nezmiňují.

Střediska v Pardubickém kraji jsou rozložena po celém území kraje, takže žáci nemusí cestovat nikam daleko. Kraj, jak již bylo řečeno, je na tom z hlediska nabídky programů velmi dobře. Jediným nedostatkem by mohl být fakt, že střediska Renata a Skřítek nabízí málo programů a celkově i s Paletou mají velmi chudou nabídku terénních programů.

Tabulka 8: Rozdělení výukových programů v Pardubickém kraji 2010

	krajina	hydrologie	geologie, pedologie a geomorfologie	atmosféra a vesmír	ochrana životního prostředí	odpady	ekoznačení	zemědělství	doprava	energie	Průmysl	světový obchod	obyvatelstvo	trvale udržitelný rozvoj	globální problémy	jiné
Středisko ekologické výchovy																
Ekocentrum Paleta-Pardubice a Chrudim	3,7,11,15,16,17,18	2,12	4,14	13	3,8	10,19	10	11	8,18	5	9	16,17	1,6,15,17	16	17	
-Oucmanice	2	2,5,7	2,9	2	1,2,3	1,4		1,2,8		2	6			3	2	
Ekocentrum Skříttek Polička, o. s.	3,4	2				1										
Společnost Renata	3					2				1						

Legenda k tabulce 8. :

Ekocentrum Paleta, Pardubice

Parudbice a Chrudim 1. ...protože práce šlechtí (6.-9.ZŠ); 2. Život ve vodě (6.-9.ZŠ); 3. Lesy v ohrožení (6.-9.ZŠ); 4. Co žije v zemi (6.-9.ZŠ); 5. Alternativní zdroje energie (6.-9.ZŠ, SŠ, VŠ); 6. Civilizace (6.-9.ZŠ, SŠ, VŠ); 7. Co si pamatuje krajina (6.-9.ZŠ); 8. Dopravní krize (6.-9.ZŠ); 9. Jezero (6.-9.ZŠ, SŠ, VŠ); 10. Nákupy s rozumem (6.-9.ZŠ, SŠ, VŠ); 11. Opuštěné pole(6.-9.ZŠ); 12. Povodně (6.-9.ZŠ); 13. Vzduch (6.-9.ZŠ); 14. Případ Kompost (6.-9.ZŠ); 15. Africká vesnice (6.-9.ZŠ, SŠ, VŠ); 16. Fish banks ltd. (6.-9.ZŠ, SŠ, VŠ); 17. Sever a jih (6.-9.ZŠ, SŠ, VŠ); 18. Dálnice (SŠ, VŠ); 19. Odpady (SŠ, VŠ)

Oucmanice 1. Polem nepolem (6.-9.ZŠ); 2. Pátý element (SŠ); 3. Oikos (SŠ); 4. Kam s ním (6.-9.ZŠ); 5. Živá a mrtvá voda (6.-7.ZŠ); 6. Jezero (6.-9.ZŠ, SŠ); 7. Vodohospodáři (8.-9.ZŠ, SŠ); 8. Biozemědělství (8.-9.ZŠ, SŠ); 9. Případ kompost (6.ZŠ)

Ekocentrum Skříttek Polička o. s., Polička 1. Odpady, příroda a člověk; 2. Voda pro život; 3. Výcházka do okolní přírody; 4. Poznávací zájezd - Zpívající lípa

Společnost RENATA, Bělá u Jevíčka 1. Alternativní zdroje energie; 2. Odpady v domácnosti; 3. Poznávání lesa, přírody

3.10 Kraj Vysočina

Chaloupky o. p. s., školská zařízení pro zájmové a další vzdělávání sídlí v nyní zrekonstruovaném loveckém zámečku Kněžice od roku 1991. Od roku 2002 provozují Chaloupky ještě odloučené pracoviště Středisko ekologické výchovy Ostrůvek Velké Meziříčí.

V Chaloupkách mohou žáci navštívit dětskou farmu a lze se tu i ubytovat. Chaloupky leží na polosamotě, proto terénní programy probíhají v okolní přírodě. Nabídka výukových programů zde čítá 11 programů, jež lze využít ve výuce geografie. Tyto programy pokrývají skoro všechna témata. Nenajdeme překvapivě žádný program o odpadech a ochraně přírody a pak také o průmyslu a trvale udržitelném rozvoji. Ale předpokládejme, že o tomto tématu se zmíní některý z ostatních programů. Všechny programy jsou určeny pro žáky ZŠ i studenty SŠ. V nabídce jsou i programy pobytové, protože po rekonstrukci se zde lze i ubytovat. Programy probíhají v budově zámečku, v okolní přírodě a *Dobrodružství v temných uličkách* se koná ve městě Třebíči. V programech pracují děti s mapou, busolou, zahrají si simulační hry, budou pracovat s přírodninami atd.

Ostrůvek leží na soutoku říček Balinky a Oslavy, proto Ostrůvek, v budově bývalé mateřské školky. K budově patří i zahrada, která bude v budoucnu přírodní učebnou. Dále je v budově také environmentální knihovna a ekoporadna. Ostrůvek nabízí 13 programů, které mohou využít učitelé při výuce geografie. Jsou určeny pro ZŠ i SŠ. Tyto probíhají v učebnách SEV. Středisko totiž nenabízí žádný terénní program, což může být trochu na škodu. Na rozdíl od Chaloupek se v nabídce vyskytují programy o odpadech a ochraně přírody, naopak Ostrůvek nemá programy o atmosféře a pedosféře. A dále také dopravě a průmyslu. Programy jsou realizovány za pomoci dramatických prvků, her a aktivit podporujících spolupráci.

Dohromady mají tedy střediska velmi pestrou a širokou nabídku různorodých programů.

Středisko ekologické výchovy Mravenec ZO ČSOP již devět let působí v Pelhřimově. Mravenec není členem Pavučiny. Středisko se věnuje také ochraně přírody, třídění odpadů, spravuje naučnou stezku a pořádá různé akce pro veřejnost. Pro školy nabízí 3 výukové programy využitelné ve výuce geografie. Jde o programy probíhající v učebně, které jsou určeny pouze pro ZŠ. Co se témat týče jsou to programy o energii, chráněných územích a

ekologickém bydlení. O formách jakými programy probíhají, se jejich anotace nezmiňují.

3.10.1 Hodnocení nabídky na území kraje Vysočina

Kraj Vysočina je vybaven dvěma SEV, z nichž jedno má dvě odloučené pracoviště. V Kněžicích najdeme Chaloupky, ve Velkém Meziříčí působí jejich odloučené pracoviště Ostrůvek a v Pelhřimově sídlí SEV Mravenec. Chaloupky a Ostrůvek jsou členy Pavučiny. SEV Mravenec sice nabízí jen tři výukové programy, ale Chaloupky i Ostrůvek mají nabídku velmi pestrou. Terénní a pobytové programy najdeme jen v nabídce Chaloupek, ale za to je jich několik. Ovšem pobytové programy jsou určeny jen pro žáky ZŠ. SEV Mravenec nabízí programy jen pro ZŠ, ale programy dalších dvou středisek jsou i pro studenty SŠ.

Co se tedy týká vybavenosti kraje, jsou tři střediska na tak velký kraj trochu málo.

Tabulka 9: Rozdělení výukových programů v kraji Vysočina 2010

	krajina	hydrologie	geologie, pedologie a geomorfologie	atmosféra a vesmír	ochrana životního prostředí	odpady	ekoznačení	zemědělství	doprava	energie	Průmysl	světový obchod	obyvatelstvo	trvale udržitelný rozvoj	globální problémy	jiné
Středisko ekologické výchovy																
Chaloupky, o. p. s.	8,9	5,9,10	7	4,1			1	9,11	3	3		1	2		2	6,8
SEV Ostrůvek	3,11	1			3,11	4,5,13	4,13	7		6		12	2,8	12	9,10,	
SEV Mravenec					2					1,3						

Legenda k tabulce 9. :

Chaloupky o.p.s., školská zařízení pro zájmové a další vzdělávání, Kněžice a Středisko ekologické výchovy Ostrůvek, Velké Meziříčí

Chaloupky Kněžice 1. Hvězda nad hypermarketem (6.-9.ZŠ, SŠ); 2. Nejsme na Zemi sami (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Cestou, necestou-program o dopravě a energii (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Medardova kápe (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Zpět k pramenům (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Gde právě su? (6.-9.ZŠ, SŠ); 7. Na kameni kámen (6.-9.ZŠ, SŠ); 8. Dobrodružství v úzkých uličkách (4.-9.ZŠ, SŠ); 9. Škola v přírodě (3.-9.ZŠ); 10. Bílou stopou (6.-9.ZŠ); 11. Historie všedního dne (4.-9.ZŠ)

Ostrůvek Velké Meziříčí 1. Voda základ života (6.-9.ZŠ); 2. Když se řekne Česká republika (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Přírodou České republiky (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Obchod bez odpadů (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Co nepatří do koše (8.-9.ZŠ, SŠ); 6. Šetrná energie (8.-9.ZŠ, SŠ); 7. Opuštěné pole (8.-9.ZŠ, SŠ); 8. Společný svět (8.-9.ZŠ, SŠ); 9. Globální problémy Aneb jak je na tom naše země (8.-9.ZŠ, SŠ); 10. Beo (8.-9.ZŠ, SŠ); 11. Křížem krážem naší vlastí (6.-9.ZŠ, SŠ); 12. Fish Banks, Ltd (8.-9.ZŠ, SŠ); 13. Ekospotřebitel (6.-9.ZŠ, SŠ)

Středisko ekologické výchovy Mravenec, Pelhřimov 1. Alternativní zdroje energie (6.-9.ZŠ); 2. Zvláště chráněná území (6.-9.ZŠ); 3. Ekologické bydlení (6.-9.ZŠ)

3.11 Jihomoravský kraj

V CHKO Pálava a na území Biosferické rezervace Dolní Morava působí od roku 1997 **Centrum ekologické výchovy Pálava** jako občanské sdružení. CEV poskytuje také ekoporadenství, provozuje obchůdek s publikacemi, půjčovnu videokazet a působí zde oddíl ochrany přírody. Centrum nabízí dále také pobyty, které si učitel sám sestaví z nabízených programů. Ubytování centrum nabízí v Mikulově a okolí ve školách, turistické ubytovně a hotelu. Programů využitelných pro výuku geografie má centrum v nabídce 14. Krom programu o odpadech nabízí pálavské CEV spíše fyzicko-geograficky zaměřené programy. Poskytované programy mohou absolvovat většinou jak žáci ZŠ, tak i studenti SŠ. Programy se konají v učebnách CEV, ale i v chráněné přírodě v okolí Mikulova, jelikož skoro polovina z nabízených programů jsou terénní exkurze. Ke vzbuzení zájmu žáků slouží simulační hry, práce s přírodninami, různé rukodělné práce a praktické pokusy atp.

V roce 1990 bylo založeno **EkoCentrum Brno**. Tehdy jako EkoCentrum mládeže Brno. Součástí EkoCentra jsou i internetový obchůdek se zbožím vyrobeným postiženými lidmi či recyklovaným, vydavatelství, ekoporadnu, knihkupectví a knihovnu. Nabízí 8 programů, jež mohou učitelé geografie využít při vyučování. Programy pracují s pracovními listy, ekohrami, simulačními hrami, stavbou modelu, praktickými činnostmi apod. Tematicky programy pokrývají jen několik kategorií. Jde o obyvatelstvo, světový obchod, energie, ekoznačení, hydrologii, krajinu a geologii. Některé programy jsou určeny jen pro ZŠ, ostatní i pro některé ročníky SŠ. Programy se uskutečňují v učebnách Ekocentra i v terénu.

Lipka je školské zařízení pro environmentální vzdělávání v Brně. Byla založena v roce 1991 jako školské zařízení, nyní je provozovatelem Jihomoravský kraj. K sídlu v Lipové ulici se v roce 1999 přidalo pracoviště Rozmarýnek v Jundrově, dále mimobrněnské pracoviště Rychta v Krásensku v roce 2002, o dva roky později lesní škola Jezírko a v roce 2009 ještě také pracoviště Kamenná-Vzdělávací centrum Aleše Závěského. Lipka pořádá letní tábory, vede kroužky a prodává publikace. Také zajišťuje výuku některých vysokoškolských předmětů na různých VŠ.

V Lipové ulici sídlí Lipka ve funkcionalistické vile s přírodní zahradou. I v sídle vedení Lipky se konají výukové programy. Z nabídky jich lze pro výuku geografie vybrat 7. Krom nich ještě Lipka nabízí mezinárodní dlouhodobý program *Ekoškola*. Programy v Lipové

ulici probíhají formou simulačních her, diskuzí a různých aktivit. Některé programy jsou převzaté od společnosti Fair Trade. Mezi programy jsou i programy terénní. Téměř všech programů se lze zúčastnit s třídou ze ZŠ i SŠ.

Rozmarýnek v Brně Jundrově leží u lesa a řeky Svratky. Má přírodní-permeakulturní zahradu se zajímavými mikrobioty. Nabízí 5 programů, jež lze využít ve výuce geografie. Najdeme mezi nimi také programy od společnosti Fair Trade. Součástí nabídky je také terénní program o vodě na břehu nedaleké řeky Svratky. Většina programů je určena pro ZŠ a SŠ.

V Dražanské vrchovině asi 3 km od hranic CHKO Moravský kras sídlí v Zemanské rychtě pracoviště Lipky Rychta Krásensko. V ekologicky provozovaném areálu se lze ubytovat, takže v nabídce jsou i pobytové programy. Nabídka programů je velká. Geograficky zaměřených je mezi nimi 20. Patří sem programy pobytové, tedy vícedenní a krátkodobé v učebnách a v terénu. Mezi vybranými programy najdeme několik simulačních her, v dalších programech žáci pracují s názornými pomůckami, v terénních provádějí různá měření. Rychta leží nedaleko několika chráněných území, proto nabízí mnoho programů týkajících se ochrany přírody a okolní krajiny. Zbytek programů ale pokrývá i zbývající sledované kategorie, jako jsme to viděli zatím jen u pardubické Palety. Všech programů se lze zúčastnit se třídou ze SŠ a většiny se třídami z 2. stupně ZŠ.

V soběšických lesích se nachází Lesní škola Jezírko. Ta nabízí 6 programů, které lze využít pro doplnění geografického učiva. Všech 6 je určeno studentům SŠ a většina i žákům ZŠ. Tématicky se Jezírko věnuje globálním problémům, krajině a pedologii. Programy probíhají v učebně. Využívají práci s pomůckami, simulační hry, diskuze, plánování atd.

Jako celek má Lipka velmi širokou a pestrou nabídku programů, které probíhají na zajímavých místech. Formy, jimiž programy probíhají, jsou zajímavé a pro žáky atraktivní.

Sdružení pro ekologickou výchovu a ochranu přírody Rezekvítek vzniklo v roce 1991. Je občanským sdružením. Sdružení poskytuje ekoporadenství, provozuje internetový obchůdek s publikacemi, DVD, videokazetami a výukovými pomůckami a tyto i půjčuje. Mimo jiné také spolupracuje na realizaci programů s Lipkou. Rezekvítek nabízí 6 programů využitelných pro učitele geografie. Všech 6 je určeno jak pro ZŠ, tak pro SŠ. Programy probíhají s pomocí různých zábavných aktivit. Žáci během nich pracují ve skupinách, používají pomůcky a navrhují řešení. Témata programů pokrývají jen malou část sledovaných témat, ovšem jedná se o témata důležitá jako například globální problémy či ochrana přírody.

Programy probíhají v učebně, Rezekvítek totiž nenabízí žádný terénní program.

V Hodoníně najdeme **Centrum ekologické výchovy při SVČ Hodonín Důbrava**. Centrum realizuje výukové programy, přednášky, různé kroužky a letní tábory, provozuje knihovnu a EkoInfocentrum. Výukových programů s geografickou tematikou najdeme v nabídce Důbravy 7. Jedná se o programy, které probíhají v učebnách centra či na jeho zahradě, dále o programy probíhající v Zoo Hodonín (*Od pralesa po poušť* a *Domácí zvířata*), se kterou Důbrava spolupracuje, a nakonec i v terénu. Středisko se specializuje na programy pro MŠ a v menší míře i pro ZŠ. Takže nemá žádné programy pro SŠ, což může být na škodu. Vybrané programy se zabývají spíše fyzickou geografii, krom programu *Nápady s odpady*. Zato tu najdeme programy jak o krajině a půdě, tak vodě a vzduchu. Programy probíhají zábavnými formami, které podporují tvořivost, aktivní přístup k řešení problémů, pochopení přírody atd. Programy také využívají různých praktických pomůcek.

V roce 1997 bylo založeno ve Veselí nad Moravou **Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty o. p. s.** Středisko poskytuje turistické a jiné informace o městě Veselí nad Moravou, provozuje ekoporadenství, půjčuje literaturu a pomůcky pro ekologickou výchovu, vydává publikace, uskutečňuje projekty a spravuje Naučné stezky. Nabízené výukové programy jsou realizovány v budově střediska, přímo ve školách a také v terénu v okolí Veselí nad Moravou. Programů využitelných ve výuce geografie najdeme u tohoto střediska 12. Jedná se o programy zaměřené především na poznávání okolní krajiny a na ochranu přírody. Obecnějšími tématy se zabývají programy *Voda, Co je doma, to se počítá a Co nepatří do popelnice*. Většina programů je určena pro ZŠ i SŠ, zbytek je určen převážně pro SŠ. K zaujetí žáků jsou používány netradiční formy výuky jako diskuze, hry atp.

3.11.1 Hodnocení nabídky na území Jihomoravského kraje

V Jihomoravském kraji se nachází nejvíce středisek ze všech krajů v České republice. Konkrétně je jich šest, ale brněnská Lipka má několik pracovišť, z nichž každé má svou samostatnou nabídku. Celkově má kraj tedy devět pracovišť, kde se žáci mohou zúčastnit ekologických výukových programů. Jedná se o Ekocentrum Brno, Lipku (má 4 pracoviště - Lipová, Rozmarýnek, Lesní škola Jezírko a Rychta Krásensko) a Rezekvítek v Brně, CEV

Pálava v Mikulově, CEV Dúbrava v Hodoníně a Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty ve Veselí nad Moravou. Většinu středisek tedy najdeme v Brně. Mimobrněnská ale leží v jeho okolí. Všechna místní střediska nabízí mnoho programů, proto je celková nabídka v kraji více než široká a také tematicky pestrá. U každého tématu najdeme hned několik programů. Brněnská Lipka je také koordinátorem dlouhodobého projektu *Ekoškola*, o kterém už několikrát byla řeč. Pobytové programy si lze sestavit z programů nabízených v Mikulově a již sestavené pobytové programy nabízí Rychta v Krásensku. Také terénních programů do jihomoravské přírody nabízejí střediska mnoho. Střediska nabízí programy pro ZŠ i SŠ. Jedinou výjimkou, která nenabízí programy i pro studenty SŠ je Dúbrava v Hodoníně.

Jihomoravský kraj je tedy z hlediska počtu středisek a nabízených programů nejvybavenějším krajem v České republice.

Tabulka 10: Rozdělení výukových programů v Jihomoravském kraji 2010

	krajina	hydrologie	geologie, pedologie a geomorfologie	atmosféra a vesmír	ochrana životního prostředí	odpady	ekoznačení	zemědělství	doprava	energie	Průmysl	světový obchod	obyvatelstvo	trvale udržitelný rozvoj	globální problémy	jiné
Středisko ekologické výchovy																
CEV-Pálava ZO ČSOP	1,3,8,9,10,11,13,14	2,4,11	6,12		7	5		3	8							
EkoCentrum Brno	4,8	5	8				1			7		2	2,3		6	
Lipka-Lipová 20	5,7	7	5,6		A	A,3		2		A,2	4	1,4	4			
-Rozmarýnek		5				3	1	1				2,4	2			
-Rychta Krásensko	2,3,4,5,6,7,8,9,20	2,5,9	2,3,4,5,18	2	2,10,12,15,17,20	2,11	2,11	2	2,15	2,11,16	2	2,14	2,13	1,2,14	2	19
-Lesní škola Jezírko	2,6		3,5												1,4	6
Rezekvítek		4			2	1	3,5									6
CEV-Důbrava při SVČ Hodonín	6,8	5	2	4	8	1		3,7	4							
Vzděl. a inf. Střed. Bílé Karpaty o. p. s.	2,7,8,9,10,11,12	1,5			6,7	3	4									

Legenda k tabulce 10. :

Centrum ekologické výchovy Pálava ZO ČSOP, Mikulov 1. Život v lese (3.-9.ZŠ); 2. Život u vody a ve vodě (3.-9.ZŠ); 3. Život na louce, na poli a stepi (3.-9.ZŠ); 4. Hrátky s vodou (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Co do popelnice nepatří (3.-9.ZŠ, SŠ); 6. Cesta do pravěku (6.-9.ZŠ, SŠ); 7. Ochrana přírody a zákon (SŠ); 8. Naše krajina (6.-9.ZŠ, SŠ); 9. Rozkvetlou Pálavou (terén) (4.-9.ZŠ, SŠ); 10. Vyprahlou stepí (3.-9.ZŠ, SŠ); 11. Bobří stezkou (3.-9.ZŠ, SŠ); 12. Tuold a geopark (6.-9.ZŠ, SŠ); 13. Za tajemstvím lesa (4.-9.ZŠ, SŠ); 14. Krajina na dlani (6.-9.ZŠ, SŠ)

EkoCentrum Brno, Brno 1. Jak se vyznat v ekoznačkách (7.-9.ZŠ, 1.-2.SŠ); 2. Fenomén zvaný globalizace (8.-9.ZŠ, SŠ); 3. PatznaKalka aneb interkulturní poznávání (8.-9.ZŠ, SŠ); 4. Lesní tajemství (1.-9.ZŠ); 5. Od pramínku k moři (3.-6.ZŠ); 6. Země, neboj se! (5.-9.ZŠ); 7. Jak se dělá elektřina (5.-6.ZŠ); 8. Co ukrývá Stránská skála (7.-9.ZŠ)

Lipka-školská zařízení pro environmentální vzdělávání, Brno a Krásensko A. Ekoškola (ZŠ,SŠ)

Lipová 20 1. Coca-Colonizace (6-9.ZŠ, SŠ); 2. Jako prase v žitě (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Nekup to! (6.-9.ZŠ); 4. Šaty dělají člověka...a kdo dělá šaty? (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Kavky-terénní program (2.-9.ZŠ, SŠ); 6.Otisky času (8.-9.ZŠ, SŠ); 7. Růženin lom (5.-6.ZŠ, SŠ)

Rozmarýnek, Brno-Jundrov 1. Člověk=Spotřebitel (7. - 9.ZŠ, SŠ); 2. Hořká chuť čokolády (7.-9.ZŠ, SŠ); 3. Špetka domácí Ekologie - 2. část (5.-9.ZŠ); 4. Komu chutná prales? (7.-9.ZŠ,SŠ); 5. Pohár vody (3.-9.ZŠ,SŠ)

Rychta Krásensko 1. Týden pro trvale udržitelný život (8.-9.ZŠ, SŠ); 2. Zeměpisné praktikum (8.-9.ZŠ, SŠ); 3. Josefovské údolí (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Moravský Kras od jihu k severu (8.-9.ZŠ, SŠ); 5. Putování k propadání (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Ruprechtov-člověk, krajina a čas (SŠ); 7. Sever Moravského Krasu (6.-9.ZŠ, SŠ); 8. S kolem kolem Rakovce (6.-9.ZŠ,SŠ); 9. Za prameny Malé Hané (6.-9.ZŠ, SŠ); 10. Chráněná území jižní Moravy (7.-9.ZŠ, SŠ); 11. Ekologie do kapsy (6.-9.ZŠ, SŠ); 12. Evropská a světová ochrana

přírody (8.-9.ZŠ, SŠ); 13. Je chudoba fair? (8.-9.ZŠ, SŠ); 14. Simulační hra Fishbanks, LTD. (8.-9.ZŠ, SŠ); 15. Simulační hra Obchvat (7.-9.ZŠ, SŠ); 16. Simulační hra Větrná elektrárna (SŠ); 17. Jak jsme na tom? (8.-9.ZŠ, SŠ); 18. Tajemství dutých skal (6.-9.ZŠ, SŠ); 19. Mapa a krajina (8.-9.ZŠ, SŠ); 20. Poklady Jihomoravského kraje (7.-9.ZŠ, SŠ)

Lesní škola Jezírko, Bílovice nad Svitavou 1. Gaia (SŠ); 2. Krajina a lidé (8.-9.ZŠ, SŠ); 3. Svět půdy a neživé přírody (8.-9.ZŠ, SŠ); 4. Záchrana planety Země (SŠ); 5. Na kameni kámen (3.-8.ZŠ); 6. Sjezdovka nebo les (SŠ)

Rezekvítek, Brno 1. Třídít či netřídít? (6.-9.ZŠ, SŠ); 2. Chráněná území města Brna (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Víme co jíme? (8.-9.ZŠ, SŠ); 4. Voda čistá, voda má (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Ekologicky šetrné výrobky (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Příčiny globálních problémů (8.-9.ZŠ, SŠ)

Centrum Ekologické výchovy Důbrava při Středisku volného času Hodonín, Hodonín 1. Nápady s odpady (6.-9.ZŠ); 2. Živá půda (6.-9.ZŠ); 3. Opuštěné pole (6.-9.ZŠ); 4. Vzduch (6.-9.ZŠ); 5. Vodní svět (6.-9.ZŠ); 6. Od pralesa po poušť (6.-9.ZŠ); 7. Domácí zvířata (6.-9.ZŠ); 8. Lužní krajinou (6.-9.ZŠ)

Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty o.p.s., Veselí nad Moravou 1. Ekoškola (ZŠ, SŠ); 2. Život v řece Moravě (6.-9.ZŠ); 3. Zámecký park ve Veselí nad Moravou (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Co nepatří do popelnice (6.-9.ZŠ); 5. Co je doma to se počítá (SŠ); 6. Voda (SŠ); 7. Chráněná území České republiky (6.-9.ZŠ, SŠ); 8. CHKO Bílé Karpaty (6.-9.ZŠ, SŠ); 9. Příroda jihovýchodní Moravy (SŠ); 10. Poušť a řeka-Národní přírodní památka Váté písky a přírodní park Strážnické Pomoraví (6.-9.ZŠ, SŠ); 11. Kněžpolský les-Přírodní rezervace Kanada a PR Trnovec (6.-9.ZŠ, SŠ); 12. Lodí k lužnímu lesu (6.-9.ZŠ, SŠ); 13. Dobrodružství na řece Moravě (7.-9.ZŠ, SŠ)

3.12 Zlínský kraj

V roce 1997 začala ve Zlíně pracovat nezisková organizace **Ekocentrum Čtyřlístek**, která se v roce 2005 spojila se Zlínskými ochránáři přírody. Celý název od té doby zní ZO ČSOP Ekocentrum Čtyřlístek. Jeho součástí je Ekoporadna a Férový obchůdek s produkty Fair Trade. Čtyřlístek také spravuje naučné stezky, pečuje o zeleň, zkoumá biodiverzitu a odklízí sněh ze střech. Nabídka výukových programů obsahuje 4 programy, které lze využít ve výuce geografie. Ty se zabývají krajinou, její ochranou, odpady a také zemědělstvím. Tři z těchto programů jsou terénní a konají se v okolí města Zlína na přírodně zajímavých místech. Jediný program probíhající v učebně je program *Odpadov*. Všechny 4 programy jsou určeny pouze pro 2. stupeň ZŠ. Z popisu programů se nedozvíme, jak probíhají, pouze, že součástí některých je práce s pracovními listy.

Město Vsetín zřídilo a provozuje na svém území **Středisko volného času Vsetín-ALCEDO**. Krom výukových programů zde probíhají pravidelné kroužky, pořádá tábory, poskytuje ekoporadenství, vydává odborné publikace, půjčuje ekologickou literaturu a pomůcky a provozuje krámk. Je také možné sestavit si pobytový program. Středisko poskytuje totiž i ubytování a stravování. Co se programů týče, nabízí středisko jen terénní pobytový program *Expediční program Čertovy skály-Pulčiny-Francova Lhota*. Krom výukových aktivit a turistiky je na něm možno vyzkoušet si také různé sporty, na které ALCEDO poskytuje vlastní vybavení. Měl by být vhodný pro ZŠ i SŠ. Nabídka ostatních programů není bohužel funkční.

V roce 1986 vznikl časopis Veronica, jehož činnost se časem rozrostla a tak je od roku 1991 registrován jako ZO ČSOP Veronica. Členové ZO ČSOP Veronica v roce 1999 ustanovili Ekologický institut Veronica, k jehož pracovištím patří také **Centrum Veronica Hostětín**. Vzdělávací a informační středisko provozuje ve svém areálu ekologickou budovu, kořenovou čistírnu, solární kolektory, moštárnu, šetrné osvětlení, sušírnu ovoce a výtopnu na biomasu. Jedná se o modely projektů trvale udržitelného rozvoje. Dále poskytuje ekoporadenství, pronajímá výukové prostory, nabízí ubytování a stravování. Veronica také může vést či konzultovat diplomové práce. Charakter areálu Hostětína napovídá, že výukové programy jsou zaměřeny na trvale udržitelný rozvoj, ekologické žití a s tím související témata. Programů, které se hodí pro geografickou výuku z nich lze vybrat 6. Jsou to především

exkurze po areálu Hostětína s herními aktivitami a ppt prezentacemi, dále programy probíhající v učebnách a také jeden pobytový program zaměřený na udržitelný rozvoj a vše, co s ním souvisí. Všechny programy jsou určeny pro ZŠ i SŠ. Centrum Veronica se tedy v podstatě specializuje na programy související s jejím areálem.

3.12.1 Hodnocení nabídky na území Zlínského kraje

Zlínský kraj má na svém území tři SEV. Ve Zlíně najdeme Ekocentrum Čtyřlístek, ve Vsetíně Středisko volného času Vsetín-ALCEDO a v Hostětíně Veronicu. Tato tři střediska patří všechna do organizace Pavučina. Přesto, že střediska jsou tři ani jedno nemá příliš širokou nabídku výukových programů. Celkem je jich jen jedenáct. Takže tematicky pokrývají jen několik sledovaných témat. Ovšem dva z programů jsou pobytové a ALCEDO nabízí sestavení pobytového programu, dle představ učitele. Také terénní programy najdeme v nabídce čtyři, ale Čtyřlístek je nabízí jen pro ZŠ. Ostatní programy jsou určeny i pro studenty SŠ.

Tři střediska ekologické výchovy ve Zlínském kraji by mohla být pro kraj celkem dostačující, ovšem kdyby měla poněkud širší a pestřejší nabídky programů.

Tabulka 11: Rozdělení výukových programů ve Zlínském kraji 2010

	krajina	hydrologie	geologie, pedologie a geomorfologie	atmosféra a vesmír	ochrana životního prostředí	odpady	ekoznačení	zemědělství	doprava	energie	Průmysl	světový obchod	obyvatelstvo	trvale udržitelný rozvoj	globální problémy	jiné
Středisko ekologické výchovy																
Ekocentrum Čtyřlístek	1,2,3				2,3	4		2								
ALCEDO-SVČ Vsetín																1
ZO ČSOP Veronica				5			6	6	6	4,6				1,2,3,6	5	

Legenda k tabulce 11. :

Ekocentrum Čtyřlístek, Zlín 1. Andrýskova naučná stezka (6.-9.ZŠ); 2. Pasekářská stezka (6.-9.ZŠ); 3. Na hradě (6.-9.ZŠ); 4. Odpadov (6.-9.ZŠ)

ALCEDO - Středisko volného času Vsetín, Vsetín 1. Expediční program Čertovy skály-Pulčiny-Dušná (6.-9.ZŠ, SŠ)

ZO ČSOP Veronica, Centrum Veronica Hostětín, Hostětín 1. Z Budína do Hostětína (8.-9.ZŠ, SŠ); 2. Hostětín-zelená inspirace z Bílých Karpat (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Udržitelný rozvoj (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Obnovitelné zdroje energie (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Prima klima (1.-9.ZŠ, SŠ); 6. Ekopobyt-Udržitelný rozvoj všemi smysly (6.-9.ZŠ,SŠ)

3.13 Olomoucký kraj

Jednou ze součástí Domu dětí a mládeže a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků **Vila Doris Šumperk** je Středisko ekologické výchovy. Středisko připravuje výukové ekologické programy. Z nabízených programů vyhovuje kritériím práce jen 1. Je to program *Dojde nám to?* o energiích. Jedná se o program určený pro ZŠ i SŠ. Probíhá ve středisku formou práce ve skupinách, diskuze a simulační hry.

V roce 2006 byla Statutárním městem Olomouc založena **Obecně prospěšná společnost Sluňákov- centrum ekologických aktivit města Olomouce**. Navázala na činnost občanského sdružení Sluňákov (1989). Sluňákov má k dispozici vlastní novou nízkoenergetickou budovu v Horce nad Moravou. Zde najdeme nejen výukové prostory, ale i prostory k ubytování a stravování a turistické informační centrum s obchůdkem s biopotravinami, Fair Trade produkty a publikacemi. Dále ještě Ekoporadnu a půjčovnu, kde si lze zapůjčit jízdní kola a jiné sportovní vybavení. Výukových programů, které mohou využít učitelé geografie, nabízí centrum 13, a to včetně dlouhodobého projektu *Ekoškola*. Programy pokrývají většinu sledovaných témat. A vzhledem k tomu, že jeden z pobytových programů si může učitel sestavit sám, je možné si vybrat i z témat, která se v nabídce nevyskytují. Programy probíhají v učebnách ve Sluňákově či v CHKO Litovelské Pomoraví, která leží v sousedství Sluňákova. Žáci v průběhu programů pracují s různými pomůckami a spolupracují ve skupinách. Programy jsou v nezbytné míře doplněny výkladem. Většiny programů se mohou zúčastnit žáci ZŠ i SŠ.

Regionální centrum hnutí Brontosaurus Jeseníky je v současné době pozorovatelem organizace Pavučina. Bylo založeno v Mikulovicích v roce 2000 a v roce 2001 se k němu přidal další článek hnutí Baobab. Centrum provozuje ekoporadnu, Ekoprodejničku a Fair Trade obchůdek, Čajový klub, snaží se o obnovu přírodního a kulturního bohatství pod názvem Cesta ke kořenům, pořádá ekovečery a jiné akce. Většinu, tedy 5 programů nabízených centrem lze využít pro doplnění výuky geografie. Týkají se krajiny, hydrologie, geologie, energie a obyvatel deštných pralesů. Všechny programy probíhají v učebnách centra a jsou určeny žákům ZŠ. Pro studenty SŠ středisko žádný program neposkytuje. Programy využívají formu her a diskuzí.

3.13.1 Hodnocení nabídky na území Olomouckého kraje

Dvě střediska v Olomouckém kraji se začlenila do Pavučiny. Třetí středisko je zatím jen pozorovatelem. Jedná se o Vilu Doris v Šumperku, Sluňákov v Horce nad Moravou a Regionální centrum Brontosaurus v Jeseníku. I přesto, že ve Vile Doris realizují jen jeden a v jesenickém středisku jen pět výukových programů, je celková nabídka programů v kraji docela velká. Tematicky sice nepokrývá všechna témata, ale je relativně vyvážená. V tomto kraji také nabízejí dlouhodobý projekt *Ekoškola*. Konkrétně ve Sluňákově. Tady nabízejí také terénní programy a pobytové programy. V Jeseníku se obracejí s programy jen na žáky ZŠ, ale ostatní programy obou zbývajících středisek jsou i pro studenty SŠ.

Střediska jsou v Olomouckém kraji rozložena rovnoměrně po celém území kraje. Pro zkvalitnění nabídky by zde tedy stačilo rozšíření nabídek stávajících středisek.

Tabulka 12: Rozdělení výukových programů v Olomouckém kraji 2010

	krajina	hydrologie	geologie, pedologie a geomorfologie	atmosféra a vesmír	ochrana životního prostředí	odpady	ekozačeni	zemědělství	doprava	energie	Průmysl	světový obchod	obyvatelstvo	trvale udržitelný rozvoj	globální problémy	jiné
Středisko ekologické výchovy Vila Doris Šumperk										1						
Sluňákov o. p. s.	4,5,6,8,10,11,12	6	6,9		1,7	1,3	3			1,8,11			13		4,11,13	12
Regionální hnutí Brontosaurus Jeseníky	3	1	2,3							5			4			

Legenda k tabulce 12. :

Dům dětí a mládeže a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Vila Doris Šumperk-středisko ekologické výchovy, Šumperk 1. Dojde nám to? (5.-9.ZŠ, SŠ)
Sluňákov-Centrum ekologických aktivit města Olomouce, o. p. s., Horka nad Moravou 1. Ekoškola (ZŠ, SŠ); 2. Odpady a nápady jak na ně (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Křehká Země (8.-9.ZŠ, SŠ); 4. Zelený ostrov aneb co krajina obsahuje? (6.-9.ZŠ, SŠ); 5. Sluneční stezkou krále Ječmínka (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Cyklistický výlet do CHKO (6.-9.ZŠ, SŠ); 7. Šetrná energie (7.-9.ZŠ, SŠ); 8. Do nitra CHKO (6.-9.ZŠ, SŠ); 9. Když se řekne hlína (4.-7.ZŠ); 10. Sedm barev duhy (6.-8.ZŠ); 11. Sedm bran do Litovelského Pomoraví (9.ZŠ, SŠ); 12. Labyrint (6.-9.ZŠ, SŠ); 13. Džbán plný kultur aneb putování prioritními zeměmi rozvojové spolupráce ČR (6.-9.ZŠ, SŠ)
Regionální centrum hnutí Brontosaurus Jeseníky, Jeseník 1. Voda v krajině, povodně (hra) (6.-9.ZŠ); 2. Naše stará planeta (6.-9.ZŠ); 3. Hory, nížiny, kouzla dvou světů (6.-9.ZŠ); 4. Obyvatelé a problémy deštných pralesů (6.-9.ZŠ); 5. Šetříme energii (6.-9.ZŠ)

3.14 Moravskoslezský kraj

V roce 1996 vzniklo Občanské sdružení Blud, které bylo v roce 2000 přejmenováno na **Občanské sdružení Hájenka** se sídlem v Janíkově sedle na Červeném kameni nedaleko Kopřivnice. Hájenka poskytuje volnočasové aktivity, vzdělávání pedagogů, ekologické a mykologické poradenství a pečuje o přírodu. Středisko ekologické výchovy zde funguje od roku 1997. Hájenka nabízí 11 výukových programů využitelných geografickým vzděláváním. Všechny 11 těchto programů se koná ve středisku. Středisko totiž nerealizuje žádný terénní program. Programy jsou určeny pouze pro žáky ZŠ. Pro žáky SŠ v nabídce žádný program není. Z popisů programů se příliš nedozvíme o průběhu programu. Víme jen, že program *Globální problémy* probíhá formou přednášky, program *Mé místo na Slunci* formou hry a v některých programech se používají pomůcky. Programy sice nepokrývají všechny sledované kategorie, ale najdeme zde programy, které se týkají témat méně zastoupených, jako je například zemědělství či energie.

V Ostravě bylo založeno v roce 1991 **Občanské sdružení Vita**. Vita provozuje Ekoporadnu, knihovnu a středisko ekologické výchovy. Vita má také tři terénní základny - Hřčava, Horní Lomná a Vlkovice, kde se lze ubytovat a absolvovat pobytové programy. Z nabídky Ostravského střediska lze vybrat celkem 18 programů využitelných pro potřeby výuky geografie. Tematicky pokrývají skoro všechna sledovaná témata krom dopravy. Nabídka je tedy velmi pestrá a široká. Většinu programů mohou absolvovat žáci ZŠ i SŠ. Jen některé jsou určeny jen pro jeden druh školy. Programy probíhají formou simulačních her, práce s pomůckami a dokonce i práce s počítači. Programy probíhají v učebnách Vity, v terénu v Ostravě a okolí a ty pobytové také na terénních základnách. Vita je také koordinátorem dlouhodobého projektu *Ekoškola* jako například českobudějovická Cassiopeia.

3.14.1 Hodnocení Moravskoslezského kraje

Ve zbývajícím kraji, tedy Moravskoslezském, se nachází dvě střediska patřící k Pavučině. V Ostravě funguje Občanské sdružení Vita a v Janíkově sedle je to občanské sdružení Hájenka. Když jsou střediska jen dvě, mohlo by se zdát, že budou nabízet málo programů a tematicky nepokryjí sledovaná témata. Ovšem opak je pravdou. Obě střediska

mají bohatou nabídku programů. A co se témat týče, skoro u každého najdeme i dva a více programů. Krom jediného tématu a tím je doprava. Mezi programy Vity najdeme i již několikrát zmiňovaný dlouhodobý program *Ekoškola*. Dále několik terénních programů v okolí Ostravy a také pobytové programy. Vita nabízí programy jak pro ZŠ, tak i pro SŠ. Ale Hájenka nabízí programy jen pro ZŠ.

Nabídce programů toho nelze mnoho vytknout. Snad jen Hájence orientaci pouze na žáky ZŠ.

Tabulka 13: Rozdělení výukových programů v Moravskoslezském kraji 2010

	krajina	hydrologie	geologie, pedologie a geomorfologie	atmosféra a vesmír	ochrana životního prostředí	odpady	ekoznačení	zemědělství	doprava	energie	Průmysl	světový obchod	obyvatelstvo	trvale udržitelný rozvoj	globální problémy	jiné
Středisko ekologické výchovy																
Občanské sdružení HÁJENKA	11	4	1	3		5	10	7		2,9					8	6
Vita-občanské sdružení	11,18	2,6,18	3,18	8,18	1	1,4,17	13,17	7		1	9	14	15,16	10,14	12	5,11

Legenda k tabulce 13. :

Občanské sdružení HÁJENKA, Kopřivnice 1. Svět Žížaly Žofky (5.-6.ZŠ); 2. Kdo šetří má za tři (5.-6.ZŠ); 3. Povídání o vzduchu (5.-6.ZŠ); 4. Povídání o vodě (5.-6.ZŠ); 5. Kam s nimi?! (5.-9.ZŠ); 6. Mé místo na slunci (7.-9.ZŠ); 7. A co na to selský rozum (7.-9.ZŠ); 8. Globální problémy-přelidnění (7.-9.ZŠ); 9. Moje zelená hranice (7.-9.ZŠ); 10. Co je doma, to se počítá (7.-9.ZŠ); 11. Kterak člověk s krajinou zachází? (7.-9.ZŠ)

Vita-občanské sdružení, Ostrava (Horní Lomná, Vlčovice, Hřčava, Orlová) 1. Ekoškola (ZŠ, SŠ); 2. Kudy tekla řeka (6.-9.ZŠ, SŠ); 3. Hajdy na haldy (6.-9.ZŠ, SŠ); 4. Co skrývá popelnice (2.-9.ZŠ); 5. Invazní druhy-nezvaní cizinci (6.-9.ZŠ, SŠ); 6. Rak jako bioindikátor (6.-9.ZŠ, SŠ); 7. Jak vaří rostlina (6.-9.ZŠ); 8. S hlavou v oblacích (6.-9.ZŠ); 9. Mimořádné události (6.-9.ZŠ, SŠ); 10. Ekologická stopa (6.-9.ZŠ, SŠ); 11. Životní prostředí v Moravskoslezském kraji (6.-9.ZŠ, SŠ); 12. Beo (8.-9.ZŠ, 1.-2.SŠ); 13. Co je doma to se počítá (7.-9.ZŠ, SŠ); 14. Fishbanks (6.-9.ZŠ, SŠ); 15. Africká vesnice (8.-9.ZŠ, SŠ); 16. Na týden Afričanem (SŠ); 17. Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá (1.-9.ZŠ, SŠ); 18. Živly (1.-9.ZŠ, SŠ)

4. ZÁVĚR

V práci byla hodnocena nabídka celkem 54 středisek ekologické výchovy (včetně odloučených pracovišť), která se nacházejí na území celé České republiky. Jak již bylo uvedeno, v každém kraji se nachází alespoň jedno SEV. Výjimkou je Karlovarský kraj, kde ale působí Ametyst z Plzně. Za nejlépe vybavený lze z hlediska nabídky ekologických výukových programů hodnotit Jihomoravský kraj.

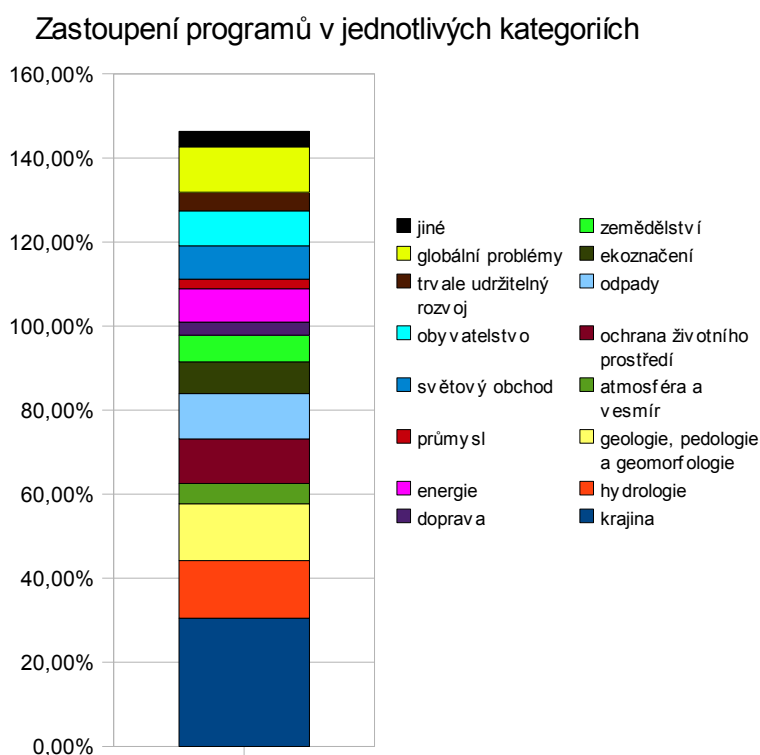
Ve stěžejní části práce bylo provedeno hodnocení jednotlivých středisek a jejich nabídky výukových programů, jež lze využít v geografickém vzdělávání. SEV mají většinou širokou nabídku výukových programů, kterou průběžně aktualizují a rozšiřují. Z těchto nabídek jsem vybrala celkem 518 programů ryze geografických případně mezioborových, ve kterých se nějaké geografické téma objevuje. Jejich anotace jsou součástí přílohy. Zařazením programů do tematických kategorií jsem získala tabulky s jejich tematickým přehledem. Zde jsem narazila na problém s vytyčením jednotlivých kategorií. Geografie je komplexní věda, a proto vytyčení striktních kategorií není příliš možné. Proto se jedná pouze o vytyčení hrubých kategorií jen pro účely této práce.

Některé programy lze zařadit do více kategorií. Tento jev lze vidět v Tabulce 14 a Grafu 1, kde celková procentuální hodnota počtu výukových programů dosahuje 146,33 % (z celkových 518 programů).

Tabulka 14: Zastoupení programů v jednotlivých kategoriích

	Počet programů v kateorii	zastoupení programů v %
krajina	158	30,50%
hydrologie	71	13,70%
geologie, pedologie a geomorfologie	70	13,51%
atmosféra a vesmír	25	4,82%
ochrana životního prostředí	55	10,61%
odpady	56	10,81%
ekoznačení	39	7,53%
zemědělství	33	6,37%
doprava	16	3,09%
energie	41	7,92%
průmysl	12	2,32%
světový obchod	41	7,93%
obyvatelstvo	43	8,30%
trvale udržitelný rozvoj	23	4,44%
globální problémy	56	10,81%
jiné	19	3,67%
Celkem	758	146,33%

Graf 1: Zastoupení programů v jednotlivých kategoriích

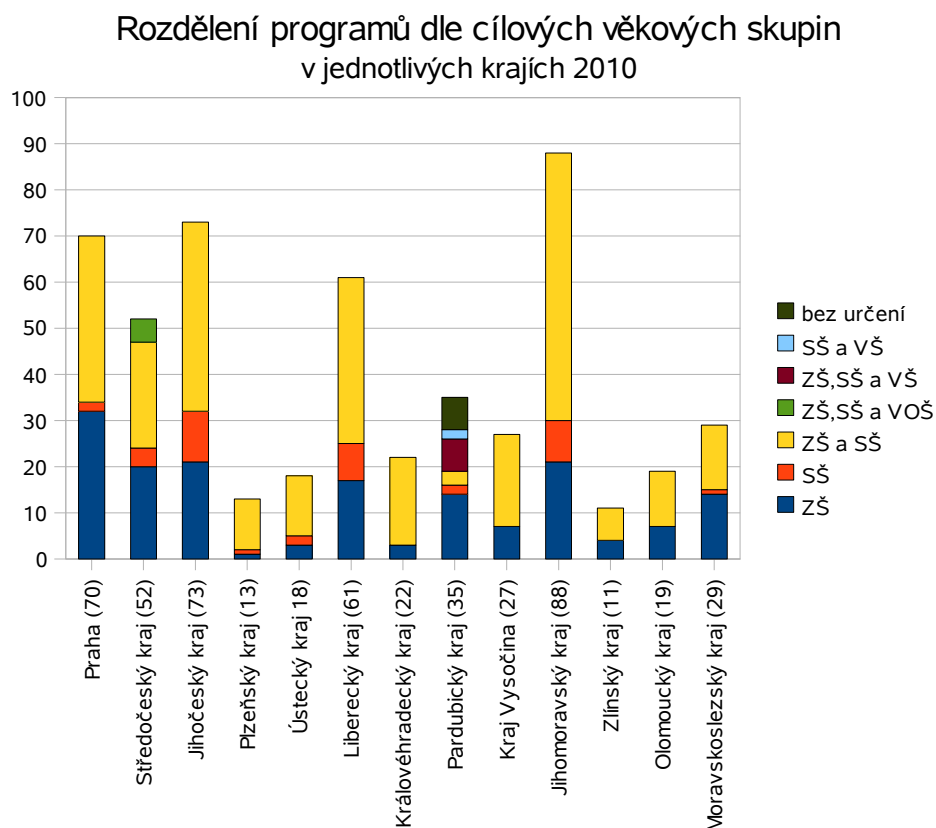

Tento údaj znázorňuje komplexnost některých, programů, což je pochopitelné, protože geografie je komplexní věda. Jednalo se například o programy probíhající formou simulační hry (*Fishbanks, Jezero* a další), dále o programy, jež nabízejí střediska ležící v chráněných lokalitách, jež komplexně přibližují okolní krajinu (*Člověk a krajina, NP a CHKO Šumava* a další). Také sem lze zařadit programy sdružující pod sebe informace o ekoznačení, odpadech a případně ještě energiích (*Co je doma, to se počítá*), a jiné programy, které lze zařadit do více kategorií. Graf přehledně znázorňuje, že SEV nabízejí nejvíce programů o krajině. Dále také mnoho programů o hydrologii; geologii, pedologii a geomorfologii; ochraně životního prostředí; odpadech a globálních problémech. Nejméně výukových programů se nachází v kategorii průmysl.

Výukové programy si střediska ekologické výchovy vytvářejí svépomocí, dále využívají předem připravené programy společnosti Fair Trade a také známé simulační hry. Celkově je nabídka výukových programů v České republice široká a pestrá. I přesto, že některá SEV nabízejí jen jeden či dva programy využitelné při výuce geografie. A také navzdory tomu, že některé programy od společnosti Fair Trade a některé simulační hry se v nabídkách často opakují.

Cílovou skupinou středisek ekologické výchovy jsou převážně žáci základních škol. Ale i na středních školách je součástí výuky geografie a environmentální výchova. Stále více středisek nabízí i programy pro studenty středních škol. Překvapením může být, že některá střediska nabízí také programy pro studenty vyšších odborných škol a vysokých škol. Pro přehlednost se můžeme podívat do Grafu 2.

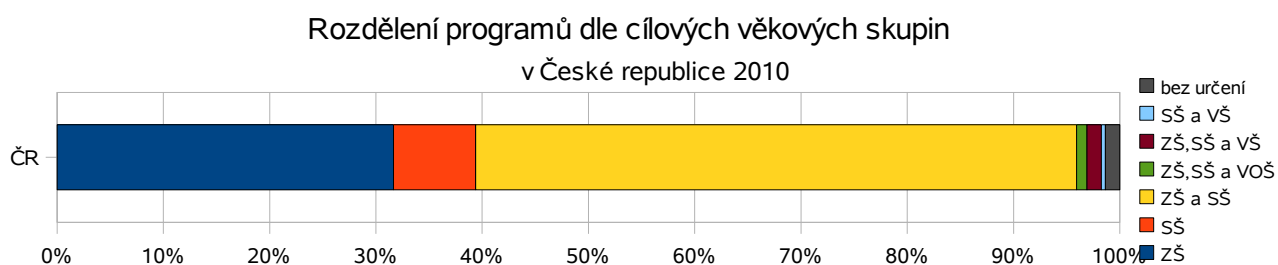
Graf 2. : Rozdělení programů dle cílových věkových skupin v jednotlivých krajích 2010

Pozn.: V závorkách za jednotlivými kraji je uveden celkový počet programů.

Rozdělení programů dle věku v celé České republice dokumentuje Graf 3. Kde je vidět, že většina všech programů v ČR je určena žákům základních škol. O něco méně programů mohou využít studenti středních škol, a některé programy mohou absolvovat i studenti vysokých či vyšších odborných škol. U programů zařazených do kategorie bez určení nebylo možno cílovou věkovou skupinu dohledat.

Graf 3: Rozdělení programů dle cílových věkových skupin v České republice 2010

Celkově je celá Česká republika vybavena středisky ekologické výchovy spíše dobře. Jejich celková nabídka výukových programů, kterými lze doplnit výuku geografie, je celkem široká a velmi pestrá, co se témat týče. SEV jsou zaměřena spíše na žáky ZŠ, ale nabízí také mnoho programů i pro studenty SŠ.

5. SEZNAM LITERATURY

- ČINČERA, J. (2007): *Environmentální výchova: od cílů k prostředkům*. Paido, Brno, 116 s.
- ČINČERA, J. (2008): *Evaluační strategie středisek ekologické výchovy* [online]. *Envigogika*, 3, č. 2, [cit. 2010-2-2]. <<http://envigogika.cuni.cz/index.php/cs/texty/20082/268-evaluani-strategie-stedisek-ekologicke-vychovy>>.
- HÁJEK, J. (1999): *Beo* (didaktická hra-česká verze). Sdružení Živá planeta, Praha.
- KRAJHANZL, J. (2009): *Podpora environmentálně udržitelného chování*. In: *Člověk + příroda = udržitelnost? Texty o proměně vztahů lidí k přírodě, environmentální výchově a udržitelnosti*. Zelený kruh, Praha.
- MÁCHAL, A. (2000): *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Rezekvítek, Brno, 205 s.
- MATĚJČEK, T. (2003): *Opuštěné pole* (didaktická hra). Živá planeta, Praha.
- MATĚJČEK, T. (2007): *Střediska ekologické výchovy a jejich úloha v geografickém vzdělávání*. *Geografické rozhledy*, 16, č. 3, s. 8-9.
- MATĚJČEK, T. (2009): *Environmentální výchova v současné škole*. *Geografické rozhledy*, 18, č. 1, s. 12-13.
- PIKE, G., SELBY, D. (1994): *Globální výchova*, Grada, Praha 322 s.
- Business Leaders Forum* [online]. [cit. 2010-4-15]. <<http://www.blf.cz/cz/fishbanks.php>>.
- Rámcový vzdělávací program (2007)* [online]. [cit. 2010-4-15]. <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.
- Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina* [online]. [cit. 2010-1-25]. <<http://www.pavucina-sev.cz/>>.
- Společnost pro Fair Trade* [online]. [cit. 2010-4-15]. <<http://www.fairtrade.cz/>>.
- Internetové stránky středisek ekologické výchovy:
- Ekocentrum Podhoubí* [online]. [cit. 2009-12-08]. <<http://www.podhoubi.cz/>>.
- Ekodomov, o. s.* [online]. [cit. 2009-12-08]. <<http://www.ekodomov.cz/>>.
- Sdružení TEREZA* [online]. [cit. 2009-12-08]. <<http://www.terezanet.cz/>>.
- Toulcův dvůr středisko ekologické výchovy hl.m. Prahy* [online]. [cit. 2009-12-08]. <<http://www.toulcuvdvur.cz/>>.
- Ekocentrum Koniklec* [online]. [cit. 2009-12-08]. <<http://www.csop.koniklec.cz/>>.
- Lesy hl. m. Prahy* [online]. [cit. 2010-01-05]. <<http://www.lesypraha.cz/>>.
- Ekocentrum Na zahradě, DDM "Na Výstavišti"* [online]. [cit. 2009-12-09]. <<http://www.ddm-mb.cz/>>.
- A-TOM 19071 Javory* [online]. [cit. 2009-12-09]. <<http://sev-tom-javory-cernuc.webnode.cz/>>.

Informační a vzdělávací středisko Budy [online]. [cit. 2009-12-09]. <<http://www.is-krivoklat.cz/>>.

Naučné středisko ekologické výchovy Kladno-Čabárna [online]. [cit. 2009-12-09]. <<http://www.nsev-kladno.cz/>>.

Podblanické ekocentrum ČSOP Vlašim [online]. [cit. 2009-12-09]. <<http://www.csopvlasim.cz/>>.

Ochrana fauny České Republiky [online]. [cit. 2009-12-09]. <<http://www.ochranafauny.cz/>> .

Centrum ekologické výchovy-Dřípatka [online]. [cit. 2009-12-09]. <<http://www.dripatka.cz/>> .

Centrum ekologické a globální výchovy Cassiopeia [online]. [cit. 2009-12-09]. <<http://www.cegv-cassiopeia.cz/>>.

Ekocentrum Šípek [online]. [cit. 2009-12-09]. <<http://www.sipek.roklinka.cz/>>.

Český nadační fond pro vydru [online]. [cit. 2010-01-05]. <<http://www.vydry.org/>> .

Správa Národního parku a CHKO Šumava [online]. [cit. 2010-01-05]. <<http://www.npsumava.cz/>>

Občanské sdružení Ametyst [online]. [cit. 2009-12-09]. <<http://www.ametyst21.cz/>>.

České Švýcarsko o. p. s. [online]. [cit. 2010-01-05]. <<http://www.ceskesvycarsko.cz/>> .

Městské středisko ekologické výchovy při Zoo Liberec Divizna [online]. [cit. 2009-12-10]. <<http://www.zooliberec.cz/divizna/cz/>>.

Středisko ekologické výchovy Libereckého kraje Střevlík [online]. [cit. 2009-12-10]. <<http://www.strevlik.cz/>>.

Čmelák-Společnost přátel přírody [online]. [cit. 2009-12-10]. <<http://www.cmelak.cz/>>.

Společnost pro Jizerské hory o. p. s. [online]. [cit. 2010-01-05]. <<http://www.jizerka2.cz/>>.

Středisko ekologické výchovy Český ráj [online]. [cit. 2009-12-10]. <<http://www.sevceskyraj.cz/>>.

Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory SEVER [online]. [cit. 2009-12-10]. <<http://www.sever.ekologickavychova.cz/>>.

Správa Krkonošského národního parku [online]. [cit. 2010-01-05]. <<http://www.krnapp.cz/>>.

Ekocentrum Paleta [online]. [cit. 2009-12-10]. <<http://www.paleta.cz/>>.

Ekocentrum Skřítek [online]. [cit. 2009-12-10]. <<http://www.ekocentrumskritek.cz/>> .

Společnost Renata [online]. [cit. 2009-12-10]. <<http://www.renatanet.cz/>>.

Chaloupky o. p. s. [online]. [cit. 2009-12-10]. <<http://www.chaloupky.cz/>>.

Středisko ekologické výchovy Mravenec ZO ČSOP [online]. [cit. 2010-01-05]. <<http://www.sevmravenec.cz/>>.

Centrum ekologické výchovy Pálava [online]. [cit. 2009-12-11]. <<http://www.cev.palava.cz/>>.

EkoCentrum Brno [online]. [cit. 2009-12-11]. <<http://www.ecb.cz/>>.

Lipka [online]. [cit. 2009-12-11]. <<http://www.lipka.cz/>>.

Rychta Krásensko [online]. [cit. 2009-12-11]. <<http://www.rychtakrasensko.cz/>>.

- Sdružení pro ekologickou výchovu a ochranu přírody Rezekvítek* [online]. [cit. 2009-12-11]. <<http://www.rezekvitek.cz/>>.
- Centrum ekologické výchovy při SVČ Důbrava* [online]. <<http://www.ekocentrum-dubrava.estranky.cz/>> [cit. 2009-12-11].
- Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty o. p. s.* [online]. [cit. 2009-12-11]. <<http://www.bilekarpaty.cz/vis>>.
- Ekocentrum Čtyřlístek* [online]. [cit. 2009-12-12]. <<http://www.eko.ecn.cz/>>.
- Středisko volného času Vsetín-ALCEDO* [online]. [cit. 2009-12-12]. <<http://www.alcedovsetin.cz/>>.
- Centrum Veronica Hostětín* [online]. [cit. 2009-12-12]. <<http://www.hostetin.veronica.cz/>>.
- Vila Doris Šumperk* [online]. [cit. 2009-12-12]. <<http://www.doris.cz/>>.
- Obecně prospěšná společnost Slunákov-centrum ekologických aktivit města Olomouce* [online]. [cit. 2009-12-12]. <<http://www.slunakov.cz/>>.
- Regionální centrum hnutí Brontosaurus Jeseníky* [online]. [cit. 2010-01-05] <<http://www.jeseniky-brontosaurus.cz/>>.
- Občanské sdružení Hájenka* [online]. [cit. 2009-12-12]. <<http://hajenka.koprivnice.org/>>.
- Občanské sdružení Vita* [online]. [cit. 2009-12-12]. <<http://www.vitaova.cz/>>.

Příloha: Anotace jednotlivých výukových programů středisek ekologické výchovy

Ekocentrum Podhoubí, Praha (www.podhoubi.cz)

Není TUR jako TUR (6.-7.ZŠ)

Environmentální výchova, Mezinárodní vztahy, globální svět, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Proč v minulosti zanikly některé civilizace? Bylo jednou z příčin i vyčerpání přírodních zdrojů? A co je to trvale udržitelný rozvoj? Žáci vstoupí do připravených rolí a sami zažijí vyčerpání zdrojů jednou civilizací a pokusí se tuto svou zkušenost zobecnit. Budou pátrat po souvislostech mezi vyčerpáním zdrojů, mírou spotřeby a udržitelností tohoto stavu. Vyzkouší si postavit "trvale udržitelné" město, zformulovat principy trvale udržitelného rozvoje a zhodnotit, jak k němu mohou přispět oni sami.

Propojený svět spravedlivý svět (6.-7.ZŠ)

Environmentální výchova, Mezinárodní vztahy, globální svět, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Jak moc je dnešní svět propojený a kde všude tento jev můžeme rozeznat? Co to znamená, když se řekne globalizace? Žáci na příkladu běžných výrobků pochopí propojenost světa, vyvodí aspekty globalizace a kriticky zhodnotí, co přináší dobrého a jak je přijatelná pro ně osobně. Na vlastní kůži zažijí nespravedlnost světového bohatství a budou pátrat, jaká řešení tato situace může mít. Závěrem se seznámí s fenoménem spravedlivého obchodu-Fair Trade.

S vodou jsme za vodou (6.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova

Co všechno žije ve vodě? Kdyby jenom ryby...A vůbec, jak "žije" voda a jaký význam má voda pro "život", včetně našeho? Žáci odhalí propojenost a vztahy ve vodním ekosystému, určí jeho běžné obyvatele a najdou jejich adaptace na vodní prostředí a lokalitu. Vysvětlí, jak se mění parametry prostředí (např. teplota vody, průtok...) v různých typech vodních ekosystémů a dokážou tyto rozdíly na srovnání vodních ekosystémů tůň a řeky. Z konkrétních příkladů srovnání různých typů vodních prostředí odvodí vlivy člověka na vodní ekosystém a tři vlivy popíše. Žáci zhodnotí funkce vody a v diskusi zváží konkrétní možnosti, jak s vodou nakládat ohleduplně.

Proměny Divoké Šárky (6.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Člověk a společnost, Environmentální výchova

Skrývá se v Divoké Šárce něco, co stojí za to vidět? A chceme to ochránit tak, aby se na to mohl podívat ještě naše děti? A jak se vlastně chrání příroda? Žáci se seznámí s přírodní rezervací Divoká Šárka z mnoha úhlů pohledu; důraz je kladen na geologický vývoj, botanická společenstva, údržbu chráněného území a historický vývoj a význam místa. Žáci zjistí, proč tato rezervace vznikla, vědí, jaké jsou hlavní předměty ochrany a proč se chrání. Zhodnotí význam místa v přírodním i historickém kontextu.

Čím jsou vinny škodliviny (6.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova

Čistota řek stoupá, ve městech se dýchá lépe... nebo ne? Je vždy nejvíce škodlivé to nejvíce viditelné znečištění? A co jedovaté látky u nás doma? Program se zabývá znečištěním prostředí, konkrétně se zaměřuje na znečištění vody, ovzduší a netradičně také na škodlivé látky, které můžeme najít v našich domácnostech. Žáci se seznámí s konkrétními znečišťujícími látkami a s jejich vlivem na životní prostředí a člověka. Během programu budou také žáci vymýšlet alternativy, jak využívání těchto látek omezit.

Kamenná tajemství (8.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova

Odkopneme-li kámen, sotva nás někdo napomene z neúcty k starším. Ale jak staré mohou kameny být? Stovky, tisíce, miliony let? Co všechno pamatují a jak vůbec vznikly? Žáci během programu odhalují "kamenná tajemství". Pátrání je vede po dobrodružné cestě od vymírání populací, boje o přežití, pohybů kontinentů, soubojů větru a sopek až po záhadný vznik Země. Na závěr nahlédnou i do budoucnosti. Žáci objeví, že tajemná věda o "šutrech" není zas tak mrtvá a neživá, a že díky její znalosti mohou lépe rozumět prostředí a jeho změnám kolem nás

Globální problémy hrou (6.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova, Výchova v evropských a globálních souvislostech

Co to jsou globální problémy a jaké mezi nimi existují souvislosti? Existuje na ně nějaký jednoduchý recept, nebo jsou takřka neřešitelné? A kdo by je měl nakonec vlastně řešit? Žáci prostřednictvím simulační hry BEO, v níž se stanou správci planety Země, získají základní informace o nejzávažnějších globálních problémech. Ve hře

se snaží hledat konstruktivní řešení včetně těch, kterými mohou přispět oni sami. Hra je prokládána dalšími aktivitami, které podporují komunikaci a spolupráci ve skupině a díky nimž zároveň posoudí výhody spolupráce při řešení globálních problémů.

Všemocná ropa (8.-9.ZŠ)

Co je ropný zlom? Proč se o něm tolik mluví? Jak se obchodování s ropou promítá do dalších oblastí lidské činnosti? Žáci vypátrají, jaké běžné výrobky pocházejí z ropy a porovnají ropu s ostatními materiály. Pomocí simulační hry si vyzkouší, jak vypadá obchodování s ropou, co všechno tento obchod ovlivňuje a kde v něm mají oni sami místo jako spotřebitelé. Zhodnotí důsledky závislosti na ropě a budou přemýšlet o možnostech zmenšení této závislosti a výhodách a nevýhodách ropy. aktivně na základě získaných informací formulují svůj osobní názor na biopotravinu podložený fakty.

Zapoj se ! (8.-9.ZŠ)

Žáci se ocitnou v roli občanů obce Malinovka, v níž je plánována výstavba rušné silniční komunikace. Budou hledat odpovědi na otázky: Co s tím já vůbec mohu udělat? Co to znamená občanská angažovanost. V rámci simulační hry zažijí proces stavby a rozhodovacího řízení, posoudí varianty stavby z různých úhlů pohledu, poznají proces EIA a jeho význam. Objeví různé formy občanské angažovanosti a jednu z nich si aktivně vyzkouší a zhodnotí její účinnost. Na závěr pak zformulují, jak má vypadat aktivní občan a zhodnotí, jak jsou na tom oni sami.

Po čem voní (bio)uherák (SŠ)

V první části této interaktivní přednášky se studenti zabývají konvenčními potravinami. Zamýšlejí se nad faktory, které vstupují do výroby potravin, analyzují dopady pěstování, výroby a dopravy potravin, zhodnotí poměr ceny a dopadů výroby běžných potravin. V další části přednášky zabývající se biopotravinami studenti porovnají dopady pěstování, výroby a dopravy biopotravin v porovnání s konvenčními a posuzují pozitiva a negativa konvenčních potravin a biopotravin ve vztahu ke svému osobnímu zdraví, ale i ve vztahu ke společnosti a přírodě. V závěrečné diskusní aktivitě na základě získaných informací formulují svůj osobní názor na fenomén biopotravin

Lidské stopy v krajině (SŠ)

Člověk a společnost, Člověk a příroda, Environmentální výchova

Studenti nejdříve konfrontují svoje zažité asociace a dosavadní zkušenosti s odborným významem pojmu krajina. Poté na základě předložených materiálů a vlastního pozorování porovnávají krajinu Tróji v minulosti a dnes a identifikují její změny dané lidskou činností. Na konkrétních pražských kauzách se následně studenti seznámí s hlavními současnými problémy pražské krajiny a konečně si formou simulační hry zažijí proces územního plánování Prahy a možnosti jeho ovlivnění obyvateli města. Pozn. tato přednáška probíhá v terénu a je možno ji zrealizovat pouze v celku, tj. ve 4 hodinách.

Ekodomov, o. s. , Praha (www.ekodomov.cz)

Kam dopadne odpad II. (6.-9.ZŠ)

Co se stane s odpadem z barevných kontejnerů? Který odpad nemusí vůbec vzniknout? Žáci provedou průzkum odpadu, který sami vyprodukují, zjišťují, jak je s odpady nakládáno ve spalovně, na skládce, na recyklační lince, a jaký je dopad těchto způsobů nakládání s odpadem na životní prostředí. Sestavují hierarchii nakládání s odpady.

Energie s námi vždy je II. (6.-9.ZŠ)

Kde se bere elektrická energie? Kolik energie můžu ušetřit jako jednotlivec? Žáci se seznámí s různými zdroji energie, jejich přednostmi i zápory. Navrhují nízkoenergetický dům a zamýšlí se nad svými rezervami v oblasti úspor energie. Zjistí, že úspory pomohou nejenom životnímu prostředí, ale i naší peněžence.

Voda na jedno použití? (6.-9.ZŠ)

Je pitná voda samozřejmostí? Co můžu udělat, abychom s ní neplýtvali? Žáci se seznámí s koloběhem vody v krajině a roli člověka v něm. Prostřednictvím hry se seznámí s úsporami vody a způsoby ochrany vedoucí ke snížení jejího znečištění. Zamyslí se, jak tyto poznatky přenést do svého osobního života.

Sdružení TEREZA, Praha (www.terezanet.cz)

(dlouhodobé programy)

Ekoškola (ZŠ, SŠ)

Ekoškola (Eco-Schools) je mezinárodní program v rámci kterého se žáci učí o environmentálních tématech a

zároveň sami usilují o minimalizaci a třídění odpadů, úspory energie či vody a zlepšení životního prostředí školy a jejího okolí. Zakládají celoškolský pracovní tým Ekoškoly, vytvářejí si vlastní ekokodex, analyzují současnou situaci na škole v uvedených oblastech a navrhnou zlepšení, která se snaží posléze naplnit. Úspěšné školy získávají mezinárodní titul, vlajku a logo Ekoškola. Program je určen pro celou školu, vede ke spolupráci žáků, učitelů, vedení školy i místní komunity.

Globe (6.-9.ZŠ, SŠ)

(mezinárodní)

GLOBE měření vám nabízí možnost, jak jednoduše a zajímavě poznat prostředí v okolí vaší školy a jak přispět ke zlepšení jeho kvality. GLOBE je dlouhodobý mezinárodní program, do kterého je zapojeno 111 zemí ze všech kontinentů. Nabízí žákům praktické postupy pro zkoumání a pozorování životního prostředí v okolí školy. Vede ke spolupráci žáků a pedagogů, přirozeně podporuje přírodovědné předměty. S využitím jednoduchých vědeckých postupů žáci pozorují vývoj počasí, měří kvalitu ovzduší a vody, zkoumají druhy lesních porostů, půdní vlastnosti. Získaná data vyhodnocují a odesílají do celosvětové internetové databáze. Profesionální zpracování dat garantuje NASA. Zpracované výsledky slouží vědcům a studentům po celém světě k dalšímu využití. Náročnost programu si škola určuje sama volbou vhodných měření ze sady připravených protokolů.

Les ve škole - škola v lese (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova

Žáci poznávají lesní ekosystém názorně a v souvislostech. Odhalují vazby mezi přírodní stabilitou a ekonomickým a sociálním využitím lesa. Pomocí pracovních listů a laminovaných pomůcek do terénu zkoumají děje v lese nejen ve třídě, ale i v přírodě. Důležitou součástí programu je spolupráce s Lesy ČR a jejich lesními pedagogy na besedách a exkurzích pro třídy. Program je zapojen do mezinárodního programu LEAF (Learning about Forest). Program může realizovat jeden učitel, velmi vhodně jej lze využít i pro mezipředmětovou spolupráci.

(jednodenní)

Dvě strany jedné látky (6.-9.ZŠ, SŠ)

„Denně si oblékáme jemnou látku, která zanechává drsnou stopu na lidech i životním prostředí.“ Téma: změny v krajině, vliv lidských činností na krajinu, udržitelný život. Žáci sledují a hodnotí cestu bavlněného oblečení z pole až do skříně. Na modelovém příkladu Aralského jezera předvídají a hodnotí důsledky lidské činnosti spojené s pěstováním bavlny. Vyzkouší si, jaké podmínky panují při výrobě oblečení. Poté v roli novinářů hledají a navrhnou možné alternativy oblékání, které jsou šetrnější k lidem a životnímu prostředí.

Věci dělají člověka (6.-9.ZŠ, SŠ)

"Věci jsou nástrojem pro naše potřeby, ukázkou našeho postavení a volbou našeho vlivu na životní prostředí." Téma: spotřeba věcí a její vliv na životní prostředí, globální ekologické problémy, regiony světa. Žáci hledají věci, které určují náš společenský status dnes, a které jej určovali v minulosti. Rozpoznávají, jak byly tyto věci vyrobeny a jaký mají dopad na životní prostředí. Zamyslí se nad tím, které věci opravdu potřebují a jaké má naše touha po nových věcech důsledky. Posuzují, jaké mají možnosti v tomto ohledu něco podniknout.

Městu na zdraví (8.-9.ZŠ, SŠ)

"Smog je nemoc města, kterou způsobují lidé." Téma: vlastnosti a složení vzduchu, čistota ovzduší v Praze, životní prostředí města a jak je zlepšit. Žáci prochází Prahou a na různých místech zjišťují kvalitu vzduchu a výsledky měření porovnávají. Při pohybové hře odhalují příčiny vzniku smogu a vliv smogové situace na jejich běžný život. Navrhují, co mohou pro lepší vzduch ve městě udělat.

Změny klimatu (8.-9.ZŠ, SŠ)

"Otázkou není, jak moc se mění klima a kdo za to může, ale jak to změní náš život." Téma: klima a jeho změny, vliv změn klimatu na člověka i životní prostředí, předběžná opatrnost. Žáci zjišťují příčiny a důsledky změn klimatu, posuzují možné scénáře a navrhnou několik cest, jak na ně budeme jako konkrétní občané reagovat

Propojený svět (8.-9.ZŠ, SŠ)

"Když si vezmeš jedinou věc, zjistíš, že je pevně spjata s celým světem" Téma: globální propojenost světa, ubývání tropických deštných pralesů, původ výrobků denní spotřeby, vliv spotřebitele. Žáci formou simulační hry prožijí v různých rolích život v ubývajícím pralese. Proplétají se hustou sítí globálních vztahů k naší každodenní činnosti a zjistí, jak ji mohou změnit.

Voda, co nás drží nad vodou (7.-9.ZŠ, SŠ)

"Vody potřebujeme právě jen tolik, kolik nám stačí na pití, mytí a vaření." Téma: nedostatek nezávadné pitné vody ve světě, distribuce balené vody a její souvislosti, vliv spotřebitele, šetření vodou. Žáci uspořádají zasedání o nedostatku nezávadné pitné vody ve světě. Při něm odhalují příčiny a důsledky tohoto problému a navrhnou jeho řešení. Porovnají spotřebu vody u nás a v jiných zemích. Navrhují způsoby, jak s vodou šetřit. Porovnávají

kvalitu pitné vody z vodovodu a vody balené. Odhalují souvislosti s distribucí balené vody.

Odpadneme kvůli odpadům (6.-8.ZŠ)

"Neber si všechno, využij vše, co si vezmeš, vezmi si jen to, co opravdu potřebuješ?" Téma: plýtvání surovinami, nakládání s odpadem a jeho vliv na ŽP, recyklace, předcházení vzniku odpadu. Žáci se dívají na odpad z mnoha úhlů-jako běžní producenti, v roli hodnotitelů skládky a spalovny až po roli majitelů recyklační firmy. Postupně tak odhalují způsoby zpracování odpadu, jeho třídění i možnosti, jak předcházet jeho vzniku.

Vodní svět (6.-8.ZŠ)

"Kvalita vody vypovídá o kvalitě prostředí a naopak." Téma: vodní organizmy, určování kvality vody, ochrana životního prostředí. Žáci putují jako vědecký tým krajinou po proudu potoka a pozorují jeho prostředí. Přitom měří, zkoumají a určují kvalitu vody. Odhalují vliv člověka na kvalitu vody a hledají cesty, jak méně znečišťovat vodu ve svém okolí.

Příběh jednoho pražského údolí (6.-8.ZŠ)

"Krajina je obraz, který člověk mění k obrazu svému." Téma: změny v krajině, vliv lidských činností na krajinu. Žáci pracují s fotografiemi a pomocí nich hledají různé krajinné útvary a odhalují procesy, kterými byli utvářeny. Srovnávají staré fotografie krajiny se současným stavem a na základě toho odvozují změny, které v krajině způsobil člověk. Hodnotí jejich dopady a předvídat budoucí stav. Hledají vlastní vztah k současné krajině.

Krajina v mých očích (7.-9.ZŠ, SŠ)

"Krajina je obraz, který člověk mění k obrazu svému." Čím je utvářena krajina kolem nás? Jak se mění krajina v průběhu času? Jak se mění krajina, která mě obklopuje, a jak ji ovlivňuji já? Žáci pozorují krajinu a odhalují procesy, kterými byla utvářena. Porovnávají podobu dnešní krajiny se starými fotografiemi a obrazy, fotí nové fotografie. Vyhodnocují zachycené změny.

Moje drahá energie (6.-9.ZŠ, SŠ)

"Nejlepší energie je ta, kterou vůbec nepotřebujeme." Téma: obnovitelné zdroje energie v ČR, vliv získávání energie na životní prostředí, energetické úspory. Žáci identifikují zdroje energie v ČR. Formou simulační hry zjišťují dopady používání těchto zdrojů na životní prostředí i jejich efektivitu. Hledají důvody, proč s energií šetřit a plánují úsporná opatření u sebe doma.

Moc v nákupním košíku (6.-9.ZŠ, SŠ)

"Nákupní košík nabízí možnost volby." Téma: šetrné nakupování, značky BIO, Fair trade, kosmetika netestovaná na zvířatech. Žáci se formou čtení s předvídaním dozvídají souvislosti spojené s výrobou některých výrobků, které běžně kupují. Prozkoumávají své nákupní zvyklosti a učí se vybírat do svého nákupního košíku věci šetrné k životnímu prostředí i lidem.

Vzduch, který dýchám (6.-9.ZŠ, SŠ)

"Jaký vzduch dýcháme, takový jsme." Téma: vlastnosti a složení vzduchu, hlavní zdroje znečištění vzduchu v Praze, co můžeme udělat pro čistší vzduch v Praze. Žáci se pomocí několika aktivit dozvědí, z čeho se skládá vzduch. Nad mapou Prahy hledají největší znečišťovatele vzduchu. Zkoumají, jak působí znečišťující látky na živé organizmy a navrhnou konkrétní možnosti zlepšení kvality ovzduší ve svém okolí.

Kde začíná a kde končí řeka (6.-9.ZŠ, SŠ)

"Řeka je tepnou v koloběhu vody." Téma: vztah říčního ekosystému a člověka, trvale udržitelný život. Žáci tvoří příběh kapky vody, sledují její proměny v koloběhu vody. Metodou volného psaní vyjádří svůj vztah ke své oblíbené řece. Pomocí fotografií a mapy si vytváří ucelenou představu o řece Vltavě a vzájemném vlivu mezi ní a člověkem. Vyzkouší si vytvořit vlastní projekt k záchraně řeky a obhájit jej při veřejném zasedání před ostatními.

Velké vodní pátrání (6.-9. ZŠ, SŠ)

"Voda na zemi koluje, co do ní vkládáme, to se nám vrací." Téma: nebezpečné látky a přípravky, znečištění vody z domácností, vlastnosti vody, čisticí prostředky a jejich účinky. Žáci se stanou komisaři pro posuzování čistoty vody. Ve skupinách prochází formou hry modelovým domem a hledají místa, kde dochází ke spotřebě nebo znečištění vody. Porovnávají různé čisticí prostředky a hledají k nim alternativy šetrné k vodě. Pomocí pokusů zjišťují základní principy fungování čisticích prostředků a jejich důsledky pro vlastnosti vody. Navrhují, jak mohou oni sami zmírnit znečištění vody způsobené domácnostmi.

Středisko ekologické výchovy hl. m. Prahy Toulcův dvůr, Praha

(www.toulcuvdvor.cz)

Člověk v krajině (6.-9.ZŠ, SŠ)

Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Environmentální výchova

Jak by měla vypadat krajina, ve které bychom chtěli žít? Dozvíme se, jak se krajina kolem nás vyvíjela a měnila,

a během příjemné vycházky si v praxi vyzkoušíme, co všechno lze ze současné podoby krajiny vyčíst. Zjistíme také, jaké má krajina barvy, zvuky, vůně... Na závěr se společně zamyslíme nad budoucností navštívené krajiny. Můžete si vybrat ze dvou lokalit, kde bude program probíhat: Tiché údolí: Program začíná i končí v Roztokách u Prahy, pokud se nerozhodnete dojít až do Suchdola na autobus MHD. Celý program se odehrává v terénu.

Předem je nutná domluva s lektorem na místě a hodině srazu a ukončení programu. Pro školy ze severního okraje Prahy se nabízí dobrodružná možnost dopravy přívozem z Klecan nebo v Sedlci. Meandry Botiče: Program začíná i končí na Toulcově dvoře. Během procházky si vyzkoušíme hodnocení (bonitaci) krajiny i orientaci podle mapky. Program ukazuje krajinu v jiném světle, než ji běžně člověk vnímá. Probíhá z větší části v terénu.

U nás na Zemi (7.-9.ZŠ, SŠ)

Vztah člověka k prostředí, Environmentální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech Pomocí simulačních her poodhalíme některé vlastní stereotypy chování, které by mohly souviset se současnými celosvětovými problémy. Společně se zamyslíme nad tím, co pro planetu může udělat každý z nás. Pokud vás ekologové nebo některé jejich názory štve, budete mít příležitost říci to nahlas. Program je interaktivní a probíhá především v interiéru; rozhodně vám nehrozí dlouhé pochmurné přednášky.

Kam s ním (6.-9.ZŠ)

Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Environmentální výchova Co můžeme udělat pro to, aby se z naší planety nestalo jedno velké smetiště? V programu děti objeví, že záhadné předměty, které zkoumají, jsou vyrobeny z tříděného odpadu a pochopí, proč je vlastně dobré doma třídit odpad a jak se to dělá. Stanou se experty a prostudují cestu od kontejneru k novým výrobkům. Program je sestaven z aktivit využívajících metodu skládkového učení tak, aby žáci sami získali potřebné znalosti.

Z papírového sběru si děti vyrobí ruční papír a ozdobí si ho.

Než otočíme kohoutkem (6.-9.ZŠ, SŠ)

Základní podmínky života, Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Environmentální výchova Bude náročné zachovat čistou vodu pro další generace? V tomto programu nás budou zajímat zdroje pitné vody, úprava pitné vody a její rozvod, problematika spotřeby vody i čištění odpadních vod. Vše budeme zjišťovat a zkoušet v praxi formou mnoha pokusů s pomocí „vodního kufříku“ od Nadace Veolia. Osvěží nás hra a vodní bar.

Krok za krokem vodním tokem (6.-9.ZŠ, SŠ)

přírodopis, Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Ekosystémy, Environmentální výchova Kudy a jak putuje řeka než se dostane do moře? Kdo obývá říční ekosystémy? To vše se dozvíme pomocí trojrozměrného modelu vodního toku. Seznámíme se s jednotlivými biotopy od horských pramenů až k ústí řek a poznáme jejich nejznámější živočichy. V druhé polovině programu se vypravíme do terénu k meandrům Botiče. Prozkoumáme vodní tok v jeho přírodním stavu a v pracovních týmech nalovíme a určíme drobné vodní živočichy. Zmínka bude patřit také povodním, vlivu lidské činnosti na vodní toky a současné ochraně a péči o říční krajinu.

Poznámky: Program probíhá do konce října a poté až od dubna. Polovina programu probíhá u Botiče, proto je vhodné, aby si děti vzaly holínky (pokud mají) a oblečení do terénu.

Není kámen jako kámen (9.ZŠ)

přírodopis

V tomto programu se seznámíme s kameny pomocí prožitků a smyslů. Zahrajeme si hru Cesta kamene a prožijeme cestu jednoho oblázku od jeho vzniku v zemském nitru až po okamžik, kdy jsme jej zvedli ze země. Vlastním pozorováním a pokusy se sami naučíme poznávat jednotlivé horniny a nerosty a ve skupinách zjistíme, co všechno se dá z kamene vyrobit. Závěrečná soutěž mezi skupinami prověří nejen naši odvahu riskovat, ale i naše znalosti. Na památku si vyrobíme malý suvenýr-malovaný oblázek.

Kde se vzala domácí zvířata (6.-9.ZŠ, SŠ)

přírodopis, biologie, dějepis

Program je zaměřen na proces zdomácnění zvířat, který sehrál významnou roli ve vývoji lidstva. Na našem statku mají děti ojedinělou možnost se seznámit s původními českými plemeny hospodářských zvířat. Prostřednictvím aktivit a přímého kontaktu se zvířaty si děti uvědomí životní potřeby zvířat a ujasní si pojmy živočišný druh a plemeno. Dostaneme se i k etice chovu a k ekologickému zemědělství.

Jak se žije domácím zvířatům (6.-9.ZŠ, SŠ)

přírodopis, společenskovední předměty, dějepis, Environmentální výchova

Proč došlo k soužití lidí a zvířat? A jaký je dnešní život domácích zvířat? Dostaneme se k posvátným zvířatům, zastavíme se na hospodářství v době před a po průmyslové revoluci a nakonec se přeneseme na naši farmu.

Potřeby domácích zvířat, etické jednání, ekologické zemědělství. Pozorování zvířat a přímý kontakt s

hospodářskými zvířaty.

Život v mokřadu (6.-9.ZŠ, SŠ)

přírodověda, Environmentální výchova

Co je to mokřad a jakou má funkci v krajině? Proč si chrostík staví schránku a čím se liší larva čolka od pulce? Spolu s dětmi prozkoumáme, co v mokřadu roste a proč. Budeme lovit a určovat vodní bezobratlé živočichy a podle úlovků odhadneme, jaká je čistota vody. Odhalíme vazby a zákonitosti mokřadního ekosystému a objevíme, proč jsou mokřady tak důležité pro krajinu i člověka. Děti budou pracovat ve skupinách a prezentovat výsledky svého průzkumu.

Cesta ke chlebu (6.-9.ZŠ, SŠ)

přírodopis, pracovní činnosti, Výchova k občanství, Člověk a svět práce

Názorně a prakticky zaměřený program věnovaný poznání, jak složitá a dlouhá je cesta k upečení chleba. Seznámíme se se základními obilovinami, vyzkoušíme si mlácení cepy, rozdrťme na žernovu zrna na mouku a každý si upeče malý chlebiček. Doplnková témata: proměny zemědělské krajiny, ekologické zemědělství a biopotraviny. **Poznámky:** Upečené pečivo není z hygienických důvodů určeno ke konzumaci. Program je časově náročný a není jej možné zkrátit, je určen pro skupinu max. 18 žáků.

Táboříme v přírodě (6.-9. třída speciálních škol)

Sebezpoznání a sebepojetí, Kooperace a kompetice, Osobnostní a sociální výchova

Přijďte se k nám na 3 hodiny utábořit a společně prožít přípravu na svůj výlet do přírody. Zkusíme si tábornické dovednosti, zamyslíme se, proč vlastně do přírody chodit a s čím se tam můžeme setkat. Prostřednictvím aktivit si uvědomíme, co je důležité při plánování cesty. Naučíme se orientovat v mapě, sbalit si věci do batohu, postavit stan, rozdělat oheň a poskytnout první pomoc. Program je zaměřen na rozvíjení spolupráce ve skupinách.

Venkovní program, probíhá v období září – říjen a duben – červen za každého počasí,

Český Kras (6.-9.ZŠ, SŠ)

Trasa: kratší varianta – NPP Kotýz, NPP Zlatý Kůň, Lom na Kobyle (od Havlíčkova mlýna k parkovišti u jeskyní); delší varianta zahrnuje navíc NPR Koda a končí v Srbsku. Tematické zaměření: Krasové jevy, paleontologie, botanika, zoologie, geologie. **Poznámky:** Vlastní sběr zkamenělin na povoleném místě.

Český Kras přes kamení (9.ZŠ)

S návštěvou geoparku v Berouně a vlastním sběrem zkamenělin v Houbově lomu. Trasa: geopark v Berouně při městském muzeu, výstup na Kotýz, Aksamitova brána, Jelinkův most, Zlatý kůň, Houbův lom (vlastní sběr zkamenělin). Podle času a zájmu je možné navštívit také lom Kobyla (Očkovský přesmyk, Zlomená jeskyně) – příjemné místo k odpočinku před návratem. Tematické zaměření: horniny Českého krasu, krasové jevy, vývoj krajiny Č. krasu, vývoj života.

Dubeč a okolí (6.-9.ZŠ, SŠ)

Trasa: PP Rohožník, přírodní park Říčanka s Podleským rybníkem, PP Uhříněveská obora, u delší varianty navíc povodí Rokytky, NKP Šance. Tematické zaměření: proměny příměstské krajiny, úvod do krajině ekologie, geologie, botanika, historie. **Poznámky:** trasa je snadno dostupná MHD. Fyzicky nenáročnou kratší variantu lze přizpůsobit i pro I. st. ZŠ.

Voděradské Bučiny (5.-9. ZŠ, SŠ)

Trasa: Jevanské rybníky, NPR Voděradské bučiny, PP Kamenka.

Tematické zaměření: ekosystém lesa, společenstva bučin, péče o les, geologie (periglaciální jevy).

Přes Velký Loustín (5.-9.ZŠ,SŠ)

Velký Loustín je jedním z vrcholů zajímavého pohoří Džbán, budovaného uloženinami české křídové pánve. Z něj se otevírá výhled na Křivoklátsko i na České středohoří. Najdeme zde lesnickou naučnou stezku. Trasa: Malý a Velký Loustín, Lužná. Delší varianta zahrnuje navíc železitý lesní pramen s krásnými smíšenými lesy kolem.

Tematické zaměření: lesní ekosystém, péče o les, geologie, železniční muzeum v Lužné.

Tiché údolí (6.-9.ZŠ)

Trasa: Roztoky u Prahy, Tiché údolí, Holý vrch, Suchdol (MHD). Tematické zaměření: botanika, geologie.

Ekocentrum Koniklec, Praha (www.csop.koniklec.cz)

Tajemství lesa (6.-7.ZŠ)

Prostřednictvím programu si žáci osvojí problematiku lesa ekosystémovým přístupem, tedy s ohledem na jednotlivé složky, jejich vzájemné vztahy a provázanost. Žáci si metodou brainstormingu, diskuze, samostatné a skupinové práce s pracovním listem osvojí pojem potravní pyramida, stromová patra, monokultura, a dozvědí se, jaké rostou v našem klimatickém pásu druhy lesů, které stromy je tvoří a kteří živočichové v nich žijí.

Prostřednictvím simulační hry pochopí proces fotosyntézy. V druhé části se dozvědí, jaký je význam lesa pro

člověka, kteří škůdci ohrožují les, jaká je možná prevence a řešení lesních škod. V delší verzi si na mapě světa ukážou světové lesní biomy a seznámí se s problémy, které trápí lesy mírného pásma a tropické deštné pralesy, a pokusí se navrhnout řešení těchto problémů.

Domácí ekologie I. (6.-9.ZŠ)

Cílem programu je, aby si žáci uvědomili, že za špatný stav životního prostředí nejsou odpovědné jen továrny a elektrárny, ale i každá domácnost. Všude se topí, vaří, koupe, pere a k tomu se využívá spousta vody, paliv a elektřiny, vytvářejí se spousta odpadků. Formou simulačních her, diskuze, experimentu, samostatné i skupinové práce s názornými pomůckami a pracovními listy se žáci postupně seznámí s prvními pěti tématy domácí ekologie: vodou, energií, ovzduším, odpady a dopravou. Dozvědí se, jak mohou sami přispět ke zlepšení životního prostředí. Mohou poté nabyté znalosti přenést do svých rodin a domácností a společně se pokusit o skromnější život, který může znamenat krásnější svět pro všechny jeho obyvatele. Kratší verze programu se zaměřuje zejména na vodu, energii a ovzduší, delší verze detailněji na odpady a dopravu.

Řeč obalů (6.-9.ZŠ)

Cílem programu je prostřednictvím názorných pomůcek a simulačních her posílit v žácích odpovědné spotřebitelské chování a ukázat jim, podle kterých kritérií se mohou při nákupu rozhodovat. Žáci se sami ocitnou v roli spotřebitelů, kteří jdou nakupovat a kteří se rozhodují podle daných kritérií (např. cena, zdraví, kvalita, životní prostředí). V diskusi vyjádří své vlastní spotřebitelské preference a preference své rodiny.

Prostřednictvím další aktivity se dozvědí, jak se vyznat v "éčkách". Kromě toho se seznámí s jednotlivými obalovými materiály, jejich historií a životním cyklem. Poznají, jaké nové věci mohou vzniknout recyklací již použitých a nepotřebných obalových materiálů a v jakých provozech tyto nové věci vznikají. Delší verze programu je věnována diskusi o bioplastech a jiných ekologických obalových materiálech.

Odpady na přelomu tisíciletí (6.-9.ZŠ)

Program předpokládá již základní znalosti z odpadové problematiky (důvody třídění odpadu, třídění základního odpadu-papír, plast, sklo, nápojové kartony). V úvodu si žáci prostřednictvím matematických dovedností zopakují, jaké je běžné složení popelnice a kolik se ušetří, pokud obyvatelé domácnosti řádně odpad separují. Poté se prostřednictvím skupinové práce s pracovním listem přenesou do sběrného dvora, kde si doplní znalosti ze světa odpadů, zejména o biodpadu a nebezpečném odpadu. Pokusí se prostřednictvím internetové sítě nebo informačních karet, novin a map najít sběrný dvůr, kontejner nevelkoobjemový odpad, mobilní svoz nebezpečného odpadu a kontejner na nepotřebný textil, který je umístěn v okolí školy. V delší verzi programu si žáci zahrají hru, ve které se pokusí správně určit, která tvrzení o odpadech jsou správná a která jsou mýtus.

Voda na přelomu desetiletí (6.-9.ZŠ, SŠ)

Žáci si nejprve v kvízu zopakují, kde se všude na Zemi nachází voda. První část programu se věnuje stále více diskutovanému globálnímu problému odvodnění krajiny, narušení vodního cyklu, ubývání pitné vody a souvislosti s globálním oteplováním. Experimentálně si ukážeme, proč tají ledovce, a povíme si, proč dochází k desertifikaci. Nad snímky měst a krajín zachycenými termokamerou si vysvětlíme úlohu zeleně a vody ve městech. Dále si objasníme dopady kyselých dešťů a dusíkatých hnojiv na vodní prostředí a porozumíme tak jevu eutrofizace. V pokusu si ukážeme, co způsobují detergenty, a zahrajeme si akční hru na vodní ptactvo, které s nimi bojuje. V delší verzi programu budeme simulovat ropnou havárii a názorně si předvedeme, jak lze ropu z moří odstraňovat. Také si vysvětlíme, co jsou to tři stupně čištění v čistírnách odpadních vod a jak funguje kořenová čistíčka. Na závěr budeme diskutovat o tom, jak správně hospodařit s vodou v domácnosti.

Globální problémy Země (6.-9.ZŠ)

Tento program se snaží žákům přiblížit hlavní globální problémy, které souží naši modrou planetu Zemi a její obyvatele. Program využívá modelu E-U-R a metod aktivního učení. V prvním bloku se žáci pomocí myšlenkové mapy seznámí s tím, které statky a služby, jež nabízí naše planeta, jsou nezbytné pro život lidí a které jsou ohroženy. Také se zamyslí nad tím, co je to globální problém a co jsou meze růstu. Ve druhém bloku budeme diskutovat nad jednotlivými globálními problémy, jako je změna klimatu, úbytek pitné vody, úrodné půdy a biologické rozmanitosti, kácení deštných pralesů a znečištění životního prostředí odpady. Budeme hledat jejich příčiny, popisovat důsledky a navrhnout možná řešení. Delší verze se navíc zaměřuje na problém růstu světové populace a vzorce výroby a spotřeby. Pomocí pohybové hry o labuti a leknínech žáci pochopí, v čem spočívá nebezpečí exponenciální funkce. V další simulační aktivitě se žáci pokusí spravedlivě rozdělit koláč představující veškeré zdroje látek a energií mezi rozvojové a vyspělé země.

Klima přelomu desetiletí (8.-9.ZŠ, SŠ)

Cílem programu je, aby žáci pochopili obsah stále více diskutovaného pojmu změny klimatu, porozuměli příčinám a možným řešením tohoto problému a odlišili ho od pojmu globální oteplování. Experimentálně si ukážeme, co je to skleníkový efekt. Herní a diskusní formou si vyjasníme rozdíl mezi skleníkovými plyny, které způsobují skleníkový efekt, mezi plyny, které způsobují kyselou dešť. Vysvětlíme si, proč a jak se podařilo zvládnout globální problém narušení ozonové vrstvy a proč se stále nedaří zvládnout problém změny klimatu. V

delší verzi si představíme hlavní světové politické dokumenty, které problém popisují a navrhuji řešení, a povíme si, jak můžeme sami přispět k řešení globálního problému změny klimatu a znečištění ovzduší.

Do hlubin Země (8.-9.ZŠ)

Žáci si prostřednictvím tohoto programu osvojí tematiku litosféry a pedosféry z ekologického hlediska. První část programu se věnuje neživé složce litosféry. Prostřednictvím práce s pracovními listy porozumí žáci takovým pojmům, jako je zemské jádro, plášť a kůra, půda, humus a edafon. Pomocí sbírky nerostů, hornin a fosilních paliv se žáci podívají do zemské kůry a uvidí tak názorně rozdíl mezi nerosty a horninami. Dozvědí se, jaké jsou světové zásoby neobnovitelných zdrojů látek a energií a jaké jsou výhody a nevýhody fosilních paliv a ekologických paliv. Druhá část programu se věnuje živé složce litosféry. Žáci prostřednictvím simulační hry pochopí, jaké výhody nabízí ekologické zemědělství a jaký dopad má používání dusíkatých hnojiv a pesticidů na půdu, vodu i potravní řetězce. Delší verze programu se navíc zmiňuje na ekologické problémy půd jako je desertifikace, půdní eroze, znečištění, okyselení a chemická kontaminace půd a vliv černých skládek na půdu.

Lesní ekosystém Modřanské rokle (6.-9.ZŠ)

Trasa exkurze je lineární a obousměrná. Žáci se z tabulí naučnou stezku a z povídání lektora dozvídají základní informace i zajímavosti z přírody tohoto chráněného území. Probírána jsou v rovnováze tato témata-ochrana druhů a území, geologie, byliny, dřeviny, bezobratlí, obratlovci. Důraz je kladen na celkové ekosystémové pojetí.

Při plánování jednotlivých exkurzí je brán ohled na fenologii místní fauny a flory (změny jevů v přírodě v průběhu ročních období) i učivo, které třída právě neprobírá. Proto mají exkurze vždy jedno dominantní téma-například geologie, hnízdění ptáků, jarní byliny a podobně. V závěru žáci vyplňují barevný pracovní list.

Meandry Kunratického potoka (6.-9.ZŠ, SŠ)

Trasa exkurze je lineární a obousměrná. Území Kunratického lesa, kterým probíhá exkurze, je chráněno jako přírodní památka a je názornou ukázkou lesního ekosystému. Podél meandrujídiho Kunratického potoka najdeme les lužní, ve svažitých partiích zachovalé dubohabrové porosty s teplomilnou vegetací. Během exkurze plní žáci několik úkolů, samostatně i ve skupinách, vyzkoušejí si práci s lupou, dalekohledem či určovacím klíčem. Při plánování jednotlivých exkurzí je brán ohled na fenologii i na učivo, které třída právě probírá. Nejhodnotnější je lokalita na jaře, kdy jsou hlavním předmětem zájmu jarní byliny a hnízdicí ptactvo. Ve všech obdobích je kladen důraz na geologickou činnost vody (mechaniku vodního toku) a na nepříznivý vliv nepůvodních druhů jako jsou smrk ztepilý či muflon obecný. V závěru žáci vyplňují barevný oboustranný pracovní list.

Klánovický les z pohledu ochrany přírody (6.-9.ZŠ, SŠ)

Exkurze probíhá v evropsky významné lokalitě Blatov a Xaverovský háj. Žáci si v terénu zkusí hledat různé druhy jarních či letních kvetoucích bylin, některé z nich se naučí poznávat a určovat kategorie jejich ohrožení. V jarním období se naučí pomocí pupenů a jiných základních znaků rozpoznávat naše nejběžnější druhy listnatých a jehličnatých stromů. V létě se potom zaměříme na určování listnatých dřevin podle listů. Žáci navštíví místní rybníky a dozvědí se, jaké jsou jejich funkce. Program je zaměřen zejména na způsob ochrany území v Česku a seznámí žáky i s evropským programem Natura 2000. Exkurzi je možné přizpůsobit aktuálnímu probíranému tématu ve škole (geologie, entomologie, ornitologie). Žáci si také vyzkoušejí smyslově vnímat okolní přírodu a rozpoznávat v ní různé barvy a jejich odstíny.

Životní prostředí Prahy 2 na Vyšehradě (6.-9.ZŠ)

Trasu exkurze tvoří okruh, který vede po náhorní plošině Vyšehradu. Na úvod se žáci seznámí se základními informacemi o demografii, historii a geologii Prahy 2. Na vyhlídce u hradeb si ukážeme souvislou sadovou zeleň této městské části. Poté navštívíme jírovcovou alej, kde se dozvíme, co je to klíněnka jírovcová a zahrajeme si akční hru o způsobech ochrany jírovců. U akátů si budeme povídat o nepůvodních a invazních druzích stromů.

Žáci se pokusí najít některé keře a stromy a určit jejich názvy podle klíče. Dále si žáci vyzkoušejí práci s dalekohledem a poznávání ptactva podle hlasů, vzhledu a barev. Poslední část programu se věnuje zdrojům znečištění této městské části a nejčastějším problémům, které trápí zdejší občany, jako je například chování v parcích, krmení holubů, čistota ulic či odpovědnost za odvoz odpadu.

Životní prostředí Prahy 3 na Parukářce (6.-9.ZŠ)

Trasu exkurze tvoří okruh. Exkurze začíná u první naučné tabule pod restaurací Parukářka, kde se žáci krátce seznámí s městskou částí Praha 3, její demografií, historií a geologií. Další zastávka naučné stezky nabízí panoramatickou mapu. Žáci si zde vyzkoušejí hledat a určovat podle určovacího klíče zdejší keře, liány a stromy. Cestou k poslední tabuli, která se nachází v dolní části parku, seznamuje lektor žáky se stálými a tažnými druhy ptáků na vrchu Svatého kříže. Žáci si vyzkoušejí jejich pozorování dalekohledem a rozpoznávání jejich zvuků a hlasů, vzhledu a barev. Poslední část programu se věnuje zdrojům znečištění této městské části a nejčastějším problémům, které trápí zdejší občany, jako je například chování v parcích, krmení holubů, čistota ulic či odpovědnost za odvoz odpadu.

Ekosystémové služby Prahy 2 (6.-9.ZŠ)

Cílem programu je seznámit žáky prostřednictvím moderních forem výuky s ekoregionem, ve kterém se nachází jejich škola. Žáci tak získají nové dovednosti, naučí se například pracovat s GPS, sestavovat dotazník, vytvářet SWOT analýzu, pracovat se zdroji, zpracovávat informace, číst v grafech, historických mapách a leteckých snímcích, aplikovat matematické znalosti, komunitně plánovat, měřit, hodnotit a prezentovat. První část programu probíhá v terénu, druhá ve škole, kde žáci skupinově zpracovávají získané informace, tvoří výstupy a navzájem si je prezentují. Program může být zaměřen na jedno z následujících osmi témat: Samozásobování potravinovými zdroji, Zásobování pitnou a užitkovou vodou, Zeleň, Využití prostoru, Kvalita ovzduší, Nakládání s odpady, Škůdci, Estetická a rekreační funkce.

Ekosystémové služby Prahy 3 (6.-9.ZŠ)

Cílem programu je seznámit žáky prostřednictvím moderních forem výuky s ekoregionem, ve kterém se nachází jejich škola. Žáci tak získají nové dovednosti, naučí se například pracovat s GPS, sestavovat dotazník, vytvářet SWOT analýzu, pracovat se zdroji, zpracovávat informace, číst v grafech, historických mapách a leteckých snímcích, aplikovat matematické znalosti, komunitně plánovat, měřit, hodnotit a prezentovat. První část programu probíhá v terénu, druhá ve škole, kde žáci skupinově zpracovávají získané informace, tvoří výstupy a navzájem si je prezentují. Program může být zaměřen na jedno z následujících osmi témat: Samozásobování potravinovými zdroji, Zásobování pitnou a užitkovou vodou, Zeleň, Využití prostoru, Kvalita ovzduší, Nakládání s odpady, Škůdci, Estetická a rekreační funkce.

Lesy hl. m. Prahy, Praha (www.lesypraha.cz)

Život lesa (ZŠ, SŠ)

Les nejsou jen stromy. Program o lesním ekosystému. Zařazen jsou aktivity poznávání jednotlivých částí, zkoumání půdy a potravní vazby. Hledají se pobytová znamení, odlévají se stopy.

Stojaté vody (ZŠ, SŠ)

Program na zaměřený na ekosystém stojatých vod - rybníky. Hravou a zážitkovou formou seznámení s jednotlivými složkami tohoto ekosystému, stanovování vlastností vody, práce s planktonkou, pozorování bezobratlých živočichů, určování podle klíčů.

Tekoucí vody (ZŠ, SŠ)

V rámci programu tekoucích vod mají děti možnost seznámit se s charakterem ekosystémů tekoucích vod, koloběhem vody, rozložením vody na Zemi, strukturou meandru a toku, nalovit si a určit vodní bezobratlé živočichy podle obrázkových klíčů, změřit průtok toku, naučit se rozpoznávat břehové porosty a hlavní zástupce ryb nacházející se v pražských tocích. Žáci mají k dispozici veškeré pomůcky pro lov vodních živočichů včetně lupiček a entomologických pinzet.

Výlov rybníka (ZŠ, SŠ)

Doplňkový program k podzimním výlovům rybníků. Práce rybářů, ekosystém rybníka, ryby zblízka. Tento program probíhá v závislosti na plánu výlovů pražských rybníků. Aktuální informace budou uvedeny na webových stránkách, záložka aktuality.

Do geologické minulosti Prahy (ZŠ, SŠ)

Program o neživé části přírody. Představení Prahy jako světově proslulé geologické lokality. Práce s geologickým kompasem a kladivkem, základní horniny a minerály. Tento program probíhá na vybraných pražských geologických lokalitách.

Co dělá les v zimě (ZŠ, SŠ)

Program tematicky zaměřený na dřeviny, stopy zvěře a práce v lese.

(A další vycházky po pražských lesích.)

Ekocentrum na Zahradě, DDM "Na Výstavišti", Mladá Boleslav

(www.ddm-mb.cz)

Že by se pan prezident mýlil? aneb Život ve skleníku (8.-9.ZŠ, SŠ)

Skleníkový efekt, globální změny klimatu, emise CO₂ a další pojmy a mechanismy, související se změnou klimatu. Její příčiny a důsledky pomůže studentům objasnit oskarový dokument Nepříjemná pravda Al Gora (v anglické verzi s českými titulky).

Kdo to zaplatí?! - energie (8.-9.ZŠ, SŠ)

Který domácí elektrospotřebič má největší spotřebu a kolik žárovek dokáže rozsvítit 1 člověk na energošlapu?

Jak zajistit dostatek energie pro všechny v době ubývajících zdrojů a oteplování planety? Praktická dílna pomůže účastníkům poznat hlavní zdroje el. energie, odkrýt problémy a navrhnout možná řešení.

Svět v nákupním košíku – praktický rádce (6.-9.ZŠ, SŠ)

Praktický rádce, který pomůže dnešním teenagerům udělat si jasno v tom, kdy a jak svým nakupováním a spotřebou zbytečně zatěžují životní prostředí a své zdraví a nabídne i možnosti, co s tím může dělat každý z nás.

Každý účastník obdrží praktický tahák šetrného spotřebitele.

Co tu po nás (ne)zbyde... (3.-9. ZŠ, SŠ)

Praktická dílna, která pomůže s výchovou třídy k minimalizaci a třídění odpadků. Program nemá smysl tam, kde není či nebude zaveden systém třídění odpadků. Možnost získat označení Naše třída třídí!

Školám, které chtějí zavést či zefektivnit svůj systém třídění odpadků a účinně motivovat žáky a pedagogy, doporučujeme využít celoškolského projektu s vyzkoušenou metodikou Ekocentra Zahrada (konzultujte individuálně, není v nabídce programů).

Život v kosmické lodi (8.-9.ZŠ, SŠ)

Kosmická loď putuje temným a nehostinným vesmírem a její konstruktéři musejí zajistit vše nezbytné pro život posádky. I naše Země je takovou kosmickou lodí – čím narušujeme a co můžeme udělat pro zachování podmínek, umožňujících naše přežití v nehostinném vesmíru? Účastníci se formou simulací a vlastních návrhů opatření seznámí s pojmy ekologická stopa a trvale udržitelný život.

Hořká chuť čokolády (8.-9.ZŠ, SŠ)

Co všechno si kupujeme s čokoládou a kakaem: dětskou práci, bídu lidí, zamořenou půdu... Prožitkový program odhalí globální souvislosti na příkladu pěstování a výroby kakaa a čokolády. Objasní princip férového obchodu (Fair Trade) a ukáže, co může ovlivnit každý z nás.

Coca-Colonizace (8.-9.ZŠ, SŠ)

Jak nadnárodní společnosti ovlivňují náš život – jednotlivců i celých států. Nerovnoměrné rozložení bohatství a sil ve světě a naše spotřebitelské možnosti. Na značkách nadnárodních společností, které každodenně potkáváme, si účastníci uvědomí rozsah globalizace a její důsledky v různých koutech světa.

Středisko ekologické výchovy Javory, Černuc (sev-tom-javory-cernuc.webnode.cz)

Budou války pro vodu? (6-9 ZŠ)

Máme dostatek pitné vody? Umíme si představit, že zásoby vody ve světě se tak sníží, že sklenice vody bude na příděl? Myslíte, že je to přehnané? Jsou lidé, kteří nemají přístup k pitné vodě? Můžeme si o tom popovídat, nejen to můžeme společně zjistit, kolik vody by jsme ušetřili opravou jednoho kapajícího vodovodního kohoutku.

Civilizace (6.-9.ZŠ)

Kolik národů žije na naší planetě? Je jednoduché porozumět jejich řeči, chování, tradicím? Můžete si to vyzkoušet na vlastní kůži. Dva národy, různé jazyky, různé zvyklosti. Máte chuť si zahrát?

Od pólu na rovník (4.-9.ZŠ)

Je příroda na celém světě stejná? Jak jsou zvířata přizpůsobena prostředí, ve kterém žijí? Společně se vydáme na objevnou dobrodružnou cestu od rovníku až po arktické oblasti, podíváme se do pouště i tropického lesa, jak se liší jednotlivé biotopy a která zvířata a rostliny jsou v nich doma.

Ve stopách praotce Čecha (4.-7.ZŠ)

Program zaměřený na život Slovanů. Též se pokusíme zamyslet, jak to opravdu bylo s praotcem Čechem a nad silou pověstí. Terénní program, nejlépe na Řípu, lze i jinde v lesnatém terénu.

Dvanáct znamení zvěrokruhu (4.-9.ZŠ)

Terénní program. Dvanáct souhvězdí na obloze, dvanáct úkolů. Tato hra vás zavede do přírody, kde na vás čekají úkoly zaměřené na poznávání přírody, na orientaci v ní, slepé mapy, i zkouška vaší odvahy.

Největší poklad Inků (6.-9.ZŠ)

Program o tom jak doputovaly brambory do Čech, vše o této rostlině. Upečeme si brambory v ohníčku, uděláme si bramborové placky.

Nejlepší odpad je ten co nevznikne (6.-9.ZŠ)

Zamyslíme se nad konzumním životem dnešní společnosti, ukážeme si cestu k šetrnějšímu způsobu života, seznámíme se s problematikou odpadů a pokusíme se najít způsoby, jak předcházet hromadám kupičiho se odpadu.

Hospodaříme na zemi (7.-9.ZŠ)

Děti se formou hry pokusí porozumět důležitosti a komplexnosti územního plánování a rozhodování, dotýkajícího se života v přírodě.

Svět je třeba nasytit (6.-9.ZŠ)

Program se snaží přiblížit netradiční formou problém přebytků potravin v některých částech světa a hladu a bídy v dalších. Je také zaměřen na spolupráci ve skupině a reakce při konfliktu zájmů.

Tenká zelená linie (6.-9.ZŠ)

Účelem tohoto programu se zorientovat v možnostech životního stylu a uvědomit si jak se ve skutečnosti chováme z hlediska přístupu k životnímu prostředí.

Křivoklátsko, o. p. s., Křivoklát (www.is-krivoklat.cz)

Najděte si trilobitu (6.-9.ZŠ, SŠ)

Tento program je zaměřen na geologii a paleontologii CHKO Křivoklátska. V údolí řeky Berounky kolem Skryjí a Týřovic vystupují na zemský povrch vrstvy nejstaršího útvaru prvohor kambria. Zachovalo se zde velké množství zkamenělin tehdy žijících živočichů. Tento program je kombinací přednášky, která se uskuteční v budově IVS Budy v Křivoklátě (1 hodina) a exkurzí v terénu. Dále se žáci přesunou ke známému nalezišti zkamenělin, zejména trilobitů – Luh nad mostem ve Skryjích. Zde je dána možnost studentům si zkamenělinu najít. Součástí tohoto programu je návštěva hodnotné geologické expozice v památníku Joachima Barranda.

Naučná stezka Brdatka (SŠ)

Cílem tohoto výukového programu je poznat hlouběji život lesa. Účastníci se seznámí s vývojem lesa, jeho fungováním i s jeho obyvateli na Naučné stezce Brdatka z Křivoklátska do Zbečna. Tento terénní program je spojen s ukázkami rostlin a živočichů vyskytujících se v blízkosti NS Brdatka. Program je zakončen ve starobylé obci Zbečno, která v roce 2003 oslavila 1000 let svého založení. Pro starší účastníky nabízíme možnost návštěvy Správy chráněné krajinné oblasti, která má v této obci sídlo (budova č. 5 na návsi). Zde se mohou uskutečnit přednášky na téma funkce a provoz Správy ochrany přírody, historie a současnost, lesnictví, zemědělství, myslivost a strážní služba, geologie a paleontologie, zoologie, botanika a stavební činnosti v CHKO Křivoklátsko (doporučujeme si objednat téma přednášky). Dále je zde možné (po předchozí domluvě) navštívit Hamousův statek – původní středověkou rychtu z přelomu 16. a 17. století s černou kuchyní.

Za pokladem krále Václava IV (6.-9.ZŠ,SŠ)

Exkurze krajem hradů Točnick a Žebrák. Skalní úžlabina v údolí mezi nimi, kterou se protahuje úzká silnička, je zároveň branou do křivoklátských lesů. Krajina se odtud zvedá k starobylému Velízu a mezi zalesněnými kopci se rozevírají stinná údolí. Součástí tohoto programu je návštěva hradu Žebrák a Točnick s exkurzí do jižně orientovaného starého ovocného sadu, ve kterém probíhá tradiční pastva ovcí a koz s vysvětlením významnosti pro zachování starých a krajových odrůd ovoce a udržení botanické rozmanitosti lučních a pastevních ploch.

Výprava do Přírodní rezervace Jezírka (1.-9.ZŠ, SŠ, VOŠ)

Pěší exkurze (6 km) do Přírodní rezervace Jezírka z údolí Podmokelského mlýna do obce Skryje s výkladem lektora Správy CHKO Křivoklátsko se zaměřením na historii, botaniku, zoologii, geologii a paleontologii této významné přírodní rezervace.

Co nevíte o CHKO Křivoklátsko (6.-9.ZŠ, SŠ)

Přednáška s promítáním diapozitivů a videofilmů z videotéky Ministerstva životního prostředí ČR. Odborný lektor seznámí účastníky s historickým vývojem území a přírodními hodnotami chráněné krajinné oblasti Křivoklátska. Významem Křivoklátska jako biosférické rezervace UNESCO. Zdůrazněn bude i vliv prostředí na výskyt jednotlivých druhů rostlin a živočichů a člověkem způsobené změny, které ovlivňují původní ekosystémy.

Les a mimolesní zeleň (6.-9.ZŠ, SŠ, VOŠ, VŠ)

Přednáška zaměřená na dřeviny, lesní porosty a zeleň v krajině s vysvětlením původnosti, vzácnosti a významu z hlediska ochrany přírody a krajiny. Přednášku lze doplnit terénní exkurzí do lesa.

Provoz a funkce Správy CHKO Křivoklátsko (6.-9.ZŠ, SŠ, VOŠ)

Přednáška pojednávající o činnosti a struktuře orgánů ochrany přírody- Ministerstva životního prostředí, Agenturu ochrany přírody a krajiny, Správy CHKO. Seznamuje s pracovní náplní jednotlivých pracovníků Správy CHKO Křivoklátsko.

Strážní služba v CHKO Křivoklátsko (6.-9.ZŠ, SŠ, VOŠ)

Přednáška zaměřená na terénní ochranu zvláště chráněných území za účasti profesionální i dobrovolné stráže ochrany přírody. V rámci programu budou představeny negativní zásahy člověka v přírodě, vlastní činnost strážce systém informačních panelů instalovaných na území CHKO Křivoklátsko.

Odpadní vody (6.-9.ZŠ, SŠ)

Přednáška osvětlí důsledky působení splaškových vod a popíše postup správného řešení a možnost nápravy této problematiky.

Ekologické zemědělství v chráněných územích (6.-9.ZŠ, SŠ, VOŠ)

Hodinový program, který seznamuje posluchače formou přednášky s principy ekologického zemědělství v návaznosti na údržbu krajiny, zdraví člověka či chutnost a prospěšnost biopotravin.

Naučné středisko ekologické výchovy Kladno-Čabárna, o.p.s., Kladno

(www.nsev-kladno.cz)

Ochrana přírody v ČR (6-9.ZŠ, SŠ)

Děti se dozví informace o stupních územní ochrany a druhové ochrany rostlin a živočichů v ČR. Povíme si také o základech problematiky obchodu se zvířaty. V dvouhodinové verzi se v druhé hodině seznámíme s Evropským systémem ochrany přírody, s NATUROU 2000.

Otoč vypínačem (6.-9.ZŠ, SŠ)

Program se věnuje vysvětlení druhů výroby elektrické energie a jak jednotlivé způsoby ovlivňují krajinu a život v ní. Zamysleme se na jednotlivými klady a zápory.

Voda v přírodě (3.-9.ZŠ, SŠ)

V programu si vysvětlíme, důležitost vody pro život, kde všude se s vodou setkáme a jak ji člověk dokáže využít. Prakticky si vyzkoušíme jak se dá různými způsoby určovat kvalita vody a co vše se dá o vodě zjistit. Program využívá terén v okolí záchranné stanice AVES (rybník, potok). Vše je doplněno praktickou činností v souvislosti s vodou.

Co po nás zůstává (4.-9.ZŠ, SŠ)

Povídání o odpadu, který po nás zůstává v přírodě jak vzniká a jaký má vliv na okolní přírodu. Program je doplněn příklady z praxe záchranné stanice.

Jaké bude počasí (4.-9.ZŠ, SŠ)

Žáci se seznámí s přírodními úkazy, které pomáhají určit předpověď počasí. Vysvětlíme si vznik některých meteorologických jevů.

Proměny lesa (1.-9.ZŠ, SŠ)

Program se věnuje proměnám lesa (živočichů i rostlin) v průběhu ročních období. Děti se seznámí s různými typy lesa (některé si ukážeme prakticky) a jejich významem pro přírodu a člověka. Vše je doplněno praktickou činností v lese podle toho, v kterém ročním období je program realizován (např. určování stromů dle různých znaků, průzkum lesní půdy, pobytové znaky živočichů, lesní byliny apod.)

Biotopy ovlivněné člověkem (4.-9.ZŠ, SŠ)

Program představuje různé biotopy, které vznikly díky lidské činnosti (haldy, lomy, pískovny, opuštěné zástavby apod.). Vysvětlíme si a na příkladu kladenských hald prakticky ukážeme, že tato území nejsou z přírodovědného hlediska bezcenná, naopak, že mohou být velmi zajímavá. Nastíníme si možnosti jak dál s využitím takovýchto území.

Drvotova stezka II. (6.-9.ZŠ, SŠ)

Projdeme okolí mokřadu Kalspot, povíme si o těžbě pískovce zvaného "Žehrovák" a o životě v zatopených lomech.

Vinařická horka (6.-9.ZŠ, SŠ)

Projdeme naučnou stezkou po horce a seznámíme se s místním životem a geologickým původem horky.

(vícedenní)

Člověk a příroda (1.-9.ZŠ, SŠ)

Během tohoto pobytu se děti seznámí s historií domestikace zvířat, proč a k jakým účelům která zvířata člověk využíval a využívá. Seznámí se se základy chovu některých domácích zvířat. K tomuto účelu je využíván areál záchranné stanice pro zraněné živočichy AVES. Dále se budou děti věnovat tomu, jak svou činností člověk ovlivnil a ovlivňuje krajinu a zamysleme se nad tím co s tím dál (využíváme k tomu i areály důlních hald). V praktických ukázkách si vyzkoušíme, jak se dají některé věci vyrobit z přírodních materiálů. Součástí programu je exkurze do hornického skanzenu Mayrau, případně do čistíčky odpadních vod. Do všech částí programu jsou zařazeny praktické činnosti, simulační hry apod.

Les a voda (1.-9.ZŠ, SŠ)

Bez vody a bez lesa není možný život a to chce dětem přiblížit tento pobyťový program. Děti se seznámí s různými typy lesa, jejich významem, vysvětlíme si a ukážeme pojem sukcese a vyzkouší si různé výzkumné

činnosti v lese (průzkum lesní půdy, poznávání stromů podle různých znaků atd.) Seznámíme se také se základy ochrany lesa a volně žijících živočichů. K tomuto účelu je využíván areál záchrané stanice pro zraněné živočichy AVES. Dále se budeme věnovat zjišťování, kde všude se můžeme setkat s vodou, jaký má pro život význam a vyzkoušíme si jednoduché způsoby jak lze určovat kvalitu vody. Součástí programu je exkurze do CHKO Křivoklátsko. Do všech částí programu jsou zařazeny praktické činnosti, simulační hry apod.

Podblanické ekocentrum, ZO ČSOP Vlašim, Vlašim (www.csopvlasim.cz)

Hořká chuť čokolády (6.-9.ZŠ)

V programu je žákům přiblíženo téma dětské práce prostřednictvím příkladu čokolády a kakaa, k jehož pěstování jsou v rozvojových zemích často zneužívány děti. Žáci získají představu o problematice dětské práce, jejích možných příčinách a souvislostech s chudobou a nedostatkem vzdělání. Po reflexi vlastních zkušeností s prací se studenti zamyslí nad samotným pojmem práce a jeho relativitou. Vžijí se do příběhů konkrétních dětí, a prostřednictvím hry se seznámí s životními podmínkami obyvatel rozvojových zemí, s různými formami dětské práce a s problematikou nerovnosti mezi tzv. globálním severem a jihem. Závěrečná skupinová práce a diskuse naznačí možnost volby, kterou jako spotřebitelé máme, žáci se budou moci zamyslet nad tím, jak mohou sami přispět ke zmírnění problému dětské práce, získají základní informace o Fair Trade, probíhajících kampaních a dalších alternativách. Autorem programu je Společnost pro Fair Trade a rozvojové vzdělávání a program patří do cyklu Svět v nákupním košíku.

Jak chutná prales (6.-9.ZŠ)

Tradiční ekologické téma pojaté „trochu jinak“... žáci se v programu zamyslí nad tím, co je to vlastně prales, jaký je jejich vztah k němu a jaké existují vazby mezi vzdálenými exotickými deštnými pralesy a naším běžným každodenním životem ve střední Evropě. Program se pralesem nezabývá z biologického, geografického ani primárně ekologického hlediska, nýbrž všímá si sociálních provázaností a vlivů, které ač naším očím často skryté, hrají zásadní roli v budoucnosti deštných pralesů na Zemi. Žáci z programu získají základní povědomí o tom, co zaručují značky Fair Trade a Bio a jakou hrají roli v problému deštných pralesů. Zdrojem některých aktivit jsou metodické materiály z cyklu Svět v nákupním košíku Společnosti pro Fair Trade a rozvojové vzdělávání.

Glóbus (SŠ)

Zeměpis, základy společenských věd, ekologie

Cílem programu je prostřednictvím několika konkrétních příkladů studentům přiblížit problematiku globálního charakteru dnešního světa, provázaností a souvislostí v něm. Prostřednictvím simulační hry založené na diskuzní metodě se studenti mohou dozvědět něco o tom, jak souvisí např. pytlík "pravých českých brambůrek" s kácením pralesů v Malajsii a Indonésii, či česká čokoláda s prací afrických dětí, co zaručuje značka BIO a co je to Fair trade. Důraz je kladen na vytvoření prostoru pro vyjádření a tříbení vlastního názoru studentů a diskusi nad danou problematikou. Program rozvíjí dovednosti práce s textem a jeho interpretace, participace na diskuzi, argumentace, práce s přidělenou rolí a kreativitu.

Zdroje (SŠ)

Zeměpis, základy společenských věd, ekologie, matematika

Program Zdroje volně navazuje na program Glóbus. Zabývá se jedním z vážných globálních problémů – nadměrného a nerovnoměrného čerpání zdrojů planety. Vede studenty k pochopení, jak se oni sami na tomto problému podílejí a jaké chování je v tomto ohledu "trvale udržitelné". Simulační hra Neviditelná ruka trhu přiblíží studentům systém světového obchodu a jeho vliv na prosperitu jednotlivých zemí, na prohlubování propasti mezi bohatými a chudými zeměmi. Program rozvíjí komunikační schopnosti, schopnost spolupráce, řešení problémů a další dovednosti.

Silný kafe (SŠ)

Na příkladu kávy je v průběhu programu studentům objasněno fungování konvenčního obchodu spolu s alternativou, kterou nabízí Fair Trade neboli Spravedlivý obchod. Studenti si v programu uvědomí existenci nerovnosti v celosvětovém rozdělení bohatství a její souvislost s obchodem. V simulační hře si vyzkouší roli lidí a rodin zapojených do obchodu s kávou (od sezónních dělníků z Brazílie, přes členy Fair Trade družstva v Kostarice, až po majitele pražírny v Anglii), uvědomí si vzájemnou provázanost lidí na celém světě a výhody i nevýhody plynoucí z jejich pozice ve výrobním a obchodním řetězci. Utvoří si tak představu o fungování a nastavení pravidel světového obchodu i problémech, které to přináší malým pěstitelům kávy v rozvojových zemích. Studenti si ujasní rozdíly mezi konvenčním obchodem a Fair Trade. Důraz je zejm. v závěrečné diskuzi, kladen také na prostor pro vyjádření vlastního názoru studentů, jejich připomínek a otázek.

Autorem programu je Společnost pro Fair Trade a rozvojové vzdělávání a program patří do cyklu Svět v nákupním košíku.

Vytvořte si krajinu (8.-9.ZŠ,SŠ)

Naše samozřejmé okolí – krajina. Jak ale vznikla, co prožívá a co jí čeká? Co si všechno pamatuje a může nám prozradit? Povíme si, co tvoří krajinnou strukturu, proč je pro nás důležitá a poznáme, jak se vyvíjí. Vyzkoušíme si, jak nelehké je vytvářet krajinu přívětivou a jak snadné je přeměnit stávající krajinu tak, že v ní budeme neradi žít.

Čeká nás při tom práce s mapami, fotografiemi, objevování v terénu, ale také hodně uvažování, plánování a vyjednávání.

Ochrana fauny České republiky, Votice (www.ochranafauny.cz)

Příběh Tatranky (2.-9.ZŠ)

Na konkrétním příkladu si ukážeme životní cyklus výrobku – co všechno předchází jeho výrobě a následuje po jeho spotřebování, kam všude výroba běžných věcí může zasahovat a co všechno může naše spotřebitelské chování ovlivnit

Oděvy od minulosti až po současnost aneb „Z kožešiny do Gore-Texu“ (6.-9.ZŠ)

Program seznámí žáky s nejstarší činností lidstva - výrobou textilií, s využitím a původem rostlinných a živočišných materiálů při výrobě šatů, oděvů. Do čeho se oblékali lidé v dávných dobách a zemích? K čemu všemu v odívání můžeme využít rostliny a živočišné materiály? Prohlédneme si ukázky některých materiálů a na závěr si i nějaký doplněk vyrobíme.

Bylo nebylo, bio nebio (6.-9.ZŠ)

Seznámíme se s certifikací „bio“. Rozebereme, v čem spočívají jeho výhody či rizika, a co všechno můžeme volbou výrobku ovlivnit. Udělejte si na fenomén Bio vlastní názor

Stopa jako stopa? (6.-9.ZŠ)

Zamysleme se nad tím, co všechno po sobě zanechává stopy a jaké. Dozvíme se co je to ekostopa. Budeme sledovat především stopy po našem vlastním chování (naši vlastní ekostopu), hledat souvislosti a nápady na snížení dopadů našeho života na okolí.

Světové nákupy (6.-9.ZŠ)

Uvědomíme si, odkud pochází potraviny a další spotřební zboží. Spočítáme, kolik kilometrů nacestují, než se k nám dostanou. Ukážeme si, že skrz zboží jsme propojeni s celým světem a co s námi dokáže udělat reklama.

Nechtěné odpady (6.-9.ZŠ)

Uvědomíme si, co všechno je odpad a proč jsou odpady problém. Řekneme si, jak je možné s nimi nakládat a jaké dopady mají různé způsoby nakládání. Budeme diskutovat i nad nebezpečnými odpady a zažijeme, jak složité je o jeho umístění rozhodovat.

Globální problémy (6.-9.ZŠ)

Představíme si tzv. globální problémy, které trápí svět. Nad některými z nich se pozastavíme (např. globální změna klimatu, na přání ale i jiné), budeme hodnotit jejich dopady, uvědomíme si náš subjektivní náhled, prodiskutujeme možná řešení.

Kde se bere energie (6.-9.ZŠ)

Vysvětlíme si pojmy obnovitelné a neobnovitelné zdroje. Na vlastní kůži si zažijeme principy využívání obnovitelných zdrojů. Ukážeme si, jaké je rozložení zdrojů energie ve světě, a jaké jsou možnosti České republiky

CEV-Dřípatka, Prachatice (www.dripatka.cz)

Proměny lesa na Školní přírodní rezervaci-zima (3.-6.ZŠ)

Člověk a příroda, Př, Z

Péče o ptactvo a zvěř v zimním období lesní biotop v zimě, zásady pobytu v zimní přírodě, netradiční posezení u lesního krbu.

Proměny přírody na Školní přírodní rezervaci-jaro (3.-6.ZŠ)

Člověk a příroda, Př, Z

Pozorování jarní přírody na zastaveních naučné trasy, posezení u lesního krbu

Školní přírodní rezervace -Učebna přírody otevřená dokořán (6.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Př, Z, Člověk a svět práce

Přírodovědná pozorování, ekologické hry .

Není kámen jako kámen (3.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Př, Z, Ch, Člověk a svět práce

Prohloubení učiva o neživé přírodě, geologie regionu, člověk a neživá příroda, manipulace se sbírkovým materiálem hornin a nerostů, činnost ve skupinách.

Energie vlastní rukou vytvořit, neb slunce, vítr, vodu zapojit (3.-9.ZŠ)

Člověk a příroda-F, Ch, Z, Př, Člověk a svět práce
získávání energie a jak to ovlivňuje životní prostředí, obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie, příklady šetření energie.

Lidé celého světa (5.-6.ZŠ)

Člověk a společnost, Člověk a příroda, Myšlení v evropských a globálních souvislostech, Zeměpis, Multikulturní výchova

Poznávání základních kultur pomocí smyslů a pocitů, rozeznávání etnických skupin a jejich odlišností, multikulturní témata.

Má to smysl: Tříd'te odpad (3.-9.ZŠ)

Člověk a společnost, Člověk a svět práce, Výchova ke zdraví, Osobnosti a sociální výchova
Odpad jako jeden z největších globálních problémů lidstva, jak předcházet vzniku zbytečného odpadu, způsob třídění, jeho další zpracování, ruční výroba papíru.

(dvoudenní)

Valící se kameny (1.SŠ)

Dvoudenní pobytový program prvních ročníků středních škol a gymnázií. Tříhodinový program EVP "Valící se kameny" v prostorách CEV. K dispozici ucelená sbírka hornin a minerálů, geomapy, ..Půldenní geovycházka do lomu s odborníkem-geologem spojená s odborným výkladem, dále možnost vycházky po ,eště se zapůjčeným tištěným geoprůvodcem, také na Žižkovu Skalku, do okolí města, na rozhlednu Libín...

CEGV Cassiopeia, České Budějovice (www.cegv-cassiopeia.cz)

(dlouhodobý)

Ekoškola (ZŠ, SŠ)

Ekoškola (Eco-Schools) je mezinárodní program, v rámci kterého se žáci učí o environmentálních tématech a zároveň sami usilují o minimalizaci a třídění odpadů, úspory energie i vody a zlepšení životního prostředí školy a jejího okolí. Zakládají celoškolský pracovní tým Ekoškoly, analyzují současnou situaci na škole v uvedených oblastech a navrhnou zlepšení, která se snaží posléze naplnit, vytvářejí si vlastní ekokodex. Program je určen pro celou školu, vede ke spolupráci žáků, učitelů, vedení školy i místní komunity. Program je vhodný pro školy základní, střední, i speciální, školy malé i velké, vesnické i městské, školy zkušené na poli environmentální výchovy i školy teprve začínající. Úspěšné školy získávají mezinárodní titul, vlajku a logo Ekoškola.

(jednodenní)

Cesty jídla (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a svět práce, Člověk a jeho svět, Environmentální výchova

Každým svým rozhodnutím, třeba jen o tom, co si dáme k večeři, ovlivňujeme svět kolem sebe. Vzhled naší krajiny, koloběh vody a látek, změny klimatu, přežívání rostlinných a živočišných druhů, zacházení s hospodářskými zvířaty, životní podmínky v rozvojových státech-to vše máme každý den "na talíři". Cílem programu je odkrýt a uvědomit si souvislosti. Při tom budeme věnovat pozornost ekologicky a sociálně příznivým alternativám. Objasníme si odlišnost biopotravin od běžných potravin, význam upřednostňování regionálních výrobků i fungování systému Fair-Trade. V praktické části si účastníci sami připraví malou hostinu s využitím některých netradičních plodin. Zkusí namlít obilí nejprimitivnějším způsobem a vyrobit z něj chlebové placky.

Červené blato (6.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Přírodopis, Zeměpis

Exkurze do národní přírodní rezervace na Třeboňsku. Prostřednictvím rozmanitých aktivit vstoupíme do života na rašeliništi. Přiblížíme si proces vzniku rašeliny a vývoj rašeliniště. Prozkoumáme podmínky prostředí a uvedeme je do souvislosti s životem rostlin a živočichů. Porovnáme les na rašeliništi s běžným hospodářským lesem a priblížíme si jeho vývojový cyklus. Budeme pozorovat sukcesí po ruční těžbě rašeliny. Objevíme charakteristické druhy, vázané na toto prostředí. Formou drobných her si ukážeme služby, které rašeliniště v přírodním stavu poskytuje lidské společnosti (protipovodňová ochrana, utváření klimatu).

Fish Banks (6.-9.ZŠ, SŠ)

Zeměpis, Přírodopis, Environmentální výchova

Tématem hry je (ne)udržitelné využívání přírodních zdrojů na příkladu námořního rybolovu. Skupiny hráčů představují rybářské společnosti lovící na moři. V každém kole hry se mění počty lodí, úlovky ryb i stavy bankovních kont. V konečné fázi si hráči uvědomí vyčerpatelnost rybích populací. V závěrečné diskuzi odhalíme paralely mezi hrou a skutečností, poukážeme na ekonomické souvislosti. Problematiku hospodaření s přírodními zdroji přeneseme na úroveň planety, účastníci si otestují svou ekologickou stopu.

Odpady (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a jeho svět, Environmentální výchova

Děti a studenti si uvědomí životní cyklus výrobku od surovin až po zacházení s odpadem. Naučí se rozlišovat a třídít různé materiály. Zjistí, jak dlouho se různé druhy odpadu rozkládají na skládkách, které odpady jsou zvláště nebezpečné, co přináší spalování odpadu, jak recyklace chrání životní prostředí. Zahrajeme si na „ekologický“ nákup. Cílem programu je motivovat ke snížení množství odpadu a k důslednému třídění.

Řeka čaruje(6.-7.ZŠ)

Člověk a jeho svět, Environmentální výchova

Terénní výukový program v příměstské krajině na dolním toku Malše. Budeme poznávat řeku v mnoha zajímavých proměnách a její krajinnou činnost. Přiblížíme si vztah mezi řekou a okolními ekosystémy. Prozkoumáme poloostrov, slepé rameno i vyvěrající pramen. Budeme objevovat život stromů, hmyzu, ptáků a dalších živých organismů v okolí řeky a při jejích březích, zahrajeme si hry na motivy života u řeky.

Putování přírodou Čech, Moravy a Slezska (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a jeho svět, Environmentální výchova

Letní seznámení s rozmanitostí přírody Čech, Moravy a Slezska. Během programu střídáme promítání krátkých filmů z národních parků a chráněných krajinných oblastí s doprovodnými aktivitami v malých skupinkách. Po velké mapě rozmístíme obrázky rostlin a živočichů, představíme si významné ekosystémy různých oblastí. K hlavním tématům náleží proměna přírody ve vztahu k nadmořské výšce a horninovému podkladu, krajinnou činnost vodních toků. Naučíme se rozeznat zachované části krajiny a objasníme si jejich hodnotu. Budeme věnovat pozornost systému územní ochrany přírody a krajiny v ČR (typy chráněných území, Natura 2000, ÚSES).

Souboj s pouští (6.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Zeměpis, Přírodopis

V této hře se přeneseme do prostředí subsaharské Afriky. Několik zemědělských usedlostí (skupin hráčů) vyhání svá stáda ovcí na jedinou zelenou pastvinu. V průběhu hry si účastníci uvědomí, co je únosná kapacita prostředí a jaké mohou být ekonomické a sociální následky jejího překročení. V závěrečné diskuzi se budeme věnovat životu v rozvojových zemích. Problematiku hospodaření s přírodními zdroji přeneseme na úroveň celé planety, účastníci si otestují svou ekologickou stopu.

Územní plánování (6.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Zeměpis, Přírodopis

Cílem skupin hráčů je umístit do krajiny na velké schematické mapě sídlo pro cca 5000 obyvatel, v rámci stanovených pravidel navrhnout zajišťování základních služeb a způsob využívání všech zbylých částí krajiny. Členové skupin si rozdělují role (starosta, zemědělec, průmyslník, obchodník, ekolog, sociální pracovník). V průběhu hry pak navrhnou, diskutují a hlasují. Schválené návrhy zakreslují do mapy. Nakonec všechny skupiny představí své "projekty". Lektor hraje roli poradce a generátora podnětů.

Co je doma, to se počítá (6.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Člověk a svět práce, Chemie, Fyzika, Mediální výchova

Náš dům a byt má vlastní "metabolismus". Vstřebává věci a energie, vydává odpady a znečištění. Jeho provoz tak ovlivňuje životní prostředí lidí i ostatních živých organismů. Jak souvisí spotřeba elektřiny a tepla s devastací krajiny nebo změnami klimatu? Co znamená úsloví "řeky tečou přes náš byt"? V tomto programu se účastníci zábavnou aktivní formou seznámí s významem a praktickými možnostmi úspor energií a vody, s ekoznačením a ekologicky šetrnými výrobky. Mezitím shlédnou několik hraných scének z cyklu "ABCD ekologie" s Petrem

Vackem a Miroslavem Vladykou.

Supermarket (8.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Mediální výchova, Výchova k občanství

Každým svým nákupem hlasujeme o životním prostředí a podmínkách života jiných lidí. Kolik chudoby, dětské práce, vykáčených pralesů, zamořených studní, vyhynulých druhů nebo zničeného ozonu zůstane po zakoupeném zboží? Program se odvíjí od simulační hry, ve které se účastníci stávají zákazníky nového supermarketu. Zakoupené "akční" zboží pak analyzují z hlediska dopadů výroby a přepravy na životní prostředí, případně na sociální situaci lidí. Pointa spočívá v zahrnutí externích nákladů (např. boj proti chudobě nebo klimatickým změnám) do cen výrobků. Cílem je uvědomit si čím jsou "vykoupeny" nízké ceny, jaká další

kritéria bychom při výběru zboží měli zvážit. Součástí programu je "zelené nakupování" v improvizovaném supermarketu a tvořivá činnost s reklamní technikou.

Změny klimatu (8.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Přírodopis, Fyzika

O změnách klimatu se dozvídáme jednotlivé informace, často vytržené ze souvislosti nebo použité účelově. Přitom jde o téma zásadní pro budoucí vývoj civilizace. V našem programu se pokusíme utřídit různá hlediska a argumenty. Objasníme si, co klimatické změny zahrnují, představíme si různé názory na to, čím jsou způsobeny.

Budeme se věnovat předpokládaným dopadům klimatických změn na život lidí i dalších živých organismů v různých částech světa. Náhorně si předvedeme princip skleníkového efektu. Každý účastník dostane příležitost individuálně zhodnotit, která praktická opatření by v osobním životě mohl učinit pro snížení emisí skleníkových plynů. V programu využíváme mj. činnost v malých skupinách, diskusní a postojové aktivity, práci s textem.

O lese (6.-9.ZŠ,SŠ)

Environmentální výchova, Přírodopis, Zeměpis

Les je ve střední Evropě cílovým stavem přírodního vývoje na většině stanovišť. V programu si nejprve přiblížíme stavbu a funkce lesního ekosystému. Budeme zkoumat vzájemná propojení mezi jeho součástmi a rozvíjet přitom souvislosti myšlení. Odlišíme si hlavní typy lesních společenstev a objasníme jejich vazbu na konkrétní podmínky prostředí. Do složité souhry v ekosystému necháme vstoupit člověka-lesního hospodáře. Poznáme, čím a jak člověk ovlivňuje vývoj lesa. Představíme si zásady ekologicky šetrného hospodaření v lesích a značení výrobků z takto získávaného dřeva.

Neviditelná ruka trhu (6.-9.ZŠ,SŠ)

Environmentální výchova, Zeměpis, Přírodopis

Cílem hry je pomoci porozumět principům a důsledkům fungování volného obchodu, nechat hráče vyzkoušet a prožít některé životní situace obyvatel různě bohatých států. Hráči jsou rozděleni do tří skupin-chudé, rozvojové a bohaté státy. Jejich cílem je vydělat co nejvíce peněz, které mohou získat prodejem konkrétních výrobků s přesně danými parametry (ve hře jde o výrobky z papíru). K dispozici mají rozdílné množství výrobních prostředků a surovin (nůžky, lepidlo, papír atd.). Po skončení hry následuje její rozbor, hledání paralel s realitou.

Hráči zjišťují, jak naše spotřebitelské chování může přímo ovlivnit životní prostředí na celém světě. Porozumí tomu, proč se propast mezi chudými a bohatými státy stále prohlubuje a jsou seznámeni s některými možnostmi pomoci lidem v chudých zemích.

Lesní stezka (6.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Přírodopis, Zeměpis

S účastníky provedeme průzkum ekosystému hospodářského lesa v pahorkatinné oblasti. Budeme poznávat život nad i pod zemí, vzájemné vztahy v lesním ekosystému. Prohlédneme si les v různých fázích vývoje a různé způsoby hospodaření v něm. Naučíme se rozumět tomu, jak je les ovlivněn a změněn lidskou činností. Konkrétní formy hospodaření dosadíme do ekologických a ekonomických souvislostí. Pomocí rostlinných indikátorů zjistíme stav půdy na různých stanovištích, se staršími účastníky porovnáme pH půdy pod různými porosty. V hlubokém potočném údolí najdeme vzácné druhy lesních rostlin, poznáme charakter suťového a lužního lesa.

Program probíhá na Vidově. Doporučujeme dlouhé kalhoty a uzavřenou obuv.

Vietnamci (6.-9.ZŠ)

Multikulturní výchova, Osobnostní a sociální výchova, Výchova k občanství, Zeměpis

V příběhu z vietnamské tržnice se podíváme na konfliktní situaci očima vietnamského prodáváče a české zákaznice. Program je doplněn promítáním fotografií a povídáním o životě ve Vietnamu. Vyzkoušíme si, jak se jí hůlkami, jak se smlouvá na trhu, a odhalíme různé způsoby použití vietnamského klobouku.

Ukrajinci 6.-9.ZŠ)

Multikulturní výchova, Osobnostní a sociální výchova, Výchova k občanství, Zeměpis

Co si představíme, když se řekne "UKRAJINEC"? Jak je vnímáme a jak se jim v ČR pravděpodobně žije? Jsou pro nás přítěží, nebo máme prospěch z jejich pobytu a práce i my? Tento program věnujeme otázkám týkajících se soužití Čechů a Ukrajinců v ČR. Společně prozkoumáme důvody, proč odjíždějí za prací do ciziny a proč si vybírají právě ČR. Přiblížíme žákům tuto menšinu a pokusíme se nabourat stereotypní představy a předsudky o ní. Promítneme si fotografie a popovídáme o Ukrajině.

Mongolové (6.-9.ZŠ)

Multikulturní výchova, Osobnostní a sociální výchova, Výchova k občanství, Zeměpis

Seznámíme se s historií a přírodními podmínkami Mongolska i s ekonomickou situací lidí zde žijících. Odpovíme si na otázky: Kdo jsou Nomádi? Co je jurta? Jak se staví? Budeme mít možnost využít pohostinnosti, která přísluší každému hostu. S využitím komiksů, které jsou pro žáky zajímavou formou předávání informací, nahlédneme pod pokličku Mongolů přijíždějících do ČR, abychom zjistili, proč sem přijíždějí, jaká mají

očekávání a jaké jsou šance, aby se jim splnila.

Afghánci (6.-9.ZŠ)

Multikulturní výchova, Osobnostní a sociální výchova, Výchova k občanství, Zeměpis
Když se řekne Afghánistán, většinou z nás se vybaví Tálibán, Al-Káida, válka. Afghánistán to jsou i lidé. Život v Afghánistánu se výrazně liší od života v ČR a stejně tak i Afghánci od Čechů. V první části programu se prostřednictvím fotografií seznámíme s životem v Afghánistánu a v druhé části nám hraní rolí v příběhu afghánského imigranta a českého úředníka umožní poznat, jaké mohou nastat překážky při vyplňování jednoduchého formuláře. V závěrečné diskuzi se pokusíme přijít na to, jak tyto překážky eliminovat.

Příběh uprchlíka (6.-9.ZŠ)

Multikulturní výchova, Osobnostní a sociální výchova, Výchova k občanství
Co všechno ve skutečnosti víme o výzvách a problémech, kterým musí čelit někdo, kdo je nucen opustit svou zemi, rodinu, domov, práci a žít v zemi, kde o něj nikdo nestojí? Během programu se každý z nás stane uprchlíkem. Pocítíme na vlastní kůži nejistotu i bezmocnost, ale i naději pro nalezení bezpečnějšího místa pro život. Budeme se snažit porozumět problému uprchlictví v celém jeho kontextu.

Ekocentrum Šípek, Český Krumlov (www.sipek.roklinka.cz)

Nápady jak na odpady (ekocentrum nebo vaše třída) (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a jeho svět, Environmentální výchova
Jak vzniká odpad, a proč ho máme na Zemi tolik? K čemu je dobrý odpad třídít a co se s ním děje, když opustí kontejnery? Vyzkoušíte si, jak funguje třídící linka, a dozvíte se, co znamenají nápisy a značky na obalech výrobků. Pomocí pohybových her a dalších aktivit se naučíme, jak si poradit s problematikou odpadů.

Cesta kolem světa (6.-8.ZŠ)

Člověk a jeho svět, Environmentální výchova
Vydejte se na dobrodružnou cestu kolem světa za 80 minut! Navštívíte prales, poušť, velehory, ostrovy v oceánu, arktické oblasti i savanu. Uvidíte zvířata, rostliny i domorodce, ale také problémy, které musí řešit lidé na různých místech planety a které ve svém důsledku ohrožují nás všechny.

Supermarket aneb Hurá na nákupy (7-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a jeho svět, Environmentální výchova
Zveme vás na nákupy do našeho unikátního supermarketu s neobyčejnými akcemi a slevami! Co se skrývá za názvy životní cyklus výrobku, ekoznačka a šetrná spotřeba? Kromě nakupování se budeme zabývat tím, co prozrazují nápisy na obalech, proč třídít a recyklovat odpad a hlavně, jak rozumět nakupovat, abychom nedevasovali životní prostředí.

Cukr, káva, čokoláda (6.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Víte, odkud přicestovala vaše tabulka čokolády? Jak se sklízí káva v Jižní Americe? Pomocí simulačních her a aktivit si vyzkoušíte, co se skrývá za výrobou našich každodenních pochutin a jak s tím souvisí značky Fair Trade a Bio. Zhodnocení závěrečnou diskuzí.

Neviditelná ruka trhu (7.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Simulační hra, která se zabývá jedním z vážných globálních problémů-nadměrné a nerovnoměrné čerpání zdrojů planety. Vede účastníky k pochopení, jak oni sami tento problém ovlivňují a jaké chování je v tomto ohledu „trvale udržitelné“. Nahlédneme do systému světového obchodu a zjistíme, jaký je jeho vliv na prosperitu jednotlivých zemí, na prohlubování propasti mezi bohatými a chudými zeměmi. Program rozvíjí komunikační schopnosti, schopnost spolupráce, řešení problémů a další dovednosti.

Les (6.-8.ZŠ)

Člověk a jeho svět, Environmentální výchova
Při práci ve skupinách se dozvíte, co jsou lesní patra, vyzkoušíte si určování stáří stromu podle letokruhů, poznávání našich stromů podle listů, plodů a kůry, zopakujete si lesní živočichy a jejich pobytová znamení, sestavíte potravní řetězce a nezapomenete ani na houby a lišejníky. Na závěr se zamyslíme nad významem lesa pro krajinu a pro nás lidi.

Živá voda (6.-9.ZŠ)

Člověk a jeho svět, Environmentální výchova
Uvidíte, že ve vodě to žije! Vydáme se k rybníku, potoku, či řece a prozkoumáme vodní ekosystém. Vyzkoušíme lovení a určování drobných vodních živočichů, podíváme se na rostliny u vody, na potravní řetězce fungující ve

vodním ekosystému a zopakujeme vývojová stádia vodních živočichů. Víte, jak probíhá koloběh vody a jak ovlivňuje krajinu?

Vyšenské kopce (6.-9.ZŠ)

Člověk a jeho svět, Výtvarná výchova, Environmentální výchova
Procházka naučnou stezkou Národní přírodní rezervace Vyšenské kopce (délka cca 3km). Budeme pozorovat rostliny a živočichy, hledat v krajině stopy lidského osídlení, zjistíme, kdo žije v potoce a proč se pase na Vyšenkách tolik oveček.

Český nadační fond pro vydru, Třeboň (www.vydry.org)

Kdo dělá v lese skládku (1.-6.ZŠ)

Seznámíme se s problematikou odpadu a černých skládek. Pokusíme se zjistit, co můžeme udělat sami, abychom žili v čistém a hezkém prostředí a naučíme se orientovat v problematice třídění odpadů.

Jaké bude počasí (4.-6.ZŠ)

Zkusíme předpovídat počasí bez technických vynálezů. Mnohé nám poví oblaka, zvířata, rostliny i lidové pranostiky. Na závěr si povíme, co sledují meteorologové.

Co pálí ochránce přírody? (4.-6.ZŠ)

Objasníme si některé pojmy jako "ekolog", "ekologický aktivista", "ochránce přírody" atd. a zjistíme proč je znečištění životního prostředí, ztráta druhové rozmanitosti a globální oteplování pro nás nebezpečné.

Seznámíme se s problémy ochrany přírody.

Svět našich řek (6.-9.ZŠ,SŠ)

Přednáška vyzdvihuje funkci řek a niv, které je obklopují, vysvětluje, jak se řeka přirozeně chová v závislosti na geomorfologii, jak je provázána s okolní nivou a k jakým změnám dochází nevhodnou úpravou toků.

Správa Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava

(www.npsumava.cz)

Středisko ekologické výchovy Vimperk, Vimperk

NP a CHKO Šumava (6.-9.ZŠ, SŠ)

Představení Národního parku ve fotografii, historie tohoto chráněného území, nejvyšší hory, ledovcová jezera, základní biotopy. Chránění živočichové a rostliny. Tvorba biotopů s potravními vztahy. Při venkovní variantě se vydáme do Národního parku Šumava.

Boubínský prales (6.-9.ZŠ, SŠ)

Pojďme nahlédnout do unikátního pralesa v srdci Šumavy, kde rostou stromy starší 400let a příroda se vyvíjí bez zásahů člověka. Naučná stezka Boubínský prales s odborným výkladem (cca 7km).

Učíme se v lese (6.-9.ZŠ, SŠ)

Nahlédneme do života ekosystému les. Jaké vzájemné vztahy zde panují? Proč je lýkožrout tak významným broukem? Jak vzniká nový les?

Učíme se v bahně (6.-9.ZŠ, SŠ)

Nahlédneme do tajemného světa rašelinišť. Naučíme se poznávat některé keříčkovité rostliny podle květu i plodu. Seznámíme se nejlepšími letci z říše hmyzu. Jak loví masožravé rostliny? Čím mohou být rašeliniště ohrožena? Která šumavská rašeliniště známe? Při venkovní variantě navštívíme jedno ze tří zpřístupněných rašelinišť Šumavy (Chalupská slať, Jezerní slať, Tříjezerní slať.). Ukážeme si jak rašeliniště vzniklo.

Vyzkoumáme, co zde roste a žije. Zjistíme, čím může být takové rašeliniště ohroženo.

Voda, voděnka šumavská (6.-9.ZŠ, SŠ)

Co vše ukrývá hladina šumavských řek? Proč jsou šumavské řeky, potoky zbarveny do hněda? Jak můžeme poznat čistotu šumavských řek a potoků? Při venkovním programu určíme kyselost vody a naučíme se rozeznávat množství druhů larev hmyzu.

Půda žije (6.-9.ZŠ, SŠ)

V jedné hrsti půdy je více organismů než lidí na Zemi. Zažijeme dobrodružnou výpravu pod povrch půdy. Určíme si pH půdy a vydáme se po stopě půdních živočichů. Vysvětlíme si, co je to eroze a jak ji lze zabránit.

Bavorský les (SŠ)

Seznámíme se sousedním národním parkem, který je znám jako první lesní park v Evropě. Vysvětlení motto "Ponechat přírodu přírodě." Při venkovní variantě navštívíme Haus zur Wildnis- Zwieselerwalshaus-cca 15km od Železné Rudy.

Ochrana přírody v České republice a ve světě (SŠ)

Kolik je v ČR národních parků a kolik CHKO? Jaká je jejich úloha a jaký je mezi nimi rozdíl? Který NP je na světě nejstarší? Co znamená IUNC? WWF? Je v dnešní době nutné chránit malé ostrůvky cenné přírody? A co můžeme dělat jako jednotlivci?

Natura 2000 (SŠ)

Kde se vzala a co je to Natura 2000? Co znamená Evropsky významná lokalita? A co Ptačí oblast? Je Šumava součástí Natura 2000? K čemu je Natura 2000 dobrá?

Natura 2000 v praxi (SŠ)

Pojďme poznávat zajímavé biotopy soustavy Natura 2000 do přírody. Doporučujeme zařadit až po absolvování vnitřního výukového programu Natura 2000. Lokality: Chalupská slat' (3 km), Tříjezerní slat' (cca 7 km), jezero Laka (cca 10km), Prášílské jezero a Poledník (cca 12km), Plešné jezero (cca 15km), Prameny Vltavy (cca 15km), Březník (cca 15 km).

Lesní bohatství Šumavy (SŠ)

Jaké lesy máme v NP Šumava? Kdo způsobuje usychání horských smrčín? Proč jsou smíšené porosty odolnější? Kdo je to lýkožrout smrkový? Proč je důležité ponechávat odumírající stromy v lese? Jak vzniká nový les?

Lokality: Trojmezna, Stožecká kaple, Boubín, Březník, Prameny Vltavy

Tajemná rašeliniště (SŠ)

Biotop s výskytem množství vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Jak vzniká rašeliniště? Jaké druhy rašelinišť máme na Šumavě? Jak rostou rašeliničky? Kterí živočichové či rostliny patří mezi glaciální relikty? K čemu slouží revitalizace rašelinišť? Lokality? Chalupská slat' (do 1km), Jezerní slat' (do 1 km), Tříjezerní slat' (cca 7 km)

Život v Šumavských řekách (SŠ)

Jaké řeky pramení v NP Šumava? Jaký je rozdíl mezi mechy a játrovkami? Co je bioindikace čistoty vod? Které měkkýše zde můžeme najít? Stanovíme kyselost vody, určíme mnoho druhů larev hmyzu, zaměříme se i na vegetaci v okolí šumavských řek a potoků. Lokality: Hamerský potok, Losenice, Borová Lada, Stožec, Lenora, Pravětínské údolí, Šumavěnka.

Výprava k ledovcovým jezerům (SŠ)

Kolik máme ledovcových jezer na Šumavě? Jak ledovcová jezera vznikla? Co v nich žije? Co se skrývá na dně jezer? Které jezero je největší, nejhlubší? Co je to kar a moréna? Lokality: Plešné jezero (cca 15km), jezero Laka (10 km), Prášílské jezero (cca 7km).

Šumavské bezlesí (SŠ)

Co je to bezlesí? Jak vzniklo? Co je to primární a sekundární bezlesí? Byly vždycky na Šumavě louky nebo pastviny? Co na nich roste a žije? Je nutné se o louky a pastviny starat? A proč? Při venkovní variantě si ukážeme typické rostliny Šumavy v jejich přirozeném prostředí. Doporučené lokality: Kvilda, Horská Kvilda, Stožec, Borová Lada.

Geologie a pedologie Šumavy (SŠ)

Nahlédneme do zákulisí vzniku a vývoje pohoří Šumava. Jednoduchými hrami a soutěžemi si přiblížíme typické horniny Šumavy. Zjistíme, jak z hornin vzniká půda a jestli se na Šumavě nachází půdy živinově chudé či bohaté. Při venkovní variantě se seznámíme s typickými horninami Šumavy ve venkovních geologických expozicích Rokyta nebo Stožec. Odebereme půdní vzorek a vysvětlíme si, jak půda vzniká z čeho se skládá a co v ní žije.

Středisko ekologické výchovy Kašperské hory, Kašperské Hory

Život v lese (6.-9.ZŠ)

Co víte o stromu? Jak roste? Dokážete určit jeho stáří, jeho listy a plody? Co znamenají úzké a široké letokruhy? Co dokáže les? Uvědomujeme si, jaký má pro nás význam? Jaké můžete v lese potkat živočichy? Během programu se na chvíli staneme výzkumníky a budeme zjišťovat co nejvíce o stromech a lese jako celku. A také si budeme trochu hrát.

Co je doma, to se počítá (8.-9.ZŠ, SŠ)

V programu se žáci dozví, co je ekoznačka a ekologicky šetrný výrobek. Naučí se rozlišovat symboly na výrobcích a jak se v nich orientovat. Zjistí, proč by měli nakupovat ekologicky šetrné výrobky a jak je poznají.

Odpady (6.-9.ZŠ, SŠ)

V programu zjistíme, že lidská historie je i historií našich odpadů. Pokusíme se přijmout spoluzodpovědnost za odpady, které produkujeme a společně přijít na to, jaké obaly by bylo lepší používat a jakými cestami hledat řešení tohoto problému.

Rašeliniště Šumavy (unikátní ostrovy severské přírody u nás) (6.-9.ZŠ, SŠ)

Společně nahlédneme do tajemství rašelinišť. Povíme si, jak vznikají, čím jsou unikátní a jaké rostliny a živočichy zde najdeme.

Šumavské řeky (6.-9.ZŠ, SŠ)

Tematická exkurze (forma pracovních listů a práce ve skupině) na Povydrří. Trasa: Čeňkova pila-Antýgl (7km)
-dle dohody Rokyta (7,5km)

Šumavská jezera (6.-9.ZŠ, SŠ)

Tematická exkurze (forma pracovních listů a práce ve skupině) k Prášilskému jezeru.

Lesy Šumavy (6.-9.ZŠ, SŠ)

V programu se seznámíme s šumavskými lesními ekosystémy. Tematická exkurze (forma pracovních listů a práce ve skupině) do lesních ekosystémů NP a CHKO Šumava.

Šumavské bezlesí (6.-9.ZŠ, SŠ)

V programu se seznámíme s různými typy bezlesí v krajině Šumavy.

Tematická exkurze (forma pracovních listů a práce ve skupině) do některého z typů těchto stanovišť v NP a CHKO Šumava.

Pojďte s námi poznávat šumavskou přírodu i historii (6.-9.ZŠ, SŠ)

Přírodovědné vlastivědné procházky do okolí Kašperských Hor (forma pracovních listů, her, jednoduchých aktivit a práce ve skupině).

Hra Beo (SŠ)

Svět se mění a s ním my, zahrajme si o Zemi! Výchovně vzdělávací stolní ekologická hra (vyvinutá britskou nadací Living Water Charitable Trust), kdy jednotliví členové hráčské skupiny pracují na záchraně planety společně. Hra poskytuje mnoho informací o řešení nejpálčivějších problémů na planetě Zemi, ale především zdůrazňuje etické hodnoty a dovednosti v oblasti komunikace a nezištné spolupráce.

Středisko ekologické výchovy "Pod skálou" Stožec, Stožec

Les jak ho neznáme (ZŠ, SŠ)

Spousta netradičních aktivit, vnímání krás lesa, výchova k estetice, pozorování přírodnin.

Vycházka ke Stožecké kapli (ZŠ, SŠ)

Obdobné aktivity jako v předchozím programu. Navíc zařazujeme povídání o prvních zónách NP, přirozeném zmlazování lesa, historii kaple i hrádku na Stožecké skále.

Není les jako les (8.-9.ZŠ, SŠ)

Trasa stejná jako při programu "Vycházka ke Stožecké kapli". Nedaleko Stožecké kaple srovnání dvou typů lesa NP Šumava (smrková monokultura, přirozený smíšený les) metodou transektů-samostatná práce, určování dřevin, případně rostlin, práce s atlasem rostlin či dřevin.

Prales a praless (8.-9.ZŠ, SŠ)

Srovnání deštných pralessů a pralessů v Čechách, rozdíl mezi "normálním" lesem a pralessem, proč jsou pralessy důležité, kdo v nich žije, důsledky kácení pralessů.

Vodní svět (ZŠ, SŠ)

Lovení vodních bezobratlých živočichů, dle věku práce s lupou či mikroskopem, oběh vody v přírodě, srovnání 3 různých vodních biotopů v NP Šumava...

Voda pro život (6.-9.ZŠ,SŠ)

Prohlídka místní ČOV a problematika šetření vodou v domácnosti.

Bohatství pod nohama (6.-9.ZŠ, SŠ)

Rozmanitost půdního prostředí v NP Šumava, jeho obyvatelé, vlastnosti půdy a jejich vliv na kvalitu životního prostředí.

Pojď na půdu (ZŠ, SŠ)

Seznámení s půdou formou různých aktivit a her-vlastnosti půdy, půdní druhy, její obyvatelé.

Skryté kameny (9.ZŠ,SŠ)

Historii vývoje Šumavy a vlastnosti hornin a minerálů, jak ovlivňují rostlinný pokryv v okolí Stožce.

Džungle trav (6.-9.ZŠ, SŠ)

Význam nelesních ploch v NP Šumava, podobnost a rozdíly v druzích, obyvatelé louky.

Fantazie z popelnice (6.-9.ZŠ)

Třídění odpadů, výroba recyklovaného papíru a využití odpadového materiálu.

Orlí hnízdo (8.-9.ZŠ, SŠ)

Konzultace a "řešení" globálních problémů Země v prostředí lesa a navazující aktivity.

Beo (8.-9.ZŠ, SŠ)

Stolní hra BEO pro poznávání hlavních globálních problémů naší planety,...

Putování Šumavou a časem (8.-9.ZŠ, SŠ)

Výlet z Nového Údolí přes Krásnou Horu a České Žleby zpět do Stožce s hrami a aktivitami seznamujícími s historií zdejšího kraje.

(vícedenní)

Projekt Aquarius (8.-9.ZŠ, SŠ)

Téměř celotýdenní projekt podle návrhu studentů ZČU. Po úvodním seznámení studenti sami prozkoumávají vodní prostředí i okolí říčky Světlé a na závěry prezentují své výsledky na "konferenci".

Občanské sdružení Ametyst, Plzeň (www.ametyst21.cz)

Potřebujeme všechny ty věci? (1.-9.ZŠ, SŠ)

Program je zaměřen na seznámení s tím, jak šetrně nakupovat a užívat věci, třídít a znovu využívat odpad. Žáci jsou motivováni ke třídění odpadu a uvědomělému spotřebitelskému chování.

Život ve vodě (3.-9.ZŠ, SŠ)

Program je zaměřen na ekosystémy tekoucích a stojatých vod, život na dně i v pobřežním pásmu, oběh vody v přírodě, jeho narušení člověkem. Program probíhá v Plzni na Lochotíně v okolí Seneckého rybníka.

Život v lese (3-9.ZŠ, SŠ)

Program se zabývá funkcí a významem lesa jako životního prostředí různých organismů. Poutavou a názornou formou jsou žáci seznámeni s lesními patry i jejich obyvateli. Program probíhá v okolí Boleveckých rybníků.

České Švýcarsko, o.p.s. , Krásná Lípa (www.ceskesvycarsko.cz)

České Švýcarsko - život, tajemství, inspirace (6.-9.ZŠ, SŠ)

V interaktivní expozici Domu Českého Švýcarska se děti prostřednictvím tematických listů vydávají po stopách přírodovědců, umělců, archeologů i turistů a objevují krajinu Českého Švýcarska. Jejich samostatná práce je doplněna výkladem lektora a zhlédnutím poutavého filmu o Českém Švýcarsku.

Expedice do hlubin Českého Švýcarska (6.-9.ZŠ, SŠ)

Zážitkový program Expedice do hlubin Českého Švýcarska je koncipován jako soutěžní hra družstev, která putují po hracím plánu nejzajímavějšími místy našeho regionu. Při rozmanitých aktivitách se děti seznamují s historickými souvislostmi a přírodními pozoruhodnostmi krajiny Českého Švýcarska. Program podporuje rozvoj kooperativních a komunikativních dovedností (práce ve skupině), schopnosti práce s textem a pojmy (porozumění, rychlá orientace), smyslového vnímání (sluch, hmat, čich) a environmentálního citění. Speciálně pro tento program byl vytvořen obrazový materiál (hrací plán, prezentace s unikátními historickými a přírodními fotografiemi).

Outdoor v Kyjovském údolí (6.-9.ZŠ, SŠ)

Outdoorový program v Kyjovském údolí představuje exkurzi se zkušeným průvodcem do nedaleké krajiny pískovcových skal, jeskyní a tajemných středověkých hrádků. Exkurze je doplněna environmentálními aktivitami přizpůsobenými věku a znalostem účastníků programu.

Za tajemstvím Českého Švýcarska (výlet za poznáním) (6.-9.ZŠ, SŠ)

Po příjezdu do Krásné Lípy navštívíme interaktivní expozici Domu Českého Švýcarska, ve které nás čeká dobrodružná hra. Po stopách umělců, přírodovědců, archeologů a turistů se vydáme odhalovat největší taje této prastaré krajiny. Menší děti bude hrou provázet čarodějův učeň Pumphut, který v Českém Švýcarsku pracoval jako mlynářský tovaryš. Po obědě se přesuneme přímo do srdce národního parku za dobrodružnou cestou roklemi i po skalních hrádkách.

Dobrodružství na labských vlnách (netradiční zážitkový výlet) (6.-9.ZŠ, SŠ)

Naše námořní výprava začíná v Děčíně. Po nalodění se poplavíme mystickou krajinou Labského kaňonu ukryvající tisíce překrásných přírodních scenérií. Odoláme-li větru, proudům i dalším nástrahám, vyloďme se ve Hfensku, romantickém centru Českého Švýcarska. Odtud nás čeká stoupání divočinou až na vrchní okraj kaňonu za jedním z nejkrásnějších výhledů. Na cestě zpátky Labe přeplaveme. Ale nebojte se, plavky potřebovat nebudeme!

Výprava za loupežníky (výlet za přírodou) (6.-9.ZŠ, SŠ)

Neproniknutelné lesy v Českém Švýcarsku byly odpradáva útočištěm nejrůznějších lapků, loupežníků, pašeráků a uprchlíků. My se za nimi společně vydáme cestičkami prostupujícími samým nitrem skal, které nás dovedou až na místo, kde stával skutečný loupežnický hrad. Na vlastní kůži si vyzkoušíme, jak mocná je příroda a jak se takovým psancům v divočině žilo.

Městské středisko ekologické výchovy při ZOO Liberec DIVIZNA, Liberec **(www.zooliberec.cz/divizna)**

(dlouhodobý)

Ekoškola (ZŠ, SŠ)

Ekoškola (Eco-Schools) je mezinárodní program, v rámci kterého se žáci učí o environmentálních tématech a zároveň sami usilují o minimalizaci a třídění odpadů, úspory energie i vody a zlepšení životního prostředí školy a jejího okolí. Zakládají celoškolský pracovní tým Ekoškoly, analyzují současnou situaci na škole v uvedených oblastech a navrhnou zlepšení, která se snaží posléze naplnit, vytvářejí si vlastní ekokodex. Program je určen pro celou školu, vede ke spolupráci žáků, učitelů, vedení školy i místní komunity. Program je vhodný pro školy základní, střední, i speciální, školy malé i velké, vesnické i městské, školy zkušené na poli environmentální výchovy i školy teprve začínající. Úspěšné školy získávají mezinárodní titul, vlajku a logo Ekoškola.

(jednodenní)

Jak se žije v půdě (6.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova

V průběhu programu se účastníci dozvědí o vzniku půdy a jak její složení ovlivňuje vegetaci. Budou seznámeni s půdními druhy a typy, vyzkouší si se hledat a určovat půdní živočichy pomocí určovacího klíče. Součástí programu je i několik pokusů s půdou, tematické hry a úkoly v pracovních listech.

Voda čaruje (6.-8.ZŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova

Účastníci programu se seznámí s úlohou vody na Zemi. Dozvědí se o běhu a skupenstvích vody a formou názorných pokusů si vyzkouší působení vody v přírodě. Program je doplněn o testování pitné vody a vlastní výzkum vody v terénu.

Nápady s odpady (6.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Člověk a společnost, Environmentální výchova

Účastníci programu se zamyslí nad čerpáním přírodních zdrojů a množstvím odpadů, které se každý den vyprodukuje. Seznámí se vznikem a tříděním odpadů, jak se s odpady nakládá a jak mohou oni sami předcházet jejich hromadění.

Život ve vzduchu (7.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova

Účastníci programu se zamyslí nad významem vzduchu nejen pro člověka, poodhalí tajemství meteorologie a jevů odehrávajících se v atmosféře. Vyzkouší si předpovědět počasí a formou názorného pokusu a diskuse si uvědomí příčiny a důsledky znečištění ovzduší a vlastní zodpovědnost za čistý vzduch.

Nemocná planeta (8.-9.ZŠ, 1.-2.SŠ)

Environmentální výchova Člověk a společnost, Člověk a příroda

Účastníci si v průběhu programu uvědomí, jaké problémy v současné době trápí planetu Zemi a prostřednictvím diskusní hry poznají vzájemnou provázanost světa. Pomocí simulační hry si vyzkouší nerovnoměrné rozdělení zdrojů na Zemi.

Šaty dělají člověka...a kdo dělá šaty? (8.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a společnost, Člověk a příroda, Environmentální výchova

Během programu se účastníci zamyslí nad povahou současného textilního průmyslu, přičemž si položí nejen otázku, nakolik "šaty dělají člověka", ale postupně také kdo a kde a za jakých podmínek šaty vyrábí a na čem se tak při jejich koupi mnohdy nevědomky podílíme. Představíme si alternativy jako je biobavlna, ekologicky příznivější přírodní materiály nebo Fair Trade.

S přírodou za školou (4.-7.ZŠ)

Člověk a příroda, Člověk a jeho svět, Environmentální výchova

Účastníci programu se vydají z Chrastavy na Hamrštejn – zříceninu středověkého hradu ze 14. století. Exkurze je tematicky zaměřena na poznání přírody kolem nás. Děti ve skupinách plní jednotlivé úkoly. Za jejich vyřešení dostávají části textu, z něhož pak sestaví pověst týkající se Hamrštejnu.

Kde už stromy nerostou? (5.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova

Exkurze je tematicky zaměřená na stromy a les v Přírodním parku Ještěd.

Účastníci programu se blíže seznámí s některými lesními dřevinami a bylinami. Dozvědí se, jaké problémy se řeší ve smrkové monokultuře a zahrají si simulační hru. Program je doplněn informacemi o historickém využívání území a o úkoly v pracovních listech.

Globální oteplování-horké téma (8.-9.ZŠ, 1.-2.SŠ)

Environmentální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Člověk a příroda
Účastníci programu se pomocí názorných ukázek blíže seznámí se skleníkovým jevem a působením člověka na tento přírodní proces. Prostřednictvím diskuse, her a úkolů si uvědomí důsledky lidského jednání. Zamyslí se nad možnostmi řešení tohoto globálního problému.

Hořká chuť čokolády-Kakao a dětská práce (8.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Člověk a příroda

Co se skrývá za chutí čokolády? Pomocí metod aktivního vyučování, spolupráce ve skupině, zážitkových aktivit a práce s textem se účastníci programu dozvídají, že za lahodnou chutí může být i hořkost dětské práce, chudoby, nerovnost příležitostí či nedostatečná právní ochrana. Pokusíme se navrhnout možnosti, jak přispět ke snížení výskytu dětské práce a zamyslíme se nad odpovědností lidí žijících v globalizovaném světě.

Středisko ekologické výchovy Libereckého kraje, příspěvková organizace -Střevlík, Oldřichov v Hájích (www.strevlik.cz)

(vícedenní)

Výprava do paměti Jizerských hor (4.-9.ZŠ)

Environmentální výchova

Cílem pobytu je porozumět „roli“ člověka v příběhu naší planety na příkladu Jizerských hor. Při výpravě do jejich historie si uvědomit jak krátkou chvíli je člověk součástí dávného příběhu přírody, jak se měnil jeho vztah k prostředí a jakým způsobem v současnosti tento příběh ovlivňuje. Zamyslet se nad budoucností Jizerských hor a naší planety a také nad tím, jak každý z nás může tento příběh ovlivnit.

Mozaika Země (SŠ)

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Environmentální výchova

Svět se skládá z jedinečných míst, zároveň je ale mnohými vazbami propojen. Jak nás může ovlivnit dění na „druhém konci světa“? Jak mohu svým jednáním ovlivnit dění v dalekých zemích? Žijeme společně na jedné planetě. Co to znamená? Každý z nás je jedinečný, je třeba se vzájemně respektovat a při řešení problémů umět spolupracovat. Ale jaké jsou problémy dnešního světa a týkají se i nás?

(jednodenní)

Půda pod lupou (6.-9.ZŠ,SŠ)

Environmentální výchova, Člověk a příroda

Nejdříve si vezmeme lupy a zblízka se podíváme na půdu, co v ní je, co na ní roste, kde je a kde není. Po té se přesuneme do budovy a podíváme se na chodby žízal -na půdu z profilu. Nakreslíme si mapu podzemí, dozvíme se o živočiších v půdě, co do půdy patří a co ne. Nakonec se podíváme kam putují odpady z BIO koše a řekneme si, co se stane s odpady, které nevytřídíme. Nakonec se vydáme opět do terénu a půdní sondou nahlédneme do podzemí.

Část programu probíhá venku, vhodná je pevná obuv a oblečení, které je možno umazat, pláštěnka.

Měřítka pohledu (6.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Člověk a příroda, Výtvarná výchova

Pojďme se na věci podívat různými měřítky pohledu. Během programu budeme pozorovat strukturu krajiny i strukturu listu, necháme se navigovat vzdálenými družicemi (GPS) i blízkými stromy a na závěr si každý účastník bude moci vytvořit mikrofotografii.

Poutniče postůj (6.-9.ZŠ,SŠ)

Environmentální výchova

Společně půjdeme nejprve přírodní rezervaci Jedlový důl s vodopády říčky Jedlové až k místu na Bílé Desné, kde byla v minulosti vystavěna přehrada, která se protrhla. Seznámíme se s průběhem katastrofy a jejími příčinami. Prohlédneme si pozůstatky stavby a dozvíme se něco o jejím současném využití. Na příkladu této katastrofy si můžeme dokumentovat odpovědnost člověka k přírodě.

Program začíná a končí na nádraží ČD – stanice Josefův důl.

Naučná stezka Oldřichovské Háje a skály (1.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Člověk a jeho svět

Vypravíme se do panenské přírody Jizerskohorských bučin. Vystoupáme do Oldřichovského sedla, projdeme územím, které hlídá ohromná kamenná gorila. Na Skalním hradě se rozhlédneme do kraje a zavzpomínáme na loupežníky a krásnou paní, o kterých vypráví místní legenda. Odpočineme si pod korunou Hřebenového buku a podíváme se do živcové jámy. Celou cestu budeme mít oči dokořán, neboť všude kolem nás, na zemi, ve vzduchu, na skalách můžeme spatřit různé organizmy, a nebo stopy času, které nám prozradí událost, která se v daném místě stala.

Děvínské tajemství (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova

V okolí Hamru na Jezeře projdeme místy, kde se těžil uran i železná ruda (limonit), zahlédneme místo zpracování nebezpečného odpadu. Budeme pozorovat život u rašeliníště Černého rybníka, bučinami vyjdeme na zříceninu hradu Děvín, seznámíme se s jeho historií i jeho nynějšími obyvateli – netopýry

Dojde nám někdy voda? (1.-9.ZŠ)

Environmentální výchova, Člověk a jeho svět, Člověk a příroda

V úvodu programu budeme pátrat, kde se bere pitná voda. Jak dlouhá je cesta od zdroje ke kohoutku u nás doma. Společnými silami se pokusíme zjistit spotřebu vody na jednotlivé činnosti u nás doma. Leteckým přesunem se dostaneme do země, kde není vodovodní kohoutek samozřejmostí. Společně vyrobíme miničističku odpadních vod a zamyslíme se nad tím, co můžeme doma udělat pro menší spotřebu pitné vody.

Kde se skrývá energie (3.-9.ZŠ)

Environmentální výchova

Co si představíte, když se řekne energie? Bez využívání energie se náš život neobejde – všichni musíme něco jíst a na výrobu potravin spotřebováváme energii. Potřebujeme mít střechu nad hlavou, něco si oblékat. Ale záleží na tom, kolik energie spotřebujeme a jak tuto energii získáme.

Fishbanks (8.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova

Zahrajeme si simulační hru Fish Banks, která na příkladu rybolovu seznamuje žáky s principy trvale (ne)udržitelného využívání přírodních zdrojů. Po hře následuje řízená diskuse na téma trvale udržitelný život.

Odpad-kam s ním? (3.-9.ZŠ)

Účastníci programu si uvědomí význam třídění odpadů, zamyslí se nad možnostmi předcházení vzniku odpadů a prakticky si vyzkouší recyklaci papíru. Každý si z programu odnese vlastnoručně vyrobený papír.

Ekosystémy Jizerských hor (SŠ)

Program začíná v areálu ekocentra, kde se nejprve seznámíme s historií Jizerských hor a zamyslíme se nad významem pojmu ekosystém. Poté se na kole vydáme na terénní exkurzi, při které navštívíme okolní bučiny, smrčiny, rašeliníště i louky.

Třídíme odpad-Má to smysl? (SŠ)

Žáci poznají, že nejen rozvojové země, ale i řada vyspělých zemí má problémy s odpady. Sami zapátráme ve svém svědomí a možná budeme překvapeni, kolik odpadu po každém z nás zůstane za jeden jediný den. Součástí programu je výroba ručního papíru.

Lidé a voda (SŠ)

Zjistíme, jak dlouhá je cesta vody od zdroje ke spotřebiteli i kolik vody potřebujeme na různé činnosti v domácnosti. Dozvíme se, jestli i v jiných zemích mají dostatek vody. Společně uvedeme do provozu malou miničističku odpadních vod.

Ekologický život věcí (SŠ)

Žáci si formou simulační hry vyzkouší, jak funguje „neviditelná ruka trhu“ a zamyslí se nad hodnotou zboží, pokud zahrneme i vliv na životní prostředí v průběhu jeho životního cyklu.

Čmelák-společnost přátel přírody, Liberec (www.cmelak.cz)

Ztracení v krajině (6.-7.ZŠ)

Celoroční cesta za krajinou-objevování její tváře pomocí příběhů a vlastních zážitků. Nové vědomosti a dovednosti, výlety a hry určené na poznání sebe sama.

Stromy pro krajinu (SŠ)

Každý člověk by měl dostat šanci spolupodílet se na tvorbě svého okolí. Nejtěžší bývá prvotní fáze, kdy "nadšenec" musí nastudovat množství informací, jež ho mohou k cíli dovést. Naši snahou je podpořit a připravit studenty, kteří chtějí své okolí upravit či revitalizovat.

Jeden z našich nejcennějších pokladů (6.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova

Že je půda opravdu vzácný poklad zjistí každý, kdo si ji zkusí sám vyrobit. Osaháme si vlastnosti hornin a různých druhů půd. Objasníme si, jaká bohatství vlastně půda skrývá a jak to uvnitř funguje. Seznámíme se s půdními živočichy a za pomoci binokulárních lup si všechno pěkně zvětšíme. Zkrátka se budeme s půdou sbližovat téměř všemi smysly.

Kam s ním? (6.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova

Víte, kde končí odpad? Slyšeli jste už někdy pojem recyklace nebo ekologicky šetrný výrobek? V tomto programu se žáci dozví, jak správně odpad třídít a jak je možné ho využít ještě jednou. Chceme žáky naučit, jak předcházet tvorbě odpadů. V druhé části programu si žáci vyrobí z odpadů hru.

Do hlubin Země (6.-9.ZŠ)

Člověk a společnost, Člověk a příroda, Environmentální výchova

Od vzniku Slunce a planet se dostaneme až k zemskému jádru. Nepřehlédneme horniny, minerály, fosilní paliva a problémy s neobnovitelnými zdroji energie. Zmíníme problémy s neobnovitelnými zdroji energie. Zjistíme, kolik materiálů a energie je potřeba k výrobě žárovky. Část programu věnujeme půdě, jejímu složení a funkci.

Žáci zjistí, jaký dopad na půdu má činnost člověka.

Silný kafe (8.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a společnost, Člověk a příroda, Multikulturální a Environmentální výchova

Káva pro chvíle pohody? Jak pro koho... Co znamená káva pro drobné pěstitele v rozvojových zemích? Kolik dostanou z ceny, kterou za kávu zaplatíme? Je obchod spravedlivý, nebo spíš pořádně silný kafe? Na příkladu kávy je v průběhu programu žákům objasněno fungování konvenčního obchodu spolu s alternativou, již nabízí

Fair Trade neboli Spravedlivý obchod.

Hořká chuť čokolády (8.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a společnost, Člověk a příroda, Multikulturální a Environmentální výchova

Jak vlastně vypadá kakaovník? A proč ti, kdo ho pěstují, nikdy neochutnají čokoládu? Téma dětské práce je studentům přiblíženo prostřednictvím příkladu čokolády a kaka, k jehož pěstování jsou v rozvojových zemích často zneužívány právě děti. Žáci získají představu o problematice dětské práce, jejích možných příčinách a souvislostech s chudobou a nedostatkem vzdělání.

Komu chutná prales (8.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a společnost, Člověk a příroda, Multikulturální a Environmentální výchova

Jak velká plocha pralesa zmizí ze světa každou vteřinu? Kdo a jak může kácení pralesů omezit? Můžeme i my? S využitím vlastní představivosti a zkušeností si žáci vybaví své povědomí o pralesích na Zemi. Prostřednictvím práce s textem a s mapou, skupinové práce či diskuze si pak během jednotlivých aktivit vytvoří představu o rozsahu kácení deštných pralesů, jeho hlavních příčinách a důsledcích, které má pro přírodu i místní obyvatelstvo.

Tajemství lesa (6.-9.ZŠ)

Žáci poznají les jako citlivý ekosystém. Dozvědí se, kdy některá zvířata lesu škodí, co je to mrtvý les a jak vypadá život ve zdravém lese a jaká je cesta k nápravě. Pomocí her a ukázek přírodnin si žáci osvěží a rozšíří své znalosti.

Tajemství lesa v lese (6.9.ZŠ)

Nejdokonalejší učební pomůckou je příroda sama a my se do ní s předcházejícím programem můžeme vypravit. Program probíhá v přírodě v okolí Liberce, poblíž lesních pozemků sdružení Čmelák-SPP. Vrcholem programu je aktivita, kdy si každý žák vysadí svůj stromek.

Kdo má pod čepicí, jezdí železnicí (6.-9.ZŠ)

Žáci se seznámí s historií a současností železniční dopravy v ČR a Evropě, porovnájí dopady jednotlivých druhů dopravy na životní prostředí a navrhnu opatření k řešení dopravy ve svém regionu. Na program mohou navazovat další projektové aktivity-zmapování stavu železniční dopravy na vybraných tratích a návrh možných změn v efektivitě, organizaci, vlivu na životní prostředí apod. Součástí bude také anketa mezi cestujícími.

Na železnici dějí se věci (SŠ)

Žáci se seznámí s historií a současností železniční dopravy v ČR a Evropě, porovnájí dopady jednotlivých druhů dopravy na životní prostředí a navrhnu opatření k řešení dopravy ve svém regionu. Na program mohou navazovat další projektové aktivity-zmapování stavu železniční dopravy na vybraných tratích a návrh možných změn v efektivitě, organizaci, vlivu na životní prostředí apod. Součástí bude také anketa mezi cestujícími a beseda s představiteli místní samosprávy, zodpovědnými za dopravu.

Natura 2000 známá, neznámá (6.-9.ZŠ, SŠ)

Pojďte s námi prozkoumat unikátní soustavu chráněných území, která se prolíná celou Evropou. Seznamte se s projektem Natura 2000-projděte s námi Evropskou unií a poznejte, proč jsou chráněna právě hnízdiště ptáků a jiná přírodní stanoviště. Společně se podíváme na zoubek i zákonům a sami zkusíme vymyslet, jak můžeme přírodě pomoci. Na program budou navazovat také další projektové aktivity-jednodenní terénní exkurze do naturového území s návštěvou lokalit vybraných druhů a zkoumání konkrétní ochrany druhů, například na správách CHKO či NP. Také můžete získat metodiku pro učitele, jež obsahuje nápady a návody pro vlastní vycházky bez přítomnosti lektora. Cílem programu je pochopení základních environmentálních souvislostí a pochodů v krajině, seznámení se s možnostmi, které lze použít při ochraně a tvorbě životního prostředí, a posílení vazby mezi studenty a krajinou, v níž žijí.

O lesích, porodech a (h)různých domovech (SŠ)

Co mají společného porody, lesní kalamity a dětské domovy? Jak souvisí rozvoj společnosti s využíváním lesů? Proč je dobré rozumět přírodě? Formou originálního a interaktivního výkladu se studenti seznámí se základními principy, podle nichž funguje les (příroda), a s tím, jak se vyvíjela naše společnost. Cílem programu je nabídnout studentům nové a netradiční pohledy na svět, ve kterém žijeme.

Lesní naučná stezka Harcov (6.-9.ZŠ, SŠ)

Formou her, prožitkových aktivit, diskuzí a živého vyprávění nahlédneme do života lesa a jeho obyvatel. V představách se alespoň na chvíli ocitneme v dávné době v původním lese Jizerských hor. Přiblížíme si problémy, se kterými se les potýká. Dozvíme se, jak se v lese dříve hospodařilo a jak člověk svou činností lesy mění. Po předchozí domluvě je možné se aktivně zapojit do prací v naší bioškole. Na závěr si žáci mohou opéct buřtíky.

Naučná stezka Vesec (6.-9.ZŠ, SŠ)

Pjděte s námi navštívit naučnou stezku ve Veseckém údolí, kde měla být přehrada. Ačkoli naše naučná cesta začíná mezi paneláky, po pár krocích narazíme na přírodní divočinu. Putování kolem potůčku bude nejspíše vlhké, ale určitě dobrodružné. Budeme objevovat stopy života v potocích, rybníku, lese a půdě. Společně se projdeme celým údolím, které se právem řadí k perlám přírody Liberecké kotliny. Cestu si obohatíme o netradiční prožitky a na moment se zaposloucháme do zvuků lesa.

Objevování krajiny (6.-9. ZŠ, SŠ)

Čeká na vás cesta za krajinou. Dozvíte se, co vše krajinu utváří a jak může každý z nás ovlivnit její podobu. Objevíme Ještěd jako fenomén Liberecka, vytvoříme mentální mapu krajiny a zažijeme si krajinu "na vlastní kůži". Vypravíme se za tajemstvím Nového pralesa, kde si každý vysadí svůj strom.

Cesta na sever (6.-9.ZŠ, SŠ)

Výlet do Krkonošského národního parku, při kterém projdeme několik výškových pásem a vystoupáme až nad horní hranici lesa. Tam se setkáme s velkolepým dílem ledovců, severskými druhy rostlin i živočichů a dalšími zajímavostmi krkonošské tundry. Povíme si proč jsou pro přírodu důležité laviny, prožijeme příběh bludných balvanů a dozvíme se, odkud do Krkonoš připutovala borovice kleč a s kým se tu potkala. Trasa výletu bude upřesněna podle požadavků školy.

(vícedenní)

Škola v lese či v pralese (6.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Člověk a zdraví, Environmentální výchova

Jedná se o 2-3 denní pobytový program v terénu, jehož cílem je dostat děti z lavic do přírody a zajímavou formou je environmentálně vzdělávat. Domníváme se, že jedním z neefektivnějších způsobů environmentální výchovy je spojení teoretické informace s osobním prožitkem v přírodě a následným utvořením si vlastního názoru na danou věc či jev. Pro tento způsob výuky je příroda ideální učebnou. Během pobytového programu se žáci učí poznávat okolní přírodu, ekosystém, organismy, které v něm žijí. Poznávají také region, v němž žijí, jeho historické a socioekonomické souvislosti. Nedílnou součástí pobytů jsou také aktivity na poznávání sebe sama, i druhých, na spolupráci, komunikaci a další dovednosti. V rámci pobytu mají děti také možnost prakticky si vyzkoušet činnosti, k nimž se dnes již většinou nedostanou - zatopit v kamnech, rozdělat oheň, uvařit polévku. Délka i program pobytu jsou variabilní, lze ho "ušít na míru" právě pro vaše potřeby. Možné různé programy.

Středisko ekologické výchovy Český Ráj, Sedmihorky (www.sevceskyraj.cz)

Les- nejbohatší a nejsložitější společenstvo organismů (6.-9.ZŠ, SŠ)

Les je jeden z nejsložitějších ekosystémů naší planety, má spoustu obyvatel, snad každý tam chodí rád. Program zaměřený na pochopení významu lesa, vztahů rostlin a živočichů.

Chráněná krajinná oblast Český ráj se představuje (6.-9.ZŠ, SŠ)

Děti se seznamují se základními pojmy jako je životní prostředí, ekologie, ekosystém,...Společně diskutujeme o

globálních problémech současného světa, jako jsou tropické deštné lesy, ozónová díra, kyselý déšť.

Čajovna- tradice pití čaje (6.-9.ZŠ, SŠ)

Naše malá čajovna nabídne čaje téměř z celého světa s malou exkurzí do historie Čajování a následným posezením nad konvičkou voňavého čaje v rozjímání či v družném rozhovoru. Na tento program může navazovat program další, zaměřený na základy etnické hudby nazvaný „Bubnovačka „

Po naučné stezce Hruboskalskem (6.-9.ZŠ, SŠ)

Vycházka s průvodcem po naučné stezce Hruboskalskem, doplněná o zajímavé aktivity a hry tematicky se dotýkající naučných bodů stezky. Stezka je dlouhá cca 5 km a najdete na ní 16 zastavení, věnovaných vzniku pískovcových skalních měst, jejich fauně, flóře, historii užívání, pramenům a krajině jako celku.

Spatřil jsem kometu aneb Rákosníček a hvězdy (6.-9.ZŠ, SŠ)

Program má 2 části: 1. část je zaměřena na výtvarnou hru, která vede k estetickému zmapování hvězdné oblohy, a na procvičení písně o hvězdách a vesmíru. V našem případě to bude Píseň o kometě. V druhé části budeme pozorovat noční oblohu pomocí triedrů a hvězdařského dalekohledu. Při programu se jeho účastníci učí pozorovat, soustředit, zpívat, pamatovat, spolupracovat, žasnout a uvědomovat si svoji velikost i nepatrnost ve vesmíru.

Společnost pro Jizerské hory o. p. s., Jizerka (www.jizerka2.cz)

Vyšetřování jizerskohorské katastrofy-zkrácená varianta (ZŠ, SŠ)

Výhodou této verze programu je časová úspora, neboť místo pobytu ve SEV Jizerka následuje po školní fázi jednodenní exkurze po Jizerských horách s lesníkem (zpravidla ze Správy CHKO Jizerské hory). Další výhodou je kromě přítomnosti odborníka i možnost spatřit jiná zajímavá místa Jizerských hor, kterých se ekologická katastrofa dotkla a nejsou dosažitelné z Jizerky. V neposlední řadě lze tento program realizovat i v měsících, kdy je pobytová varianta na Jizerce z klimatických důvodů méně vhodná.

Voda-od zdroje ke kohoutku (ZŠ, SŠ)

Voda jako nejcennější kapalina, nejdůležitější pro život. Kolik vody je na Zemi? Zdroje vody, koloběh vody v přírodě. Cesta vody od zdroje do domácnosti. Analýzy vzorků vody (dusičnany, dusitany, pH). Spotřeba v domácnostech, plýtvání, úspory. Program je možné doplnit výletem na přehradu Souš.

Chráněná území/Natura 2000 (ZŠ, SŠ)

Ochrana přírody a krajiny, krajina člověkem proměněná. Způsoby ochrany přírody, hierarchie, značení v přírodě. Chování v chráněných územích. Zjištění prvotních znalostí a představ, tvorba pravidel vlastním úsudkem. Co je třeba chránit a proč? Natura 2000-základní nástroj evropské ochrany přírody. Společně se dozvíme, co přináší a v čem spočívá její význam pro přírodu, krajinu a lidi v ní žijící. Evropsky významné lokality v Jizerských horách, Ptačí oblast Jizerské hory.

Nulový odpad (ZŠ, SŠ)

Program se věnuje vzniku odpadu, možnostem snížení jeho množství až na tzv. "0". Recyklace, recyklační značky. Co se děje s vytříděným odpadem dál, výrobky z recyklovaného odpadu.

Fish Banks (ZŠ, SŠ)

Simulační hra na téma udržitelného rozvoje, kdy se účastníci stanou majiteli rybářských společností, loví ryby a obchodují s nimi až do určité meze... Uvědomění si souvislostí zvyšující se spotřeby a ubývání přírodních zdrojů.

Fair Play- Fair Trade (9.ZŠ, SŠ)

Představení "férového obchodu" jako alternativy ke konvenčnímu mezinárodnímu obchodu, který klade důraz na sociální a ekologický rozměr výroby a obchodu. Následuje simulační hra "Fair Play".

Lasičí cestou za pytláky (ZŠ, SŠ)

Výlet po jizerském hřebeni přes Jelení stráň na pytlácké kameny-výhledy na hraniční řeku Jizeru, Velkou jizerskou louku a Vysoký hřbet s nejvyšší horou Jizerských hor Wysokou Kopou (1126m n. m. na polské straně). Geomorfologie (mrázové sruby, viklany), historie území, pověsti o jizerských pytlácích.

Bukovec (ZŠ, SŠ)

Naučnou stezkou po přírodní rezervaci Bukovec. Přírodě blízké lesní porosty, geologie, prvouka. Evropsky významná lokalita v soustavě Natura 2000. Možnost prodloužení po úbočí Vlašského hřebene po Promenádní cestě (opevnění z období 1. republiky).

Rašeliniště Jizerky-Safirový potok (ZŠ, SŠ)

Naučnou stezkou k Safirovému potoku- pověsti o hledačích drahých kamenů, pokračování na Rašeliniště Jizerky. Evropsky významná lokalita v soustavě Natura 2000. Zaměření na rašeliniště jako významné biotopy

Jizerských hor, jejich typy, historie těžby rašeliny, legendy a pověsti.

Přehradý na Bílé a Černé Desné (ZŠ, SŠ)

Přes Vlašský hřeben na přehradu Souš, která je zdrojem pitné vody a dále k torzu přehrady na Bílé Desné, která se v roce 1916 protrhla. Krátká historická informační stezka. Zpět po Riedlově jezdecké cestě.

(vícedenní)

Vyšetřování jizerskohorské katastrofy (ZŠ, SŠ)

Formou " vyšetřování kriminálního případu" ekologické katastrofy lesů Jizerských hor v poslední třetině 20. století žáci pochopí problematiku hospodaření v lesích. Program začíná již ve škole motivační fází (úvodní prezentace, odhad příčin, sběr informací) a hlavní část proběhne poté při pobytu na Jizerce (přednáška soudního znalce, výslech svědků, ohledání místa činu, atd.).

Člověk a krajina Jizerských hor (8.-9.ZŠ, SŠ)

Program umožňuje žákům v rolích různých zájmových skupin proniknout do složité problematiky vztahů mezi ochránci přírody, místními obyvateli a návštěvníky chráněných území. Na příkladu CHKO Jizerské hory si žáci vyzkouší navrhnout budoucí cestu využívání cenné chráněné oblasti. Program začíná již ve škole motivační fází (úvodní prezentace, sběr informací z novin) a hlavní část proběhne poté při pobytu na Jizerce (přednáška odborníka-krajináře, průzkum prostředí, práce v týmech na dílčích strategiích, obhajoba postojů v diskuzi).

Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory-SEVER, Brontosaurus

Krkonoše (www.sever.ekologickavychova.cz)

Ekoškola (ZŠ, SŠ)

Ekoškola (Eco-Schools) je mezinárodní program v rámci kterého se žáci učí o environmentálních tématech a zároveň sami usilují o minimalizaci a třídění odpadů, úspory energie či vody a zlepšení životního prostředí školy a jejího okolí. Zakládají celoškolský pracovní tým Ekoškoly, vytvářejí si vlastní ekokodex, analyzují současnou situaci na škole v uvedených oblastech a navrhují zlepšení, která se snaží posléze naplnit.

Horní Maršov

(týdenní)

Týden pro trvale udržitelný život (6.-9.ZŠ, SŠ)

Průřez všemi tématy

Pobyt začíná aktivitami zaměřenými na stmelení skupiny, navození důvěry, vytvoření dobré pracovní atmosféry. Přitom se rozvíjí schopnost řešit problémy a spolupracovat ve skupině. Na tento blok navazuje praktické studium místní přírody a ekologických problémů v terénu. Činnosti propojují a doplňují znalosti a dovednosti z jednotlivých předmětů, např.: přírodopisu, chemie, zeměpisu, dějepisu, estetické výchovy. Pokračuje rozvíjením takových dovedností, jako je práce s informacemi a řešení ekologických problémů. Od takto získaných konkrétních zkušeností žáků jsou následně odvozena obecnější témata – postavení člověka v přírodě, globální problémy lidstva a princip trvale udržitelného rozvoje. Častou výukovou metodou v této části programu jsou řízené diskuse a simulační hry, objeví se i terénní pozorování a dramatická výchova.

Opět dochází k integraci a doplnění znalostí získaných v jednotlivých předmětech. Závěrečný blok je věnován možnostem řešení ekologických problémů z hlediska jednotlivce i společnosti.

Snažíme se v žácích a studentech probudit zájem o tuto problematiku, o propojení a doplnění potřebných znalostí, dovedností a postojů. Hlavním cílem je představení konkrétních činností ve prospěch životního prostředí.

Historický týden (6.-9.ZŠ, SŠ)

Pobyt se kromě dalších témat soustředí hlavně na historický vývoj krkonošské krajiny, vzájemné interakce člověka a krajiny, zásahy člověka do krajiny - vývoj a porovnání jejich způsobu v minulosti a v současnosti, perspektivy do budoucnosti. Dostaneme se i k životu lidí na horách, vyzkoušíme si tradiční krkonošská řemesla. Žáci a studenti by se měli seznámit s historickým vývojem vztahu člověka a přírody a základními zlomy v tomto vývoji (odlesnění po zemědělské revoluci, znečištění po průmyslové revoluci, globalizace...), poznávat důsledky lidské činnosti v krajině (např.: povodně, eroze, ubývání druhů apod.) a chápat různé scénáře vývoje budoucnosti. Mohou si doplnit ekologické pojmy a terminologii ochrany životního prostředí (např.: únosná kapacita prostředí, trvale udržitelný život, obnovitelné a neobnovitelné zdroje...)

Týden globálních problémů (6.-9.ZŠ, SŠ)

Pobyt se kromě dalších témat zaměřuje na globální problémy naší planety. Žáci a studenti budou řešit otázky jako např.: lokální X globální problémy lidstva, nejvýznamnější světová přírodní společenstva (tropické pralesy,

oceány) a jejich význam pro životní prostředí Země, globální oteplování, rasová nesnášenlivost, ubývání zdrojů energie, chudoba ...). Budeme se zabývat sociálními kořeny globálních problémů - nerovnováha ve světě: populační exploze v rozvojových zemích a nadměrná spotřeba v zemích rozvinutých.

Účastníci by měli pochopit pojmy jako: globalita a globální propojení světa, poznat vazby mezi místními problémy a světovými problémy, odhalit jejich mechanismus, seznámit se se systémovými pojmy a základními principy – že vše se vším souvisí a je velmi těsně propojeno.

Hradec Králové

Co s odpady? (6.-9.ZŠ, SŠ)

Prostřednictvím tohoto programu si žáci uvědomí, kde a jak vzniká odpad, jaký je jeho další osud, jaký vliv má odpad na životní prostředí. Seznámí se blíže s významem pojmů recyklace, obnovitelné a neobnovitelné zdroje a prostřednictvím kooperativních her si zopakují, jak a proč je důležité odpad třídít. V programu: „výlet“ do obchodu, Horká zidla – simulační aktivita týkající se problematiky skládky a spalovny, předcházení vzniku odpadu a jeho praktické třídění.

Zelená energie (6.-9.ZŠ, SŠ)

Prostřednictvím tohoto programu se žáci dozvědí, jak a z čeho se energie získává a jak tato činnost ovlivňuje životní prostředí. Vysvětlíme si důležité pojmy jako: obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie, udržitelná spotřeba energie ... Na různých příkladech a aktivitách si ukážeme, jak lze šetřit energií vlastními silami. V programu: vliv získávání energie na ŽP, obnovitelné a neobnovitelné zdroje surovin a energie, „zelená energie“, solární hračky, spotřeba energie v domácnosti – práce s pracovním listem.

Bez vody to nejde (6.-9.ZŠ, SŠ)

Vliv lidské činnosti na život v našich vodách, původ znečištění vody ve městě, čističky odpadních vod, spotřeba vody v domácnosti. Návrh řešení jak šetřit vodou v domácnostech. Ve skupinách vytvoříme transparent/plakát s tématem upozorňujícím na to, jak neplýtvat a neznečišťovat vodu. V programu: jak funguje čistička, tipy na úspory čerpání vody v domácnosti, tvorba transparentu/plakátu.

Život na louce (6.-9.ZŠ)

Pole, louky a pastviny jsou tzv. kulturní krajinou. Na louce nenajdeme jen jeleny ze známé lidové písničky, ale i spoustu dalších zajímavých živočichů a rostlin, žijících zde ve vzájemných interakcích s rostlinami a živočichy z přilehlých biotopů, ale i s člověkem. Dozvíme se, co si máme představit pod pojmy „intenzivní“ a „přírozené“ hospodaření a jak obhospodařuje krajinu biozemědělec. V programu: Louka plná života – dramatizace, Jde o život – sestavování potravních řetězců, možnosti řešení.

Ráj na Orlici - Exkurze územím NATURA 2000 (6.-9.ZŠ, SŠ)

Zájemcům nabízíme dvě varianty. První trvá cca 5 vyučovacích hodin a je pojata jako celodenní exkurze se simulační hrou, týkající se využití daného území. Druhá trvá cca 4 vyučovací hodiny a zahrnuje exkurzi s tematickými úkoly. Celý program je koncipován zábavně naučnou formou a využívá prvků zážitkové pedagogiky. V obou variantách exkurze se žáci i učitelé dozvědí nejrůznější pojmy a zajímavosti z oblasti ekologie a dalších přírodních věd, prožijí příjemný den netradičním způsobem. V programu: koryto řeky – vlivy lidské činnosti, „Slepý zástup“ – smyslové vnímání krajiny, „Sukcese“ - hra zaměřená na vývoj lužního lesa ...

Moje zelená hranice (8.-9.ZŠ,SŠ)

Docházejí nám suroviny, skládky se přepĺňují odpadem a moderní a pohodlné je konzumovat. Je takhle možné žít donekonečna? Formou diskusních a kooperativních aktivit jsou žáci seznamováni s možnostmi ekologicky šetrného nákupu a životního stylu. (Kde nakoupíme výrobky označené značkou EŠV, konkrétní informace o možnostech ekologicky šetrného způsobu života v ČR apod.) . V programu: "Chození přes čáru" - diskusní aktivita prohlubující orientaci v možnostech životního stylu šetrnějšího k životnímu prostředí, myšlení v souvislostech a zodpovědné chování.

Co skrývají potraviny (8.-9.ZŠ, SŠ)

Seznámení s původem potravin, které denně běžně konzumujeme a upozornění na jejich dopad na ŽP. Vysvětlení pojmů ekologické zemědělství, značka BIO, Fair trade, Klasa, Éčka. Pomocí jednotlivých aktivit zjistíme odkud potraviny pochází jaké je jejich složení a jak si správně vybrat vhodnou potravinu a nenechat se zlákat reklamou.

Dále si povíme o tom jaké jsou možnosti odpovědného spotřebitele. A také budeme nakupovat. V programu:

Odkud pocházejí?, vaření podle obrázků, značky na potravinách.

Žijeme společně (8.-9.ZŠ,SŠ)

Po pádu komunismu se naše hranice otevřely jiným národům a kulturám, ale vlastně o nich nic nevíme. Tento program se snaží přiblížit život a kulturu některých zemí a tím i pozitivně působit proti xenofobii. Upozorňuje na to, že odlišnost není vždy špatná a že se vzájemně můžeme leccemu přiučit. Tzv. přírodní národy a státy s nižším HDP na osobu mají daleko menší ekologickou stopu, než mají vyspělé státy. V programu: etnikum, kultura a

ekologie – skládání pojmů, „Přírodní národy“ – soubor pocitových aktivit založených na vnímání barev, zvuků a tvarů (např. vyjádření živlů vyluzováním zvuků pomocí přírodního materiálu, vybarvování mandal apod.), co je ekologická stopa ?

Globální problémy a my (8.-9.ZŠ, SŠ)

Ovlivníme kácení tropických deštných pralesů? Souvisí spolu chudoba a vyčerpání přírodních zdrojů? Formou diskusních a kooperativních aktivit jsou žáci seznamováni s globálními problémy a hledají možnosti jejich řešení. Program si klade za cíl poskytnout informace o souvislostech mezi globálními problémy a člověkem a pokusí se vytvořit pocit spoluzodpovědnosti za stav světa. V programu: co je globální problém, Gordický uzel – interaktivní hra, Globingo, Trvale udržitelný rozvoj – charakteristika, podmínky.

Co je doma, to se počítá (8.-9.ZŠ, SŠ)

Jak se stát odpovědným spotřebitelem v praktickém životě? Jaké kupovat a používat výrobky, abychom si tím zároveň nedevasovali životní prostředí? K tomu je dobré seznámit se s ekologickým značením. Pozor! Ne všechny značky na obalech mají něco společného s ekologií. V programu se dozvíme, co je životní cyklus výrobku a co ekologicky šetrný výrobek (EŠV), kde tyto výrobky můžeme koupit a na co všechno v domácnosti je můžeme použít.

Lesy v ohrožení (6.7.ZŠ) (Lesy ČR)

Co ohrožuje naše lesy? Můžeme je nějak chránit? A jak? Pojdme si to společně vyzkoušet a prožít. V pracovních skupinách stanovíme funkce lesa a z předložených informací vyvodíme nebezpečí, která ovlivňují zdárné fungování lesního ekosystému. V závěru programu společně vymyslíme řešení, která by tato ohrožení odstranila nebo alespoň zmírnila a dozvíme se něco i o práci lesníků.

Litoměřice

Globální problémy Modré planety (7.-9.ZŠ, SŠ)

1. Úvod do problematiky globálních problémů-lokální versus globální problémy lidstva. Nejznámější a nejdůležitější globální problémy. Propojenost našeho nejbližšího okolí se světem. Spolupráce jako prostředek řešení problémů.

2. Sociální kořeny globálních problémů-nerovnováha ve světě (populační exploze v rozvojových zemích, nadměrná spotřeba v rozvinutých zemích). Čerpání a užívání přírodních zdrojů. Hledání vzájemných vazeb mezi globálními problémy. Udržitelné zacházení s přírodními zdroji.

3. Sehrávka simulační hry věnovaná problematice nerovnováhy ve světě "Africká vesnice" (ZŠ) nebo "Neviditelná ruka trhu" (SŠ).

Je jen jedna Země (8.-9.ZŠ, SŠ)

Jsou od nás tropické pralesy či ozónová díra nad Antarktidou opravdu tak vzdáleny? Existuje souvislost mezi rasismem, AIDS a stavem životního prostředí? Je skleníkový efekt pouhé "science-fiction"? Čím ohrožuje modrou planetu bohatý Sever a čím chudý Jih?

Africká vesnice (6.-9. ZŠ)

Simulační hra, která ilustruje těžkosti, se kterými se setkávají obyvatelé rozvojových zemí. Vyzkoušejte, zda byste byli schopni přežít několik let v malé africké vesnici, kde na vás působí řada vnějších činitelů (živelné pohromy, nemoci) a vy hospodaříte na svých 10 políčkách.

Bílé stráně (6.-9.ZŠ, SŠ)

Národní přírodní památka Bílé stráně- jedna z botanicky nejhodnotnějších lokalit ve střední Evropě. Zábavnou formou se seznámíte s řadou vzácných a ohrožených rostlinných i živočišných druhů. Zaměříme se i na geologický vývoj Českého středohoří. V průběhu exkurze vás čekají terénní pozorování, tvořivé aktivity z přírodních materiálů, aktivity smyslového vnímání přírody, úkoly a kvízy v pracovních listech. Národní přírodní památka Bílé stráně. Program je součástí cyklu exkurzí Za Naturou na túru, pořádaný ve spolupráci s Regionálním environmentálním centrem ČR.

Radobýl (6.-9.ZŠ, SŠ)

Pojďte s námi nahlédnout do historie Českého středohoří. Součástí exkurze bude poznání geologie, morfologie i petrologie. V bývalém lomu v západní části kopce Radobýl uvidíme sloupcovitou odlučnost čedičové horniny a po výstupu na vrchol se nám naskytne pohled na Milešovské i část Verneřického středohoří. Exkurze bude prokládána terénními i herními aktivitami, úkoly v pracovních listech.

Jak funguje světový obchod? (SŠ)

Naše planeta je rozdělena: severní industrializované země jako např. USA, evropské země nebo Japonsko mají mnohem vyšší životní úroveň než země v Latinské Americe, Africe nebo Asii. Propast mezi bohatými a chudými se stále prohlubuje a systém světového obchodu pomáhá spíše hospodářsky a politicky silným zemím než těm,

kterým říkáme "rozvojové". Cílem programu je pomoci porozumět principům a důsledkům fungování volného obchodu a tomu, jak obchod souvisí s prosperitou země.

Ekonomické nebo ekologické (Meze růstu) (8.-9.ZŠ)

Co se skrývá pod pojmem trvale udržitelný rozvoj? Jaký je vztah mezi ekonomickým rozvojem a ochranou životního prostředí? Existují meze růstu? Odpověď na tyto otázky by vám mohla dát sehračka simulační hry FishBanks.

Rybník (2.-8.ZŠ)

Program pomůže dětem se lépe orientovat ve světě vodních organismů. Pokusíme se pomocí lupy a klíče určit nejběžnější vodní živočichy, poznat jejich životní podmínky i vývojové cykly. Nakonec si připomeneme, jak funguje koloběh vody v přírodě.

Návštěva odpadkového koše (Země na jedno použití?) (2.-9.ZŠ, SŠ)

Každý den naplní lidstvo milióny odpadkových košů. Skládky však pomalu přetékají, spalovny nejsou ideálním řešením, některé suroviny na výrobu pomalu docházejí. Můžeme některé odpady požit znovu nebo je přeměnit na další užitečné věci? Společně si vyjasníme základní pojmy jako jsou obaly, odpady, recyklace, kompostování a další.

U jezera (7.9.ZŠ, SŠ)

Hra simuluje proces užívání společného přírodního zdroje-vody v jezeře-několika podniky rozmístěnými na břehu jezera. Stanete se ředitelem jednoho z těchto podniků a vaším cílem je zajistit co nejvyšší zisk.

Tropický prales (9.ZŠ, SŠ)

Každý rok je zničen prales o rozloze Velké Británie. Kdo za tím stojí? Najde se někdo, kdo s tím nesouhlasí? Na tyto otázky žáci naleznou odpovědi během simulační hry, jež je rekonstrukcí skutečnosti v menším měřítku.

Prožijí "zevnitř"

události a situace, o kterých se dočítají v tisku, nebo je vidí v televizi. Aktivní formou získají představu o míře závislosti člověka na jedinečném světovém bohatství, jakým je tropický deštný prales.

Co je doma, to se počítá (SŠ)

Co je to ekologicky šetrný výrobek, jaká je jeho cena a dostupnost na trhu? Jak poznáme ekologicky šetrný výrobek? Jaké je ekoznačení ve světě a u nás? Na tyto a další otázky týkající se značení ekologických výrobků nalezneme společně odpověď v programu "Co je doma, to se počítá".

Správa Krkonošského národního parku, ekologické oddělení, Vrchlabí

(www.krnap.cz)

Žij s rozumem (6.-9.ZŠ,SŠ)

Šetrný spotřebitel, ochutnávka biopotravin, třídění a recyklace odpadů.

Terénní exkurze (6.-9.ZŠ,SŠ)

Několik variant terénních exkurzí po Národním parku.

Krkonošský národní park a jeho zajímavosti(1.-9.ZŠ, SŠ)

Vznik Krkonoš, mrazové jevy, laviny, vegetační stupně, stručně o květeně a zvěřeně, lesích, loukách, ochrana přírody, ekologická výchova.

Krkonoše v zimě (4.-9.ZŠ, SŠ)

Sníh, led, sněhové laviny, lyžování v Krkonoších, klima Krkonoš, stopy po dobách ledových.

Krkonošské lesy (6.-9.ZŠ, SŠ)

Lesy dle vegetačních výškových stupňů, les smíšený v porovnání s monokulturou, větrné a hmyzí kalamity v lese, hospodaření v lesích národního parku, způsoby těžby, ochrana lesa.

Geomorfologický vývoj Krkonoš (6.-9.ZŠ, SŠ)

Etapy geologického vývoje, ledovce, říční a ledovcové údolí, laviny, jeskyně, mrazové jevy, těžba.

Voda v Krkonoších a její podoby (1.-9.ZŠ, SŠ)

Hlavní toky, vodopády, ledovcová jezera, rašeliniště, povodně, péče o vodní toky, sníh a led, květena a zvěřena vod a okolí.

Ekocentrum Paleta, Pardubice (www.paleta.cz)

Parudbice a Chrudim

...protože práce šlechtí (6.-9.ZŠ)

Multikulturní výchova.

Ačkoliv žijeme ve 21. století, na světě stále existují místa, kde si za 15 hodin práce denně koupíte jen jídlo k přežití. Místa, kde lidé nejsou oceněni podle své práce. Místa, kde velmi tvrdě pracují i děti, kde stále funguje otrokářství. Problémy s tím spojenými a možnostmi pomoci se zabývá tento program.

Život ve vodě (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova.

Seznámíme se s vodou jako s domovem stovek rozmanitých druhů živočichů i rostlin. Staneme se vědci a budeme v jezírku v areálu ekocentra lovit, poznávat, kreslit a modelovat zástupce vodních tvorů. Všechny živočichy co nejdříve samozřejmě pustíme.

Lesy v ohrožení (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova.

Seznámíme se s vlivy neživé a živé přírody a hlavně člověka na fungování lesů a jejich úbytek. Ve třech bitvách budeme usilovat o zachování dětní vytvořeného modelu lesa.

Co žije v zemi (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova

Seznámíme se s půdou jako s domovem stovek živočišných druhů. Povíme si o důležitosti půdy pro rostliny a živočichy, pro člověka. Jako vědci budeme pomocí speciálních pomůcek (vrtáky, lupy, klíče k určování půdních živočichů) zkoumat, poznávat, kreslit a modelovat půdní živočichy.

(Kompetence: Občanská (žák vnímá živočichy jako důležitou součást světa, chápe základní ekologické souvislosti))

Alternativní zdroje energie (6.-9.ZŠ, SŠ, VŠ)

Environmentální výchova, Základní podmínky života

Seznámení se s pojmem alternativní zdroj energie, obnovitelný zdroj energie, přiblížení problémů spojených s jejich využíváním. Používání alternativních zdrojů energie je u nás zatím v plenkách, přitom v okolních zemích (Německo, Rakousko) výrazně přispívá k zásobování energií i k ochraně životního prostředí. Dozvíme se o jejich výhodách a nevýhodách a zkusíme si rozhodnout o stavbě fiktivní větrné elektrárny.

(Kompetence: Občanská (žák chápe zodpovědnost za vlastní rozhodování a aktivity), sociální a osobnostní (žák spolupracuje v rámci skupin a v rámci celé společnosti, rozvíjí schopnost efektivně diskutovat))

Civilizace (6.-9.ZŠ, SŠ, VŠ)

Multikulturní výchova

Vnímání odlišností mezi národy jako možnost obohacení. Prohloubení hrdosti na vlastní historii a tradice. Program se týká vlivu bohatství, zámožských objevů a obchodu na vývoj civilizace na různých místech na světě.

Staneme se obyvateli ostrovů s omezenými zdroji, specifickým počasím apod., a naše rozhodování zásadně ovlivní civilizaci, která se na ostrově bude vyvíjet. Zamyslíme se nad rozdělením světa, nad kulturními a rozdíly a odlišnou mentalitou a položíme si otázku, jestli někdy bude lidstvo jako celek žít v souladu se sebou navzájem a s přírodou.

Činnosti a metody: Hraní rolí, kooperativní aktivity v rámci simulační hry s otevřeným koncem, tvorba vlastních pravidel.

(Kompetence: Komunikativní (žák chápe nutnost přesného chápání významu sdělení, obzvlášť při kontaktu různých a odlišných kultur))

Co si pamatuje krajina (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova, Lidské aktivity a problémy životního prostředí.

Seznámení se s pojmy krajina a územní plánování. Pochopení významu územního plánování jako nedílné součásti ochrany přírody. Zaměříme se na vývoj krajiny a jej změny v souvislosti s lidskou činností. Zkusíme se na chvíli stát územními plánovači a navrhne využití krajiny na několik let napřed.

(Kompetence: Sociální a personální (žák spolupracuje a respektuje různá hlediska))

Dopravní krize (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova, Lidské aktivity a problémy životního prostředí

Pochopení vlivu dopravy na životní prostředí. Nastínění možností nápravy.

Doprava, obzvlášť automobilová ve městech, má obrovský vliv nejen na stav znečištění ovzduší a tím na naše zdraví ale i na jiné složky našeho života. Zkusíme se zamyslet nad dopravním systémem ve městě, zkusíme si jeden navrhnout tak, aby fungoval a co nejméně zatěžoval životní prostředí.

(Kompetence: Kompetence k řešení problémů (žák identifikuje problém, navrhne způsoby řešení), sociální a personální (žák spolupracuje na řešení problému, chápe přínos práce v týmech))

Jezero (6.-9.ZŠ, SŠ, VŠ)

Environmentální výchova, Lidské aktivity a problémy životního prostředí

Ukázka nutnosti spolupráce při využívání přírodních zdrojů. Simulační hra, ve které si na příkladu několika

továren využívajících vodu z blízkého jezera ukážeme, kam vede touha po zisku za každou cenu a neschopnost dohodnout se na společném řešení problému.

(Kompetence: Kompetence k řešení problémů (žák rozpozná podstatu problému, formuluje návrhy na řešení, hodnotí úspěšnost zvoleného řešení))

Nákupy s rozumem (6.-9.ZŠ, SŠ, VŠ)

Environmentální výchova, Lidské aktivity a problémy životního prostředí

Předcházení vzniku odpadů, seznámení se s významem ekoznaček. O odpadech trochu jinak. Jak nakupovat aby vznikalo co nejméně odpadů, jak nakupovat abychom nezatěžovali životní prostředí, jak nakupovat s rozumem.

(Kompetence: Kompetence k řešení problémů (dítě chápe podstatu problému a samo navrhuje optimální řešení) občanská (dítě vnímá problematiku odpadů jako svou vlastní, chápe svoje povinnosti))

Opuštěné pole (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova, Lidské aktivity a problémy životního prostředí

Chápání komplikovanosti vztahů v ekosystémech. Simulační hra zabývající se vztahy v ekosystému a jeho vývojem, konkrétně dříve obdělávané a nyní opuštěné zemědělské půdy. Dozvíme se o tzv. pionýrských plodinách, invazních druzích rostlin a mechanismech vytváření nového ekosystému.

Činnosti a metody: Jednoduchá simulace podmínek v ekosystému, volba vhodných strategií vedoucích k cíli.

(Kompetence: Kompetence k řešení problémů (žák vidí nutnost navrhovat nová řešení a strategie vedoucí k úspěchu v závislosti na měnících se podmínkách), sociální a personální (žák spolupracuje a diskutuje o správnosti zvoleného řešení))

Povodně (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova, Lidské aktivity a problémy životního prostředí

Seznámení se s často katastrofálním dopadem lidské činnosti a s možnostmi nápravy. Několik posledních let naši republiku sužují povodně, mnoho lidí je každoročně zraněno nebo přichází o majetek nebo střechu nad hlavou. My se zamyslíme nad příčinami povodní a zkusíme navrhnout vodohospodářský systém tak, aby k nim nedošlo a pokud k nim dojde, staneme se dobrovolnými zachránci nebo pomocníky při nápravě škod.

(Kompetence: Kompetence k řešení problémů (žák samostatně rozpoznává podstatu problému, snaží se o nalezení vhodného řešení), občanská (žák cítí zodpovědnost k ostatním lidem, dokáže poskytnout účinnou pomoc v krizové situaci))

Vzduch (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova, Základní podmínky života

Seznámení se se vzduchem, pochopení jeho nenahraditelnosti a nutnosti ochrany.

Obsah: Vzduch není vidět a často mu věnujeme pozornost, až když s ním je něco v nepořádku. My se zaměříme na vzduch jako na jednu ze základních podmínek života, vysvětlíme si, jakým způsobem dochází k jeho znečišťování a dozvíme se jak ho chránit, aby ho bylo pro každého dost.

(Kompetence: Občanská (chápaní vlastního podílu na ochraně životního prostředí), kompetence k řešení problémů (řešení problémů od jednoduchých po složitě))

Případ Kompost (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova,

Zamyslíme se nad významem půdy jako nenahraditelného zdroje, pomocí her a dramatické výchovy si přiblížíme živočichy a organismy žijící v půdě. Dozvíme se proč a jak kompostovat a ukážeme si biorozložitelné plasty.

Africká vesnice (6.-9.ZŠ, SŠ, VŠ)

Výchova k myšlení v evropských souvislostech a globálních souvislostech, Objevujeme Evropu a svět
Seznámení se s kritickou ekonomickou a sociální situací v nejhudších částech světa, pochopení významu humanitární pomoci. Hra simuluje život chudé zemědělské africké vesnice rok po roce se všemi typickými problémy: hladem, suchem a neúrodou, ozbrojenými konflikty a řadou zdravotních rizik. Pochopíme, že přežití závisí nejen na našich vlastních schopnostech ale i na vnějších podmínkách. Jednou z nich je i humanitární pomoc bohatých zemí, tedy i ČR.

(Kompetence: Kompetence k řešení problémů (žák řeší zásadní problémy mající vliv na přežití celé skupiny), sociální a personální (žák chápe potřebu spolupráce))

Fish banks ltd. (6.-9.ZŠ, SŠ, VŠ)

Environmentální výchova, Základní podmínky života

Ukázka rizik neuváženého a bezohledného využívání přírodních zdrojů. Simulační hra zabývající se neuváženým lovem ryb v pobřežních vodách. Jako rybářské společnosti se budeme snažit o co největší finanční zisk, bez domluvy a stanovení maximální hranice výlovu však nevyhnutelně dojde k nevratným a katastrofálním změnám...

Činnosti a metody: Simulace založená na využití komplexního počítačového modelu, diskuze.
(Kompetence: Kompetence k řešení problémů (simulační hra schválně vyvolává konfliktní a problémové situace, žák je nucen je v zájmu svojí skupiny a celku řešit), Sociální a personální (žák spolupráce, chápe nutnost domluvy))

Sever a jih (6.-9.ZŠ, SŠ,VŠ)

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Objevujeme Evropu a svět
Pochopení propastných rozdílů mezi chudými a bohatými oblastmi a významem humanitární pomoci. Simulační hra, která znázorňuje sociální a ekonomické problémy lidstva, kontrasty mezi chudým jihem a bohatým severem.
Budeme vyrábět a prodávat výrobky, zdroje pro jejich výrobu však budou rozděleny velmi nerovnoměrně, což povede k mnoha konfliktním situacím.

(Kompetence: Kompetence k řešení problémů (simulační hra schválně vyvolává konfliktní a problémové situace, žák je nucen v zájmu svojí skupiny a celku řešit), sociální a personální žák spolupracuje, spoluvytváří atmosféru v týmu))

Dálnice (SŠ, VŠ)

Simulační hra s diskusí zaměřená na pochopení složitosti územního plánování v současnosti. Účastníci se vžijí do role některé ze skupin zúčastněných na plánování trasy nového úseku dálnice a pokusí se dojít ke kompromisu přijatelnému pro všechny, tedy i pro přírodu a krajinu.

Odpady (SŠ, VŠ)

Pomocí modelové situace se dostaneme do role kdy budeme muset řešit problém nadbytku odpadů a to i nebezpečných. Pomocí diskuze a kompromisů se pokusíme vzniklou situaci řešit nejméně škodlivým způsobem, dozvíme se proč a jak třídit odpad (včetně ukázek recyklovaných materiálů a jejich použití).

Oucmanice

(vícedenní)

Polem nepolem (6.-9.ZŠ)

Seznámení s životem na vsi a problematikou zemědělství a hospodaření, rozvoj zodpovědného jednání a šetrného přístupu k přírodním zdrojům. V průběhu týdne se seznámíme s hospodařením a životem na vsi. Zaměříme se na chování šetrné k přírodě i sobě samým. Budeme se zabývat problematikou nakládání s odpady. Zamyslíme se nad vlivem lidského hospodaření na přírodu i na naše vlastní zdraví.

Pátý element (SŠ)

Pochopení globálních souvislostí, seznámení se s dopadem lidských činností na vodu, ovzduší, půdu a krajinu. Program je zaměřen na globální pohled i na důvěrné seznámení se zemí, vodou, vzduchem a energiemi a jak do toho všeho vstupuje člověk jakožto rušivý, ale i tvořivý pátý element. V průběhu týdne se například zamyslíme nad krajinou, (eko)zemědělstvím, zdroji energie, nakládáním s vodou a změnami klimatu.

Oikos (SŠ)

Rozvoj zodpovědného jednání, šetrného přístupu k přírodním zdrojům, seznámení se s principy trvale udržitelného života, rozvoj občanské společnosti. Program je zaměřen na hospodaření a chování šetrné k přírodě i k sobě samým. V průběhu týdne se seznámíme s vlivem lidského hospodaření na přírodu i na naše vlastní zdraví. Dozvíme se nejen o technologiích šetrných k životnímu prostředí, ale i o tom, co můžeme pro zlepšení prostředí dělat sami a navrhne si vlastní ekodům.

(jednodenní)

Kam s ním (6.-9.ZŠ)

Výchova demokratického občana, Environmentální výchova, Občan, občanská společnost a stát, Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Vztah člověka k prostředí

Bližší seznámení s problematikou odpadů, s možnostmi jejich omezení, třídění, recyklace. V programu se zamyslíme nad tím, proč jsme zavaleni odpady a pokusíme se najít nějaká řešení. Čekají nás i užitečné rady o tom, jak správně třídit odpad a ukážeme si výrobky, které mohou recyklací odpadu vzniknout.

(Kompetence: Kompetence občanské – (respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu trvale udržitelného rozvoje), Kompetence pracovní – (posuzuje materiály z hlediska jejich bezpečnosti, volí pracovní postupy šetrné k životnímu prostředí))

Živá a mrtvá voda (6.-7.ZŠ)

Environmentální výchova, Základní podmínky života, Lidské aktivity a podmínky životního prostředí
Získání znalostí o tom, odkud se bere pitná voda a co se děje s vodou odpadní. Zopakujeme si koloběh vody v přírodě a objevíme, že člověk při využívání vody tvoří další formu koloběhu. Zamyslíme se nad tím, na co všechno vodu potřebujeme, prozkoumáme, odkud v přírodě ji vlastně bereme a kam a v jakém stavu ji do

přírody opět vracíme. Na závěr nás čeká prohlídka naší kořenové čistírny odpadních vod.
(Kompetence: Kompetence občanské – (chápe základní ekologické souvislosti, rozhoduje se v zájmu podpory trvale udržitelného rozvoje))

Jezero (6.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Lidské aktivity a problémy životního prostředí
Ukázka nutnosti spolupráce při využívání přírodních zdrojů. Simulační hra, ve které si na příkladu několika továren využívajících vodu z blízkého jezera ukážeme, kam vede touha po zisku za každou cenu a neschopnost dohodnout se na společném řešení problému.

(Kompetence: Kompetence k řešení problémů (žák rozpozná podstatu problému, formuluje návrhy na řešení, hodnotí úspěšnost zvoleného řešení))

Vodohospodáři (8-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova Základní podmínky života, Lidské aktivity a problémy životního prostředí
Poznání různých aspektů nakládání s vodou. Odkud se bere pitná voda a co se děje s vodou odpadní. Účastníci programu se formou hry na chvíli vžijí do role vodohospodářů a jsou nuceni rozhodovat o nakládání s vodou.

Součástí programu je i prohlídka naší kořenové čistírny odpadních vod.

(Kompetence: Kompetence občanské – (chápe základní ekologické souvislosti, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti))

Biozemědělství (8.-9.ZŠ, SŠ)

Environmentální výchova, Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Vztah člověka k prostředí
Seznámení s ekologickými problémy v zemědělství a se základními principy ekozemědělství. Jaké jsou rozdíly mezi konvenčním a bio- či eko- zemědělstvím. Jaký vliv mají tyto typy hospodaření na přírodu a na naše vlastní zdraví. Seznámení se základními principy ekologického pěstování plodin či chovu zvířat. Jak chutná biopotravina? V rámci programu si formou hry vyzkoušíme i nelehký život ekozemědělců.

(Kompetence: Kompetence občanské – (chápe základní ekologické souvislosti, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti), Kompetence sociální a personální – (chápe potřebu efektivní spolupráce při řešení úkolu))

Případ kompost (6.ZŠ)

Environmentální výchova, Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Základní podmínky života
Seznámení s funkcí kompostu, půdními živočichy a užitečností třídění bioodpadů. Formou detektivního příběhu budeme pátrat po tom, kam se ztrácejí odpady vyhozené na kompost, které odpady se na kompostu nerozloží a proč. Blíže se seznámíme s řadou půdních živočichů, které na kompostu sami najdeme.

(Kompetence k učení - (samostatně pozoruje, porovnává výsledky), kompetence k řešení problémů - (rozpozná podstatu problému, řeší ho za pomoci nově získaných informací), kompetence občanské – (chápe základní ekologické souvislosti, rozhoduje se v zájmu podpory trvale udržitelného rozvoje))

Ekocentrum Skřítek Polička o.s., Polička (www.ekocentrumskritek.cz)

Odpady, příroda a člověk

Třídění odpadů, recyklace odpadů, co na odpady říká příroda, zajímavosti třídění odpadů ze světa

Voda pro život

V rámci desetiletého programu OSN vše o vodě: kvalitní voda jako nutný aspekt pro přežití všeho živého na Zemi, pitný režim, koloběh vody v přírodě, využití nejnovějších poznatků o vlastnostech vody k lepšímu zdraví...

Vycházka do okolní přírody

S poznáváním jednotlivých druhů rostlin, povídání o přírodě, hry.

Poznávací zájezd - Zpívající lípa

Návštěva Zpívající Lípy v Telecím a přírody v okolí skautské základny a ekocentra na Maděře.

Společnost RENATA, Bělá u Jevíčka (www.renatanet.cz)

Alternativní zdroje energie

Odpady v domácnosti

Poznávání lesa, přírody

Chaloupky o.p.s., školská zařízení pro zájmové a další vzdělávání, Kněžice **a Středisko ekologické výchovy Ostrůvek, Velké Meziříčí**

(www.chaloupky.cz)

Chaloupky Kněžice

Hvězda nad hypermarketem (6.-9.ZŠ, SŠ)

Program je zaměřen na ekospotřebitelství a zdravý životní styl, ne však v jeho módní, ale hlubší, etické podobě. Děti ve fiktivním obchodě nakupují s ohledem na přírodu s cenou, která se odvíjí od dopadu na životní prostředí.

Další část se týká zdravé výživy a nabízí alternativu k běžnému stravování. Zabývá se tím, jak to, co jíme, ovlivňuje nejen naše zdraví a vztah ke zvířatům, ale i krajinu, v níž všichni žijeme. Diskuse o konzumu doplňuje relaxační část, kde děti současně získávají základní poznatky o čajové kultuře spojené s nekonzumním stylem života a jejich kulturních souvislostech. Budeme se zabývat tématy jako je biovýrobek, fairtrade či ekologická stopa.

Nejsme na Zemi sami (6.-9.ZŠ, SŠ)

Rozdíl mezi severním světem a chudými rozvojovými státy v Africe či Asii se neustále prohlubuje.

Uvědomujeme si i my globální problémy spojené s rozdílem kultur a politických systémů, měřítek luxusu, víry...? Zahrajeme si simulační hru Big Business a dozvíme se, jak my sami můžeme pomoci, aby bylo krásněji na celé Zemi. Už tím, že zahodíme lhostejnost a budeme se o problémy na konci čím dál menšího světa aktivně zajímat.

Cestou, necestou – program o dopravě a energii (6.-9.ZŠ, SŠ)

Porovnejme navzájem jednotlivé zdroje energie a jejich vliv na planetu. Zaměříme se i na alternativní zdroje a možnost úspor. Součástí programu bude i ukázka využití obnovitelných zdrojů na Chaloupkách (tepelné čerpadlo, sluneční kolektory). Posvítíme si i na dopravu, porovnáme osobní s hromadnou, auto, vlak, autobus, letadlo i kolo, vliv dopravních prostředků na zdraví člověka. Zkusíme si pro různé druhy cest vybrat tu nejvhodnější dopravu i s ohledem na ekologickou stopu.

Medardova kápe (6.-9.ZŠ, SŠ)

Klimatické změny, každoroční extrémní projevy se povodněmi nebo suchem jsou často způsobeny i lidskou činností, špatným hospodařením s vodou v krajině či globálním oteplováním. Podíváme se jaký může mít vliv člověk na počasí a že větru a dešti pořád ještě neumíme našťestí poroučet. Jak se počasí předpovídá, jaké jsou trendy vývoje v jednotlivých měsících i proč staré pranostiky stále platí? Ukážeme si profesionální klimatologickou i meteorologickou stanici a zkusíme si zpracovat data. Pokud bude ležet sníh, podíváme se na jeho vlastnosti a zúčastníme se krátkého lavinového kurzu. Formou hry pak projdeme klimatickou mapu ČR či světa.

Zpět k pramenům (6.-9.ZŠ, SŠ)

Terénní zeměpisná vycházka, ve které se vydáme dolů po potoce, abychom cestou nahlédli do jeho života. Na vlastní oči uvidíme, jak vzniká meandr, slepé a mrtvé rameno, říční terasa nebo vodní eroze. Zjistíme společně vlastnosti toku (šířka, hloubka, délka, spád, rychlost, tvar i průtok). Podíváme se, kudy se potok po tisíce let dral a jak vytvářel okolní krajinu. Neopomeneme ani prozkoumat, co žije v potoce i kolem něj. Staňte se na chvíli hydrology a vyrazte s námi.

Gde právě su? (6.-9.ZŠ, SŠ)

Co znamená zkratka GPS? Jak jsme si Zemi rozparcelovali na rovnoběžky a poledníky, aby se nám na ní dobře orientovalo? Vyznáte se v mapě a umíte pracovat s busolou? Zaběhneme si azimutůvek i krátký orientační běh, nahlédneme do tajů celosvětové hry zvané geocaching, podíváme se do turistické mapy, budeme bloudit a zase se nacházet. Celý program samozřejmě probíhá v terénu, pořádné boty a dlouhé kalhoty by měly být samozřejmostí.

Na kameni kámen (6.-9.ZŠ, SŠ)

Geologie s pedologií nemusí být nezáživné nauky. Nahlédneme do geologické minulosti naší planety, ukážeme si zajímavé přírodní útvary způsobené vnějšími i vnitřními činiteli, přiblížíme krásu nerostů a hornin. Budeme se zabývat významem půd a jejich složek, vysvětlíme pojmy humus, půdní typy a druhy, horizonty atd. Každý si na památku odnese vlastnoručně namalovaný kamínek.

Dobrodružství v úzkých uličkách (4.-9.ZŠ, SŠ)

Dopolední historicko-poznávací program nabízí romantickou cestu do třebíčských stínadel, do židovského města, které je zapsáno v seznamu UNESCO spolu s blízkou bazilikou. Děti se budou orientovat podle mapy, seznámí se s nejkrásnějšími budovami, synagogami, detaily a kuriozitami židovského města. Program bude podle možností doplněn prohlídkou domu s keramickou dílnou a středověkou studnou.

(vícedenní)

Škola o přírodě (3.-9.ZŠ)

duben - říjen,

Týden zaměřený na praktické pozorování přírody, divoké i domácí, živé i neživé Vás na Chaloupkách čeká v jarních a letních měsících. To nám tu kvetou louky, hnízdí ptáci, rodí se mláďata a venku je krásně. Budeme se dívat na les, rybník a louku nejen z pohledu ekologa a přírodovědce, ale i zemědělce a lesníka. Pojdte s námi lovit, poznávat, měřit a především pochopit zákony přírody. Nechejte se celý týden provázet oblastmi člověk a jeho svět, člověk a příroda i svět práce spolu s environmentální výchovou.

Bílou stopou (6.-9.ZŠ)

zimní měsíce, kdy leží sníh

Jedná se o variaci Školy o přírodě. Pokud si s sebou vezmete běžky, čeká Vás běžecký výcvik, orientační běžecký závod a biatlon, výlet na zříceninu vodního hradu Rokštejna, lavinový kurz, procházka na sněžnicích, program o sněhu, pobytová znamení, pozorování ptáků na krmítku a meteorologický program. Pro běžeckou klientelu jsou Chaloupky ideálním zázemím, máme tu rovinky, mírné i příkré kopce a nadmořská výška nad 600 metrů dává tušit i kvalitní sněhové podmínky. V našich řadách jsou kromě ekologů i běžkaři s instruktorskou licenci. Tak neváhejte a přijďte v zimě, využijete navíc mimosezónních slev.

Historie všedního dne (4.-9.ZŠ)

Program je určen zejména pro brzké jarní, podzimní a zimní měsíce, kdy přírodu často nelze pozorovat jinak, než za

oknem. Rostliny jsou odkvetlé a drobní živočichové ve stádiích vajíček a kukel. Listnaté stromy jsou holé, počasí nepřeje dlouhým vycházkám. Takže si zatopíme v kamnech a projdeme se historií běžného života na českém venkově. Před Vánoce a Velikonocemi bude program mírně upraven, aby neopomněl tradice těchto svátků.

Ostrůvek Velké Meziříčí

Voda základ života (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova, Člověk a příroda

Voda jako nezbytná součást našeho života. Žáci v průběhu programu pochopí vlastnosti vody a vyzkouší jednoduché pokusy.

Když se řekne Česká republika (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova, Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost
Co je pro naši zemi typické (nářečí, kroje, ...). Žáci během programu vytvoří v učebně plošnou mapu ČR.

Přírodou České republiky (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova, Člověk a společnost

Žáci během programu vytvoří v učebně plošnou mapu ČR. Formou hry procestují různé typy přírodních společenstev, které se u nás vyskytují. Zmíníme se i o chráněných krajinných oblastech a národních parcích.

Obchod bez odpadů (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova, Osobnostní a sociální výchova, Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a svět práce

Jak nakupovat minimum obalů a šetřit tím naši Zemi. Žáci nakupují v imaginární prodejně, druhá část programu je zaměřena na možnosti recyklace různých materiálů.

Co nepatří do koše (8.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova, Osobnostní a sociální výchova, Člověk a svět práce
Jak snížit množství produkovaného odpadu? Třídění, recyklace a likvidace odpadů. Životní cyklus výrobků.

Šetrná energie (8.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova, Osobnostní a sociální výchova, Člověk a svět práce
První část programu je věnována zdrojům energie a vlivům jejich využívání na životní prostředí. V druhé části se žáci seznámí s možnostmi úspor energie, vyzkouší si měření watmetrem, prohlédnou si ukázky zateplovacích materiálů. **Opuštěné pole (8.-9.ZŠ, SŠ)**

Člověk a příroda, Environmentální výchova

Jak by po několika letech vypadalo pole, kdyby se přestalo orat? Simulační hra, díky které si lze zábavnou formou osvojit pojmy jako sukcese, klimax, ekologická nika, pionýrské rostliny.. a která rozvíjí schopnosti spolupráce a komunikace.

Společný svět (8.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova, Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana,

Výchova v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Člověk a společnost, Člověk a zdraví
Jak se žije na Zemi, soužití národů a ras, chudoba, šíření nemocí, problematika rasismu, xenofobie. Součástí programu je simulační hra Africká vesnice.

Globální problémy Aneb jak je na tom naše země (8.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova, Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana,
Výchova v evropských a globálních souvislostech, Člověk a společnost
Jaký je současný stav životního prostředí? Jak planetu ovlivňují vyspělé státy a rozvojové země.

Beo (8.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova, Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana.
„BEO“ je staré keltské slovo a znamená „živý“ nebo „život“. Simulační hra, při níž se hráči snaží vyřešit globální i lokální ekologické problémy a zachránit planetu Zemi. Ukazuje, že při řešení těchto problémů je klíčová spolupráce a pozitivní lidské hodnoty.

Křížem krážem naší vlastí (6.-9.ZŠ, 1.-2.SŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova, Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost
Co je pro naši zem typické (nářečí, kroje, ...). Krajina a její proměny v průběhu dějin. Žáci během programu vytvoří v učebně plošnou mapu ČR. Formou hry procestují různé typy přírodních společenstev, které se u nás vyskytují. Zmíníme se i o chráněných krajinných oblastech a národních parcích.

Fish Banks, Ltd (8.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova, Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana,
Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie
Simulační hra, která na příkladu rybářského průmyslu učí principům dlouhodobě udržitelného zacházení s obnovitelnými zdroji.

Ekospotřebitel (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Environmentální výchova, Osobnostní a sociální výchova, Mediální výchova, a Člověk a svět práce
Jak nakupovat šetrně a jak snížit množství produkovaného odpadu. Systém značení výrobků, třídění odpadů a recyklace.

Středisko ekologické výchovy Mravenec, Pelhřimov

www.mravenec.euweb.cz

Alternativní zdroje energie (6.-9.ZŠ)

Povídání a aktivity, které dětem přiblíží či oživí, z čeho člověk získává energii, co jsou to obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie a jaký má jejich využívání vliv na naše životní prostředí, k čemu používáme energii doma a jak můžeme její spotřebu snížit.

Zvláště chráněná území (6.-9.ZŠ)

Tento program seznámí žáky jak s kategoriemi chráněných území tak i s konkrétními chráněnými územími, která se nacházejí v naší bezprostřední blízkosti na našem okrese. Dozvědí se jak se chrání příroda pomocí ochrany území v ČR ale i EU.

Ekologické bydlení (6.-9.ZŠ)

Cílem tohoto programu je, žáky seznámit s možnostmi ekologického bydlení (jak čím a proč vytápět dům, proč zateplovat, co jsou to nízkoenergetické či pasivní domy aj.). S možnostmi úspor energií při běžném provozu domácnosti. Jde o to, aby si uvědomili že i oni mohou významně přispět k menšímu či naopak většímu znečištění našeho životního prostředí.

Centrum ekologické výchovy Pálava ZO ČSOP, Mikulov (www.cev.palava.cz)

(pobytový program

Nabízíme Vám program pro děti na 3 dny - týden, zaměřený na poznávání pálavské přírody (náplň pobytu si můžete sestavit sami z nabízených programů). Vhodné pro děti od 4. ročníku základní školy po středoškolačky)

Život v lese (3.-9.ZŠ)

Vytvoříme si vlastní les a podíváme se do všech lesních pater. Zjistíme, co tu roste, kdo tu žije a čím se živí.

Projdeme se našimi lesy od nížin až do hor.

Život u vody a ve vodě (3.-9.ZŠ)

Podíváme se na hladinu rybníka i pod ni, uvidíme, jak vodní nádrž či řeka funguje. Nahlédneme do říše ryb, vodního hmyzu, leknínů a žab.

Život na louce, na poli a stepi (3.-9.ZŠ)

Nastíníme si rozdíl mezi polem, loukou a stepí. Jak vůbec vznikla step? Které rostliny zde rostou? Pro druhý stupeň je součástí programu hra Opuštěné pole.

Hrátky s vodou (6.-9.ZŠ, SŠ)

Co je to voda? Kolik jí na Zemi je? Kde všude se vyskytuje? Jak se dělá pitná voda, jak se voda čistí? Její podivuhodné vlastnosti si ukážeme na několika praktických pokusech.

Co do popelnice nepatří (3.-9.ZŠ, SŠ)

Proč třídít odpad? Kam míří plasty, sklo a papír? Malý výlet do odpadologie zakončíme praktickou výrobou recyklovaného papíru.

Cesta do pravěku (6.-9.ZŠ, SŠ)

Staneme se na chvíli paleontology. Seznámíme se nejen s posloupností geologických období, ale sestavíme si dokonce i kostru dinosaura či mamuta, potěžíme si zkamenělého trilobita. Děti si domů odnesou sádrový odlitek fosilie.

Ochrana přírody a zákon (SŠ)

Malá právnícká exkurze do oblasti ochrany přírody. Co je to Natura 2000 a biosférická rezervace? Společně si zahrajeme hru o Pálavě.

Naše krajina (6.-9.ZŠ, SŠ)

Vypadá naše česká krajina tak, jak bychom si ji představovali? Kolik místa k životu lidé nechali ostatním živým tvorům? Součástí programu je simulační hra o stavbě dálnice.

Rozkvetlou Pálavou (terén) (4.-9.ZŠ, SŠ)

Přírodovědná vycházka do NPR Děvín. Projdeme se rozkvetlým úbočím Děvína po trase naší naučné stezky. Navštívíme charakteristické pálavské biotopy, zahrajeme si ekohry.

Vyprahlou stepí (3.-9.ZŠ, SŠ)

Víte, jak vznikla step? Jak člověk od doby kamenné přetvářel místní krajinu, až ji vymodeloval do dnešní podoby? Jakým způsobem dnes o tuto krajinu pečujeme, jak bráníme step, aby nezarostla lesem? Pomoci pracovního listu a simulačních her si ukážeme vznik a vývoj pálavských stepí.

Bobří stezkou (3.-9.ZŠ, SŠ)

V NPR Křivé jezero se projdeme lužním lesem a nivní loukou, až dojdeme k mrtvému ramenu řeky Dyje. Uvidíme kolonii kormoránů, stromové mravence i výsledky usilovné práce bobrů. Prozkoumáme život v jezeře.

Turolď a geopark (6.-9.ZŠ, SŠ)

Vydejte se s námi do starého vápencového lomu na program o obecné geologii. Prohlédnete si náš geopark a naučíte se základní speleologické pojmy. Doporučujeme program doplnit prohlídkou místní jeskyně, rádi Vám ji u Správy jeskyní Na Turolďu objednáme. Prohlídky jeskyní probíhají pouze od května do října!

Za tajemstvím lesa (4.-9.ZŠ, SŠ)

Podíváme se na les očima zvědavého přírodovědce. Budeme objevovat, co tu roste a žije a ukážeme si vztahy mezi organismy. Jaký význam má les pro krajinu i člověka? Jaké jsou proměny lesa během roku?

Krajina na dlani (6.-9.ZŠ, SŠ)

Ze Svatého kopečku se rozhlédneme po krásách pálavské krajiny a jejích dominantách. Tento program je vhodný pro zahájení vícedenního pobytu.

EkoCentrum Brno, Brno (www.ecb.cz)

Jak se vyznat v ekoznačkách (7.-9.ZŠ, 1.-2.SŠ)

Výukový program přibližuje proces ekoznačení, představuje různé ekologické značky i typy výrobků jimi označených. Děti se dozvědí, co je to udržitelná spotřeba a výroba, co je to životní cyklus výrobku a jak mohou samy vlastní volbou pomoci chránit životní prostředí. Nakonec se děti pokusí navrhnout vlastní ekologicky šetrný výrobek.

Fenomén zvaný globalizace (8.-9.ZŠ, SŠ)

Globalizace se dotýká života každého z nás, málokdo si ale dokážeme vybavit, co „to“ vlastně je a jakým způsobem nás ovlivňuje. Studenti se v poutavé kolektivní hře stanou výrobci textilu a sami rozhodnou, jakým směrem se jako podnikatelé vydají. Půjdou cestou nejnižších nákladů za cenu porušování lidských práv nebo vsadí na image a kvalitu výrobků?

PatznaKalka aneb interkulturní poznávání (8.-9.ZŠ, SŠ)

Předsudky vůči odlišným kulturám se v každém z nás formují již od útlého mládí. Proč vlastně vznikají a jak se před nimi bránit? Studenti formou her, diskuze a divadla zjistí, že odlišnosti jsou přirozené a není vše tak, jak to

na první pohled vypadá. Ve hře PatznaKalka si studenti sami vyzkouší jaká jsou úskalí komunikace a dorozumění mezi odlišnými kulturami.

Lesní tajemství (1.-9.ZŠ)

Terénní program, ve kterém se žáci seznámí s přírodou Moravského krasu. Děti se hravou formou poučí o funkcích lesa, jeho ekologii a seznámí se s některými běžnými druhy našich lesů. V krásném přírodním prostředí si děti vyzkouší například práci s určovacími klíči, vyplní a odnesou vlastní pracovní list.

Sraz s lektorem je v 9:14 na vlakové zastávce Babice nad Svitavou. V případě velmi nepříznivého počasí proběhne pro žáky od druhé třídy alternativní výukový program v prostorách terénního střediska. Menším dětem se program přesune na jiný termín. Další informace vám budou sděleny při objednání a zaslány elektronickou formou.

Od pramínku k moři (3.-6.ZŠ)

Program formou soutěží a her seznamuje s významem a koloběhem vody v krajině, s různými typy vodních biotopů. Děti se naučí poznávat některá mokřadní zvířata a rostliny a dozvědí se, jak jsou přizpůsobeny k životu v mokřadech. Seznámí se problematikou ochrany vod a vyrobí si tematické leporelo.

Země, neboj se! (5.-9.ZŠ)

Dotýká se nás kácení pralesů v Brazílii? Má smysl dodržovat emisní limity? Jak zabránit vymírání rostlinných a živočišných druhů? Studenti hledají příčiny a řešení celosvětových environmentálních problémů v poutavé deskové hře. Program je doplněn o netradiční aktivity a pracovní listy. V ceně programu je zahrnutá svačinka korespondující s tématem programu.

Jak se dělá elektřina (5.-6.ZŠ)

Z čeho získáváme elektřinu a kde ji vyrábíme? Jaké jsou základní typy elektráren? Jaké jsou rozdíly mezi obnovitelnými a neobnovitelnými zdroji? Co na naši spotřebu energií říká příroda? Oblíbený program v inovované a rozšířené podobě využívá například funkční stavebnicové modely.

Co ukrývá Stránská skála (3.-9.ZŠ, SŠ)

Terénní program, v němž se žáci seznámí s minulostí i současností jedinečné brněnské lokality Stránská skála. Součástí programu je zábavné poznávání zdejších rostlin, zkamenělin, geologického podloží, ale také Brna a jeho okolí. Cílem programu je žákům ukázat, že si toto pozoruhodné místo zachovalo svůj přírodní stav i přes rušivé vlivy lidské činnosti.

Lipka-školská zařízení pro environmentální vzdělávání, Brno a Krásensko

www.lipka.cz

Ekoškola (ZŠ,SŠ)

Nabízí cestou praktických změn, vedoucích k ekologizaci provozu školy, zisk uznávaného prestižního označení.

Titul Ekoškola jednak dokazuje zájem školy o životní prostředí, je ovšem také dokladem péče o šetrný provoz budovy (úspory vody a energie a nakládání s odpady). Program Ekoškola umožňuje žákům a učitelům prakticky naplňovat průřezové téma Environmentální výchova a pomáhá rozvíjet žákovské kompetence.

Lipová 20

Coca-Colonizace (6-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Výchova v evropských a globálních souvislostech

Všimli jste si někdy, s kolika obchodními značkami se denně setkáváme? Víte, jak vznikla Coca-Cola a proč má Santa červenou čepici? Kolonizují nadnárodní společnosti svět? A je externalita sprosté slovo? Program o nadnárodních společnostech (nejen) v rozvojových zemích. Herní a diskusní aktivity. Autorem je Společnost pro Fair Trade a rozvojové vzdělávání, program je z cyklu Svět v nákupním košíku.

Jako prase v žitě (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda.

Program o životě hospodářských zvířat, o potřebách jednotlivých druhů a jejich domestikaci. Jak se žije ve velkochovech a na ekofarmách. Co je bioléko, biovejce, biomaso... Vegetariánství jako alternativa. Simulační hry, promítání filmů a diskuse.

Nekup to! (6.-9.ZŠ)

Člověk a příroda

Kupujeme vždy to, co opravdu potřebujeme? Co nám prozradí o výrobku jeho obal? Zamyšlení nad spotřebitelstvím, luštění ekoznaček, simulační „shopping“. Cesty k minimalizaci odpadu. Jak správně odpad třídít, jak kompostovat. Co je recyklace, co reusing. Co (ne)umí spalovna, co skrývá skládka.

Šaty dělají člověka...a kdo dělá šaty? (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda a průřezové téma Výchova v evropských a globálních souvislostech
Většina našeho oblečení je z bavlny. Jaké jsou pracovní podmínky v textilním průmyslu? Jaké jsou příčiny a souvislosti mnohdy přehnaně nízkých cen oblečení v globalizovaném světě? Herní a diskusní aktivity. Autorem je Společnost pro Fair Trade a rozvojové vzdělávání, program je z cyklu Svět v nákupním košíku.

Kavky - terénní program (2.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a jeho svět, Člověk a příroda

Tříhodinová exkurze stepí s množstvím botanických a zoologických zajímavostí. Nahlédnutí do základů geologie, těžby a rekultivace v přílehlých lomech prostoru Hády.

Otisky času (8.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda

Pojďte s námi k moři na Hády aneb tříhodinová exkurze do geologické minulosti naší Země. Ukázky geologických jevů v oblasti. Co jsou to fosilie, jak vznikají horniny a co se z nich můžeme naučit?

Růženin lom (5.-6.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda

Terénní program. Tříhodinová exkurze do bývalého vápencového lomu. Ukázka rekultivace, botanické a zoologické zajímavosti, hydrologická pozorování.

Rozmarýnek, Brno-Jundrov

Člověk=Spotřebitel (7.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda

Zásady šetrného spotřebitele, ekoznačení na výrobcích a obalech. Životní cyklus výrobku, ukazatele zátěže životního prostředí. Produkty ekologického zemědělství a welfare.

Hořká chuť čokolády (7.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Výchova v evropských a globálních souvislostech

Proč děti pěstující kakaové boby zřejmě nikdy čokoládu nechutnají? Problematika dětské práce, začarovaného kruhu chudoby a dalších globálních problémů. V aktivitách a hrách přijímají sami účastníci různé role a diskutují. Autorem je Společnost pro Fair Trade a rozvojové vzdělávání, program je z cyklu Svět v nákupním košíku.

Špetka domácí Ekologie - 2. část (5.-9.ZŠ)

Člověk a příroda

Historie a druhy odpadů v domácnostech. Jejich využitelnost, třídění, zpracování a likvidace. Různé druhy materiálů pro výrobu výrobků, nedostatky a přednosti skládkování a spalování.

Komu chutná prales? (7.-9.ZŠ, SŠ)

Náš vztah k pralesu a jeho kácení. Kdo a jak může kácení pralesů omezit? Můžeme i my? Účastníci pracují s textem a mapou, seznámí se s různými pralesy na Zemi, pěstováním sóji i těžbou surovin a naším vlivem na kvalitu života původních obyvatel. Výrobky FSC, BIO a další. Program je z cyklu Svět v nákupním košíku, autorem programu je Společnost pro Fair Trade.

Pohár vody (3.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda

Pozorování u řeky Svratky s pracovními listy. Rostliny a živočichové ve vodě a jejím okolí. Lovění vodních bezobratlých ze Svratky a jejich určování pomocí klíče. Zjišťování kvality vody v řece. Odkud přichází pitná voda pro Brno? Kam odtéká z našich domácností? Místo srazu: na silničním mostě přes řeku Svratku v Jundrově.

Rychta Krásensko (www.rychtakrasensko.cz)

(týdenní)

Týden pro trvale udržitelný život (8.-9.ZŠ, SŠ)

Pobytový program probíhající pouze v měsících listopadu až březnu. Vývoj vztahu člověka a prostředí, obnovitelné zdroje energie, ekodomy a další aspekty trvale udržitelného života. Mezipředmětově orientovaný kurz (biologie, fyzika, základy společenských věd, výtvarná výchova). Studenti provádí vlastní společenskovední výzkum či zpracovávají projekt.

Zeměpis-brána do krajiny praktikum (8.-9.ZŠ, SŠ)

Kurz je zaměřen na fyzickou i humánní geografii. Jeho součástí je zeměpisná exkurze, studium regionálních vazeb, geologie, geomorfologie, hydrologie, meteorologie, klimatologie, historie vývoje krajiny a společnosti.

Těžištěm kurzu je terénní a projektová výuka – studenti sbírají data a nové poznatky, snaží se jim porozumět, analyzují informace a na závěr sami představují svoji práci na konferenci. Nabízíme možnost pracovat s GPS a GIS.

(jednodenní)

Josefovské údolí (6.-9.ZŠ, SŠ)

Trasa vede jednou z nejcennějších částí Moravského krasu. Prozkoumáme mnohé krasové jevy, geologické prvky a unikátní vegetaci různých biotopů NPR Josefovské údolí. Seznámíme se s historií osídlení krasu ve starším paleolitu, v době železné a v době slovanské. Přiblížíme si historické způsoby tavby železa.

Moravský Kras od jihu k severu (8.-9.ZŠ, SŠ)

Během celodenní autobusové exkurze porovnáme severní, střední a jižní část krasu z hlediska geologie a geomorfologie, vegetace, historie osídlení, vlivu hospodaření a turismu na životní prostředí. Můžeme navštívit například okolí Holštejna, Ostrovskou plošinu, Vilémovice, Rudici, Hády apod. Exkurze vyžaduje vlastní autobus.

Putování k propadání (6.-9.ZŠ, SŠ)

Vydejte se s námi na geologicky laděnou exkurzi okolím Rudice. Projdeme se po dnech tří zaniklých moří a uvidíme, jak voda přetváří krajinu i v současnosti. V pískovně Seč budeme obdivovat barevné písky, geody a fosilie. Nemíneme ani větrný mlýn, geopark, skalní amfiteátr Kolíbky a unikátní Rudické propadání

Ruprechtov - člověk, krajina a čas (SŠ)

Exkurze je zaměřena na základy krajinné ekologie a historii vývoje území. Uskutečňuje se v zapomenutém koutu Dražanské vrchoviny v okolí obce Ruprechtov. Osvětluje vztahy mezi krajinou a člověkem v průběhu historie a jak se tyto vazby promítaly do tváře krajiny. Navštívíme zříceninu hradu Kuchlova, údolí Malé Hané a zaniklou ves Hamlíkov.

Sever Moravského Krasu (6.-9.ZŠ, SŠ)

Přírodovědně-ekologická exkurze do turisticky málo frekventované, přesto však více než zajímavé oblasti. Od největšího propadání Moravského krasu se vydáme přes zříceninu Holštejna a jeskyni Hladomorna proti proudu Bílého potoka. V terénu si ukážeme zachovalé i člověkem přeměněné kouty přírody a dozvíme se o historii vývoje vztahu člověka a krasu. Nečekají nás tucty vzácných druhů rostlin a živočichů, uspořádáme si však poznatky o našich běžných druzích z různých biotopů. Práce s dalekohledy, krabičkovými lupami, určovacími klíči a pracovními listy.

S kolem kolem Rakovce (6.-9.ZŠ,SŠ)

Tato neobyčejná (cyklo)exkurze nám ukáže vývoj krajiny a historii jejího využívání člověkem. Je doplněná o entomologická a hydrobiologická pozorování. Navštívíme zaniklou středověkou osadu a keltskou pevnost

Za prameny Malé Hané (6.-9.ZŠ, SŠ)

Na této exkurzi nás bude provázet horní tok říčky Malá Haná. Ukáže nám, jak její voda působí v krajině a modeluje reliéf. Do jejích vod se ponoříme při hydrologickém pozorování, měření a hodnocení kvality vody a popřemýšlíme o vlivu člověka na čistotu vody a na vznik povodní. Ukážeme si základní typy lesního hospodaření a srovnáme výhody i nevýhody monokultur.

Chráněná území jižní Moravy (7.-9.ZŠ, SŠ)

Program se dělí na dvě části- v jedné se budeme obecně věnovat problematice ochrany přírody, kategorizaci chráněných území, Natura 2000. Ve druhé blíže poznáme velkoplošná chráněná území jižní Moravy - v čem jsou unikátní v rámci České republiky a Evropy. Seznámíme se s přírodními zajímavostmi a typickými rostlinnými a živočišnými druhy těchto oblastí.

Ekologie do kapsy (6.-9.ZŠ, SŠ)

Ukážeme si, že zabývat se desaterem pravidel pro domácí ekologii pomůže nejen našemu ŽP, ale i naší kapse. Věnujeme se zdrojům a úspoře energie, vody, odpadové problematice, ekoznačení a spotřebitelskému chování.

Evropská a světová ochrana přírody (8.-9.ZŠ, SŠ)

Představíme si systém ochrany NATURA 2000 a pomocí něho i současné trendy v ochraně celoevropské přírody s konkrétními údaji ve vztahu k ČR. Dále se zaměříme na CITES a další mezinárodní úmluvy k ochraně druhů.

Je chudoba fair? (8.-9.ZŠ, SŠ)

Máte rádi čokoládu? Pak s námi pojdte ochutnat život pěstitelů kakaa a zamyslet se nad problémem chudoby ve světě.

Simulační hra Fishbanks, LTD. (8.-9.ZŠ, SŠ)

Pustíme se do nelitostného konkurenčního boje v rybářském průmyslu. Co se stane, když se zapomene na charakter zdrojů, z nichž čerpáme. Jaké to má důsledky pro ekonomiku drobné firmy. Hra se podrobněji věnuje ekosystémové dynamice, obnovitelným zdrojům, evropským mořím a využívá rybářského průmyslu k ilustraci

hospodaření s obnovitelnými zdroji.

Simulační hra Obchvat (7.-9.ZŠ, SŠ)

Městská část se chystá řešit problém s tranzitní dopravou vybudováním obchvatu přes přírodní nedotčená údolí. Starosta svolá veřejné slyšení, aby zastupitelstvo vyslechlo námitky občanů a mohlo rozhodnout. Účastníci simulační hry v jejím průběhu získávají informace o problematice dopravy a ochrany přírody v ČR. Studenti si na vlastní kůži vyzkoušejí přípravu argumentů a jejich obhajobu před oponující většinou, hledání řešení a schopnost kompromisu.

Simulační hra Větrná elektrárna (SŠ)

Investor přichází do malé vesnice, aby tu postavil dvě větrné elektrárny. To se nelíbí některým domorodcům. Na veřejném slyšení se má obecní zastupitelstvo rozhodnout, zda stavbu elektráren povolí. Cílem hry je umožnit účastníkům vícestranný pohled na problematiku alternativních zdrojů energie a netradiční formou si vyzkoušet argumentaci a diskuzi.

Jak jsme na tom? (8.-9.ZŠ, SŠ)

Lesy chřadnou, voda je stále znečištěnější, úrodná půda mizí pod vrstvou asfaltu... Anebo dříve vyhubené druhy se vrací, vzduch je stále čistější a o nebezpečný odpad člověk skoro nezavádí? Jak jsme na tom? Studenti se stávají výzkumným týmem, který na základě získaných dat rozhoduje, jaký je aktuální stav životního prostředí a zda se jeho jednotlivé složky mění k lepšímu či horšímu. Program se pokouší rušit zažitá dogmata a upírá pozornost na opravdové problémy a jejich možná řešení.

Tajemství dutých skal (6.-9.ZŠ, SŠ)

Exkurzi zahájíme na "střeše krasu" v Šošůvce. Poté se vydáme do tajemných podzemních krajin poznávat některé z jejich záhad. Čeká nás totiž jeskyně Lidomorna, propadání Bílé vody (Nová a Stará Rasovna) a další krasové jevy. Kouzlo místa podtrhuje zřícenina hradu Holštejna.

Mapa a krajina (8.-9.ZŠ, SŠ)

Program zaměřený na práci s mapou a čtení v krajině. Učíme se rozeznávat krajinné prvky v mapách a hledat je i v terénu. Sledujeme vznik a vývoj různých tvarů reliéfu a porovnáváme jejich reálný tvar se zobrazením v mapě. Ukazujeme si konkrétní příklady míst v okolí Krásenska i celé ČR. Pracujeme i s koncepcí mapových vrstev. Učíme studenty vnímat krajinu jako mozaiku přírodních i antropogenních vlivů.

Poklady Jihomoravského kraje (7.-9.ZŠ, SŠ)

Zveme Vás na putování moravskou krajinou... V průběhu programu se pomocí hry vydáme na průzkumnou výpravu do čtyřech velkoplošných chráněných území Jihomoravského kraje a seznámíme se s nejzajímavějšími fenomény v každém z těchto území. Ve druhé části se budeme věnovat problematice ochrany přírody, kategorizaci chráněných území a péči o krajinu.

Lesní škola Jezírko, Bílovice nad Svitavou

Gaia (SŠ)

Představení Lovelockovy teorie Země jako žijícího organismu. Studenti se seznámí s historií planety a vývoje na ní a budou hledat odpovědi na otázky, jak se vyrovnat s důsledky, které přináší globální krize.

Krajina a lidé (8.-9.ZŠ, SŠ)

Studenti se zajímavou formou seznámí s oborem ekologie krajiny. Žáci se stanou "architektky krajináři". Pracují a diskutují u velkého herního plánu, kde přetvářejí krajinu tak, aby vyhovovala lidem bez újmy na ekologické stabilitě.

Svět půdy a neživé přírody (8.-9.ZŠ, SŠ)

Neobyčejná a neobvyklá výprava do světa půdy, hornin a minerálů. Společně nahlédneme pod pokličku zemského povrchu a budeme poznávat tajemství lesa od samotných "kořenů". Součástí programu je odběr půdních vzorků ze sondy a jejich laboratorní rozbor.

Záchrana planety Země (SŠ)

Studenti se v programu pokoušejí nalézat řešení globálních problémů. Zúčastní se konference, kde budou obhajovat své návrhy.

Na kameni kámen (3.-8.ZŠ)

Nebojte se neživé přírody! Žáci se dozví zajímavou formou o vzniku Země, budou hledat polodrahokamy a zkameněliny, prozkoumají půdu všemi smysly a navštíví geologickou stezku.

Sjezdovka nebo les (SŠ)

Simulační hra inspirovaná problémem výstavby sjezdové dráhy ve Wilsonově lese. Studenti se rozdělí do několika skupin, které hájí a prosazují své zájmy a cíle. Jde o hodně. Prodlouží a rozšíří se sjezdovka, nebo bude lesopark vrácen do původní podoby.

Rezekvítek, Brno (www.rezekvítek.cz)

(+programy ve spolupráci s Lipkou)

Třídít či netřídít? (6.-9.ZŠ, SŠ)

Přednáška se zabývá problematikou odpadů. Doplnkem přednášky je také aktivita se speciálně vyrobeným plakátem a kartičkami, které slouží na závěrečné opakování.

Chráněná území města Brna (6.-9.ZŠ, SŠ)

První část této přednášky opět slouží k utužení kladného vztahu k přírodě a seznámení se základním dělením chráněných území a legislativou v ochraně přírody. V druhé hodině se žáci formou práce ve skupinách seznámí s vybranými maloplošnými chráněnými územími města Brna. Následně se dovíme něco o Natuře 2000 a naučíme se poznávat některé naturové druhy vyskytující se v okolí Brna.

Víme co jíme? (8.-9.ZŠ, SŠ)

V průběhu této přednášky se žáci seznámí se zásadami „chytřého nakupování“, aneb na co si dát v obchodě pozor a jak se vyznat v tom, co je na obalech výrobků napsáno či nakresleno. Následně společně zabrouzdáme do problematiky, jako jsou: „ěčka“, geneticky modifikované potraviny, bio výrobky, Fair Trade.

Voda čistá, voda má (6.-9.ZŠ, SŠ)

V této přednášce se budeme společně zabývat významem vody se samočisticími procesy v řekách i důvody a následky jejího znečištění. Vysvětlíme si pojmy jako jsou: eutrofizace, sinice, kořenová a městská čistírna odpadních vod. K závěrečnému opakování využijeme plakát řeky, který žáci sami doplní o odborné názvy a opatření tak, aby řeka byla „zdravá“ na celém svém toku.

Ekologicky šetrné výrobky (6.-9.ZŠ, SŠ)

Lektorka seznámí žáky s významem pojmu ekologicky šetrný výrobek a pojmy s nimi souvisejícími, jako jsou: životní cyklus výrobku, obnovitelné a neobnovitelné zdroje, samočisticí schopnost přírody atd.. Následně se naučíme, jak na trhu ekologicky šetrné výrobky poznat, co které logo znamená a proč používat právě je.

Příčiny globálních problémů (8.-9.ZŠ, SŠ)

V jednotlivých aktivitách programu jsou žáci vedeni k pochopení příčin globálních problémů a jejich souvislostí. Na názorném příkladu pochopí, co znamená termín "ekologická stopa výrobku" i to, proč naši předkové globální problémy řešit nemuseli. Každý s účastníků si dá alespoň malý závazek k tomu, jak on sám bude globální problémy řešit nebo alespoň zmírňovat.

Centrum Ekologické výchovy Důbrava při Středisku volného času

Hodonín, Hodonín (www.ekocentrum-dubrava.estranky.cz)

Nápady s odpady (6.-9.ZŠ)

Zamyšlení nad čerpáním přírodních zdrojů a množstvím odpadů, které se každý den vyprodukuje. Seznámení se s vznikem a tříděním odpadů, jak se s odpady nakládá a jak můžeme sami předcházet jejich hromadění. Výrobky z odpadového materiálu.

Živá půda (6.-9.ZŠ)

Seznámení se s půdou, jejím vznikem a složením, porozumění jejího významu pro živé organismy. Čeká nás několik pokusů s půdou a pomocí speciálních pomůcek budeme zkoumat a poznávat půdní živočichy. Dozvíme se, proč a jak kompostovat.

Opuštěné pole (6.-9.ZŠ)

Simulační hra zabývající se vztahy v ekosystému a jeho vývojem. Co se stane s polem, které přestaneme orat? Dozvíme se o tzv. pionýrských plodinách, invazních druzích a důležitosti druhové rozmanitosti.

Vzduch (6.-9.ZŠ)

Vysvětlíme si, jakým způsobem dochází k znečištění vzduchu a jak ho chránit. Způsoby dopravy a jejich vliv. Pomocí simulační hry si vyzkoušíme, jak znečištěné ovzduší ovlivňuje naše zdraví a co pro jeho zlepšení může udělat každý z nás.

Vodní svět (6.-9.ZŠ)

Koloběh vody v přírodě, její význam. Ekosystém rybníka a jeho rovnováha. Vodní živočichové, určování podle obrázkového klíče a pozorování. Jedinečné vlastnosti vody si dokážeme pokusy.

Od pralesa po poušť (6.-9.ZŠ)

Proč žijí v každé části světa jiné druhy rostlin a živočichů a proč naopak jsou si mnohdy navzdory vzdálenosti druhově blízké? Zoogeografie, popis jednotlivých biotů, vysvětlení pojmu biodiverzita a endemit. V další části programu se žáci snaží jednotlivé živočichy zařazovat do správných oblastí.

Domácí zvířata (6.-9.ZŠ)

Víte, jak probíhala domestikace zvířat v průběhu staletí a znáte jejich divoké předky? Naše i cizokrajná domácí zvířata. Způsoby chovu, užitek pro člověka, domestikace, „welfare“ a ekologické zemědělství. Program je doplněn přímým kontaktem se zvířaty ve výběhu.

Lužní krajinou(6.-9.ZŠ)

Vznik, význam a ochrana lužní krajiny. Fauna i flóra, chráněné a ohrožené druhy luhu. Biodiverzita a negativní vlivy lidské činnosti. Smyslové vnímání přírody.

Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty o.p.s., Veselí nad Moravou

(www.bilekarpaty.cz/vis)

Ekoškola (ZŠ, SŠ)

Ekoškola je mezinárodní program, v rámci kterého se žáci učí o environmentálních tématech a zároveň sami usilují o minimalizaci a třídění odpadů, úspory energie či vody a zlepšení životního prostředí školy a jejího okolí. Zakládají celoškolský pracovní tým Ekoškoly, vytvářejí si vlastní ekokodex, analyzují současnou situaci na škole v uvedených oblastech a navrhuji zlepšení, která se snaží posléze naplnit.

Život v řece Moravě (6.-9.ZŠ)

Historie vzniku řeky Moravy a unikátní příroda vodních toků: meandry, slepá ramena, ptačí kolonie, výskyty bobrů... Nezapomínáme ani na fotografie, které povídání dokreslí.

Zámecký park (6.-9.ZŠ, SŠ)

I přes rovinný terén s velkým podílem polí skrývá krajina v okolí Veselí nad Moravou množství zajímavých rostlin a živočichů. Znáte hodnoty veselského zámeckého parku, veselských luk nebo slepých ramen řeky Moravy? Tento program přiblíží žákům přírodu "za humny".

Co nepatří do popelnice (6.-9.ZŠ)

Program má naučit žáky, jak předcházet tvorbě odpadů, třídít již vzniklý odpad a dělit předměty na výrobky z obnovitelných a neobnovitelných surovin.

Co je doma to se počítá (SŠ)

... aneb Ekologicky šetrný výrobek. Také vám při nákupu jde hlava kolem ze všech těch značek na obalech? Co vlastně znamenají? Dá se jim věřit? O značení výrobků, ekoznačkách a ekologicky šetrných výrobcích se v našem programu dozvíte téměř všechno.

Voda (SŠ)

Voda je jednou z nejdůležitějších surovin na Zemi. Podíváme se na její význam z globálního i regionálního hlediska. Jak obíhá voda na Zemi a jak je to s její ochranou? Kolik vody v domácnosti spotřebujeme? Šetříme vodou? Měli bychom? Budeme spolu hledat odpovědi.

Chráněná území České republiky (6.-9.ZŠ, SŠ)

Cílem programu je uvedení hlavních důvodů a principů ochrany přírody. Znáte chráněné krajinné oblasti a národní parky v ČR? Víte, co znamená zkratka ÚSES? Jaké jsou příklady střetu zájmů - ochrana přírody versus ekonomický rozvoj? V programu se pracuje ve skupinách se slepou mapou a propagačními materiály chráněných území.

CHKO Bílé Karpaty (6.-9.ZŠ, SŠ)

Program obeznámí studenty s přírodou chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty a její ochranou. Popovídáme si o jedinečnosti tohoto koutu republiky s krásnými fotografiemi. Rovněž se dozvíte, co dělá profesionální ochránce přírody.

Příroda jihovýchodní Moravy (SŠ)

Obrazová procházka polopouštní krajinou Bzenecké Doubravy a lužními lesy Strážnického Pomoraví. Přírodní, historické a kulturní souvislosti. Víte, jak vznikla Moravská Sahara? Víte, ve kterých místech lze pozorovat bobra evropského?

Poušť a řeka - Národní přírodní památka Váté písky a přírodní park Strážnické Pomoraví (6.-9.ZŠ, SŠ)

Váté písky jsou jedinečnou lokalitou, ve které se vyskytují suchomilné druhy rostlin a živočichů. V minulosti bylo toto území nazýváno "Moravskou Saharou". Při exkurzi je možné spatřit naši největší ještěrku - ještěrku zelenou. Nedaleko od Vátých písků se nachází poslední nezregulovaný úsek na dolním toku řeky Moravy. Řeka zde vytváří zajímavé meandry a písčité stěny, z nichž nejvyšší, tzv. "Čertovu stěnu" najdeme v národní přírodní památce Osypané břehy.

Kněžpolský les - Přírodní rezervace Kanada a PR Trnovec (6.-9.ZŠ, SŠ)

Expedice do prostředí lužního lesa, slepého ramene řeky Moravy a četných tůní. Účastníci se aktivně zapojí do poznávání přírodních zajímavostí Kněžpolského lesa. Brzy na jaře zde můžeme vidět sněženky a bohaté bylinné patro lesa. Později (od května) na hladině slepého ramene vykvétají lekníny. Hnízdiště volavek, lokalita s hojným výskytem bobrů.

Lodí k lužnímu lesu (6.-9.ZŠ, SŠ)

Plavba lodí po Baťově kanále ke vnorovským plavebním komorám. Výšlap do okolního lužního lesa, ke slepému rameni a jezu. Seznámení se s historií Baťova kanálu a s přírodou lužní krajiny kolem řeky Moravy.

Dobrodružství na řece Moravě (7.-9.ZŠ,SŠ)

Plavba na nafukovacích člunech meandry přírodního parku Strážnické Pomoraví v úseku od Bzence - Přívozu do Rohatce. Jedná se o poslední nezregulovanou část dolního toku řeky Moravy. Pozorování přírodních krás v okolí řeky (kolonie čápů a volavek, ledňáčci, bobří ohryzy...). **Každý účastník musí být plavec!** Vítány jsou alespoň částečné dovednosti ovládání kanoe. Každý účastník bude mít k dispozici záchrannou vestu.

Ekocentrum Čtyřlítek, Zlín (www.eko.ecn.cz)

Andrýskova naučná stezka (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova, Člověk a příroda, Člověk a zdraví

Poznáme krásné okolí Fryštáku. S pomocí pracovních listů plných úkolů se seznámíme s místními rozmanitými biotopy a jejich obyvateli.

Pasekářská stezka (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova, Člověk a příroda, Člověk a zdraví

Jak se vyvíjela krajina v přírodním parku Želechovické paseky, s jakými rostlinami a živočichy se zde můžeme setkat? Procházkou po naučné stezce a s pomocí pracovních listů budeme objevovat kouzlo krásného místa v těsné blízkosti Zlína.

Na hradě (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova, Člověk a příroda, Člověk a zdraví, Člověk a společnost

Příroda Hostýnských vrchů, zaměření na zdejší lesy. Čím prošel hrad Lukov během své existence? Budete mít možnost se přímo v prostorách zříceniny hradu stát průvodci a za pomoci dostupných materiálů odhalit pohnutý osud tohoto místa.

Odpadov (6.-9.ZŠ)

Environmentální výchova, Člověk a příroda, Člověk a společnost

Co dělat, když na vašem oblíbeném místě vzniká skládka? Program zaměřený na odpadovou problematiku města Zlína.

ALCEDO - Středisko volného času Vsetín, Vsetín (www.alcedovsetin.cz)

Expediční program Čertovy skály-Pulčiny-Dušná (6.-9.ZŠ, SŠ)

V průběhu programu nabízíme formy dobrodružné a ekologické výchovy, zážitkové pedagogiky s podtextem osobnostně sociálního rozvoje, týmové spolupráce a komunikace. Prostředí, ve kterém program probíhá a vybavení které máme připraveno, nám kromě turistiky umožní realizovat slaňování na Čertových skalách, jízdu na koních, rafting, lanové aktivity. Dále jsou součástí programu herní systémy (strategické, týmové a komunikační hry, dramatika a další). Ubytování během expedice ve stanech, účastníci se budou podílet na přípravě stravy.

Expediční program je vhodným doplněním výuky přírodopisu, biologie, zeměpisu a tělesné výchovy. Formy výuky používané během expedice se významně podílejí na rozvoji klíčových kompetencí u účastníků a přispívají k rozvoji témat obsažených ve vzdělávací oblasti „Člověk a příroda“ rámcového vzdělávacího programu. Svým obsahem expedice naplňuje průřezová témata „Environmentální výchova“ a „Osobnostní a sociální výchova.“

(Pobytové programy, dle vašich požadavků.)

ZO ČSOP Veronica, Centrum Veronica Hostětín, Hostětín

(hostetin.veronica.cz)

Z Budína do Hostětína (8.-9.ZŠ, SŠ)

Exkurze je vedena formou "rolové hry", kdy žáci, obyvatelé Budína, jedou jako delegace poznat Hostětín. Ve skupinách žáci pracují na konkrétních úkolech vyplývajících z jejich role (starosta, zemědělec apod.). Při

interaktivní exkurzi žáci proberou širokou škálu témat souvisejících s udržitelným rozvojem, přímo na konkrétních případech realizovaných v Hostětíně. Na konci programu žáci prezentují prezentují navrhovaná řešení problémů obce Budín.

Hostětín-zelená inspirace z Bílých Karpat (6.-9.ZŠ, SŠ)

Interaktivní exkurze, při které žáci proberou širokou škálu témat souvisejících s udržitelným rozvojem, a to přímo na konkrétních příkladech realizovaných v Hostětíně. U každého z projektů (kořenová čistírna, kotelna na biomasu, solární panely, šetrné veřejné osvětlení, moštárna s ekologickou produkcí, pasivní dům) se žáci dozvědí související tématické informace, zkoumají principy, počítají konkrétní přínosy, porovnávají s "nešetrnými" variantami apod.

Udržitelný rozvoj (6.-9.ZŠ, SŠ)

Žáci se v rámci jednotlivých aktivit snaží porozumět pojmu Udržitelný rozvoj. Pro mladší jsou připraveny obecnější aktivity, starší mají výuku cílenou přímo na Hostětín a teorii aplikují přímo na objekty UR v Hostětíně- hodnotí ekologické, ekonomické a sociální přínosy, vzájemné vazby, malují souvislosti aj.

Obnovitelné zdroje energie (6.-9.ZŠ, SŠ)

Žáci poznají problémy související s nadměrnou spotřebou energie, dozvědí se o možnostech využívání obnovitelných zdrojů (OZE) a energetických úspor. Program je interaktivní ppt prezentací (seznájí žáky se zdroji energie, jejich vlivem na ŽP, přehledem OZE), řadou praktických ukázek (využívání obnovitelných zdrojů, ukázky fosilních a alternativních paliv), diskuzí o možnostech úspor energie v domácnosti, žáci vypočítají konkrétní úspory oxidu uhličitého.

Prima klima (1.-9.ZŠ, SŠ)

Co je skleníkový efekt? Jak funguje sluneční energie? Jak reguluje teplotu plynný obal Země? Co způsobuje svých chováním člověk? Jde o problém lokální či globální? Jak souvisí to, co jíme, s ochranou klimatu? A jak souvisí například naše nové džíny s úsporami CO₂? Na tyto a řadu dalších otázek najdou žáci odpověď při výukovém programu. Kromě toho představuje program i jednotlivé dílčí oblasti, kde můžeme všichni dosáhnout významné úspory - dopravu, efektivní využívání energie, oblast nákupu a změn konzumního chování, vliv zemědělství či prevenci vzniku a správné nakládání s odpadem.

(vícedenní)

Ekopobyť - Udržitelný rozvoj všemi smysly (6.-9.ZŠ, SŠ)

Pojem Udržitelný rozvoj je dnes skloňován ve všech pádech – co si však pod ním konkrétně představit? To se dozví žáci a studenti při svém pobytu v Hostětíně. Kde jinde se o udržitelném rozvoji dozvídat než v obci, kde je tento pojem uveden do praxe? V Hostětíně je k vidění řada modelových ekologických projektů – pasivní dům, obecní výtopyna na biomasu, kořenová čistírna odpadních vod, solární kolektory, fotovoltaická elektrárna, šetrné veřejné osvětlení a moštárna s bio-produkcí. Žáci a studenti si budou moci všechny technologie „osahat“, vyzkoušejí si na vlastní kůži, jak se bydlí v pasivním domě, jak chutnají biopotraviny, jak může slunce ohřívat vodu, jak a proč využívat obnovitelné zdroje a především se dozví všechny vzájemné souvislosti a praktické poznatky. To vše hravou formou s využitím interaktivních prvků. Hlavními tématy, se kterými se v průběhu 3-5 dnů mohou seznámit, jsou ochrana klimatu, úspory energie, obnovitelné zdroje, ekologické zemědělství, zodpovědné nakupování, udržitelná doprava, ekologická domácnost. Součástí ekopobyty je i vypracování skupinového úkolu, ve kterém žáci zpracovávají data týkající se jejich vlastní obce, domácnosti či školy a snaží se přenést prvky udržitelného rozvoje na jejich nejbližší okolí. Naučí se zpracovat dotazníky, analyzovat souvislosti, psát mediální zprávu a navrhnout řešení jak vylepšit jejich školu, obec, veřejnou dopravu tak, aby vše bylo v souladu s nově poznávanými skutečnostmi. Celý pobyt je proložen teambuildingovými aktivitami, proto je vhodný též pro nové kolektivy jako poznávací a stmelovací prvek.

Dům dětí a mládeže a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Vila Doris Šumperk-středisko ekologické výchovy, Šumperk

(www.doris.cz)

Dojde nám to? (5.-9.ZŠ, SŠ)

Na konkrétních případech žáci zjišťují, kde se energie získává, jak s ní hospodaříme a zda jí máme dostatek. Skupinová práce, simulační hry a diskuze.

Sluňákov-Centrum skologických akivit města Olomouce, o.p.s., Horka nad Moravou (www.slunakov.cz)

(dlouhodobý)

Ekoškola (ZŠ, SŠ)

Ekoškola (Eco-Schools) je mezinárodní program, v rámci kterého se žáci učí o environmentálních tématech a zároveň sami usilují o minimalizaci a třídění odpadů, úspory energie či vody a zlepšení životního prostředí školy a jejího okolí. Zakládají celoškolský pracovní tým Ekoškoly, vytvářejí si vlastní ekokodex, analyzují současnou situaci na škole v uvedených oblastech a navrhuji zlepšení, která se snaží posléze naplnit.

(jednodenní)

Odpady a nápady jak na ně (6.-9.ZŠ, SŠ)

Proč je tolik odpadů? Kam s nimi? Jak může každý sám pomoci? Studenti formou skupinové práce zjistí, jak se nakládá

s různými odpady, jak funguje kompost, jak vybrat již při nákupu ekologicky šetrný obal, o ekoznačkách.

Křehká Země (8.-9.ZŠ, SŠ)

Program zpřístupňuje téma globálních problémů studentům. Klíčovou myšlenkou je propojenost jevů v čase a prostoru a uvědomění si spoluodpovědnosti za stav světa. Program probíhá formou diskusí, herních aktivit a simulačních her, které napomáhají pochopit globální propojení světa.

Zelený ostrov aneb co krajina obsahuje? (6.-9.ZŠ, SŠ)

Exkurze do NPR Žebračka u Přerova. Stezka Lužním lesem je doplněna o pracovní listy. Lov vodních živočichů, určování jarních rostlin, povídání o stromech, význam krajiny pro člověka. Stezka začíná na parkovišti za Biologickou stanicí v Přerově a zde také končí.

Sluneční stezkou krále Ječmínka (6.-9.ZŠ, SŠ)

Exkurze do přírodního parku Velký Kosíř. Stezka plná nejrůznějších zastavení-hledání zkamenělin a cesta proti času, orientace v terénu, význam smíšeného lesa, výstup na vrchol Velkého Kosíře a jeho tajemství, za orchidejemi Malého Kosíře. Součástí exkurze je opékání na Velkém Kosíři. Trasa 10 km začíná v Čelechovicích na Hané, končí ve Slatinicích.

Cyklistický výlet do CHKO (6.-9.ZŠ, SŠ)

Jízda po cyklostezce Litovelským Pomoravím z Horky nad Moravou do Litovle a zpět. Po cestě zastavení o vývoji vztahu lidí a přírody v Litovelském Pomoraví-pravěká krajina, vznik říční delty, meandry řeky Moravy, lesy, ochrana přírody. Možnost zapůjčit kola.

Šetrná energie (7.-9.ZŠ, SŠ)

Co je to nízkoenergetický dům? Jak funguje? Žáci se dozví o možnostech využívání a šetření energie přímo v nízkoenergetickém domě Sluňákova.

Do nitra CHKO (6.-9.ZŠ, SŠ)

Procházka v okolí Sluňákova lesem CHKO Litovelské Pomoraví. Lužní les a jeho proměny v průběhu roku, živočišné a rostliny v nivě řeky Moravy.

Když se řekne hlína (4.-7.ZŠ)

V jednoduchých krocích žák popíše vznik půdy, pochopí význam půdy pro život na Zemi. Pomocí pokusů se žák seznámí s vlastnostmi půdy. Žák umí vysvětlit rozdíl mezi horninou a nerostem.

(vícedenní)

Sedm barev duhy (6.-8.ZŠ)

Člověk a jeho svět, Osobnostně-sociální výchova, Environmentální výchova, Multikulturní výchova, Výchova v evropských a globálních souvislostech

Jednotlivé barvy duhy se prolínají stejně jako všechny součásti přírodního světa a světa lidí. Program postupuje od osobního, vnitřního přes vztahy mezi žáky ve třídě a škole, poznávání přírodních ekosystémů a krajiny v okolí až po globální pohled na svět a jeho problémy. Celý týden nás bude provázet příběh. Učitel obdrží metodiku školního projektu Sedm barev duhy.

Sedm bran do Litovelského Pomoraví (9.ZŠ, SŠ)

Člověk a jeho svět, Osobnostně-sociální výchova, Environmentální výchova, Multikulturní výchova, Výchova v evropských a globálních souvislostech

V nízkoenergetickém domě a v přírodě chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví se pokusíme hledat vztah k sobě navzájem, vztah k místu a vztah ke světu. Projdeme společně sedmi branami. Sluneční brána nám dá příležitost poznat sebe, brána Poutníků vede na výlet. V bráně Poetické se zkusíme dívat na přírodu jinak než

racionálně. Brána Ohňová znamená historii lidí a krajiny, Větrná obnovitelné zdroje energie, zemní dynamiku říční nivy a Vodní brána je život v Litovelském Pomoraví.

Labyrint (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a jeho svět, Osobnostně-sociální výchova, Environmentální výchova

Třídenní program. Program je motivován cestou labyrintem-poznáváním sebe i druhých na imaginární cestě k cíli. Druhý den je zařazen celodenní výlet dle výběru. Konkrétní náplň a zaměření pobytu jsou doplněny po konzultaci s učitelem.

Džbán plný kultur aneb putování prioritními zeměmi rozvojové spolupráce ČR (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a jeho svět, Výchova demokratického občana, Výchova v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova

Společně se vydáme do Evropy, do Afriky a Asie. Navštívíme osm prioritních zemí zahraniční rozvojové spolupráce ČR (Angola, Bosna a Hercegovina, Jemen, Moldavsko, Mongolsko, Srbsko, Vietnam a Zambie). Cílem jednotlivých dnů je seznámit žáky s informacemi o prioritních zemích, s českou zahraniční rozvojovou spoluprací, budovat v nich porozumění i toleranci k jiným národům a kulturám, společně hledat odpovědi na otázku, proč pomáhat lidem v rozvojových zemích.

Regionální centrum hnutí Brontosaurus Jeseníky, Jeseník (www.jeseniky-brontosaurus.cz)

Voda v krajině, povodně (hra) (6.-9.ZŠ)

Prostřednictvím tohoto programu děti pochopí, kde se voda v přírodě bere, v jaké formě se nachází, jaký je její pohyb, čím je tento pohyb způsobený. Jak lidé přispívají ke vzniku ničivých povodní? Jak takovým povodním zabránit a nenarušit tak přirozený režim řeky? Praktickým cvičením si vypočítáme šířku záplavového území a řekneme si, v čem lidé chybují při výběru místa pro svůj dům podél řek.

Naše stará planeta (6.-9.ZŠ)

Jak stará je naše planeta? Jak vznikla a jak vypadá uvnitř? Prakticky si ukážeme na délce provázku, jak dlouhou dobu trvala jednotlivá období existence naší Země a jakou dobu jsme tu my lidé. Jaký je rozdíl mezi lidským a geologickým časem?

Hory, nížiny, kouzla dvou světů (6.-9.ZŠ)

Jak vznikají hory? Co je pro ně typické? Proč nás tolik lákají? Získáme představu o tom, jak vypadá mořské dno, že je dosti podobné reliéfu na Zemi. Kdy asi vznikly Jeseníky? Budeme diskutovat o tom, jaké výhody a úskalí má život v nížinách a proč tak rádi vyrážíme do hor za dobrodružstvím. Formou hry si zopakujeme nejvýznamnější horské celky s jejich nejvyšší horou. Jak se liší Jeseníky od Beskyd?

Obyvatelé a problémy deštných pralesů (6.-9.ZŠ)

Pochopení globálních dopadů kácení velkých ploch lesa. Diskuze nad tématem. Uvědomění si, že ještě v dnešní době žijí v pralesích lidé, jejichž kultura je jedinečná a hodná ochrany. Jaké výhody a nevýhody plynou ze setkání odlišných kultur? Procvičování dovedností spjatých s pochopením rozdílů ve vnímání odlišných kultur, vzájemná komunikace, problémy spojené s nedorozuměním. Jednoduché a zábavné simulační hry, diskusní aktivity. Hry zaměřené na dané téma: KMEN NACIREMA - návyky a vzorce, které se nám jeví samozřejmé, se zvnějšku tak jevit nemusí, BAFABAFA - Interakce při setkání rozdílných kultur, OMEGANŠTÍ POZOROVATELÉ - problémy.

Šetříme energii (6.-9.ZŠ)

Způsoby šetření energií. Jak využít slunce, vítr, vodu a rostliny k získání energie na místo vyčerpatelných zdrojů jako je ropa, uhlí a zemní plyn. Co to je čistá energie? Jaké jsou úskalí získávání energie z obnovitelných zdrojů?

Občanské sdružení HÁJENKA, Kopřivnice (hajenka.koprivnice.org)

Svět Žížaly Žofky (5.-6.ZŠ)

Program zaměřený na život v půdě (složky půdy, živiny, edafon, kořeny rostlin, rozklad...). Práce s lupami.

Kdo šetří má za tři (5.-6.ZŠ)

Co vás napadne, když se řekne energie? Kolik druhů energie je na Zemi a které z nich využíváme? Jak hospodaříme s energií? Spoustu věcí bychom mohli dělat jinak, od výroby elektřiny až po čištění zubů.

Povídání o vzduchu (5.-6.ZŠ)

Program je zaměřen na plynný obal země. Dozvíte se, jak znečištěný vzduch dýcháme. Co je příčinou tohoto

znečištění a jak každý z nás může přispět ke zlepšení kvality ovzduší.

Povídání o vodě (5.-6.ZŠ)

Voda je nezbytná pro život na Zemi. Často s ní však zacházíme tak, jako bychom si nebyli její ceny vědomi. Proto zkusíme zjistit, odkud se voda bere a jakými cestami putuje.

Kam s nimi?! (5.-9.ZŠ)

Od historie po současné řešení likvidace odpadků. Známe správné cesty, ale nepoužíváme je - proč?

Mé místo na slunci (7.-9.ZŠ)

Formou hry poznáváme město, ve kterém žijeme. Jeho historii, významné budovy, významné stromy, okolí města. Pokusíme se poznat jeho vývoj a navrheme možnosti zlepšení. Tento program je určen jen pro Kopřivnici a Štramberk.

A co na to selský rozum (7.-9.ZŠ)

Při programu zjistíme, jak funguje tradiční zemědělská usedlost. Vysvětlíme si, jak se potravní řetězce a fotosyntéza podílejí na chodu hospodářství.

Globální problémy - přelidnění (7.-9.ZŠ)

Přednáška o nejzávažnějších problémech naší planety: přelidnění, hladomoru, zemědělských systémech. Diskuse.

Moje zelená hranice (7.-9.ZŠ)

Kolik pohodlí jsem ještě ochoten obětovat pro životní prostředí. Jak i já sám mohu ovlivňovat dění ve velkém světě nejen u nás doma. Program je zaměřen na problematiku nakládání s energií.

Co je doma, to se počítá (7.-9.ZŠ)

Protože ani prostor ani zdroje nejsou na naší planetě nekonečné, je třeba klást daleko větší důraz na využívání obnovitelných zdrojů látek a energie. Jedním z nástrojů vedoucích k naplnění této myšlenky jsou systémy ekoznačení. A právě na ekoznačky a ekologicky šetrné výrobky je zaměřen tento program.

Kterak člověk s krajinou zachází? (7.-9.ZŠ)

Účastníci dokážou odvodit souvislosti mezi hospodařením člověka v krajině a řemesly, seznámí se s typickými i méně známými řemesly a připomenou si jejich význam a postavení v současnosti. Budou moci si i nějaké řemeslo vyzkoušet a tak i zhodnotit cenu lidské práce.

Vita-občanské sdružení, Ostrava (Horní Lomná, Vlkovice, Hřčava)

(www.vitaova.cz)

(dlouhodobý)

Ekoškola (ZŠ, SŠ)

Ekoškola (Eco-Schools) je mezinárodní program, v rámci kterého se žáci učí o environmentálních tématech a zároveň sami usilují o minimalizaci a třídění odpadů, úspory energie či vody a zlepšení životního prostředí školy a jejího okolí. Zakládají celoškolské pracovní týmy Ekoškoly, vytvářejí si vlastní ekokodex, analyzují současnou situaci na škole v uvedených oblastech a navrhnou zlepšení, která se snaží posléze naplnit.

Program je vhodný pro školy základní, střední i speciální, školy malé i velké, vesnické i městské, školy zkušené na poli environmentální výchovy i školy teprve začínající.

(jednodenní)

Kudy tekla řeka (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Přírodopis, Zeměpis, Ekol. praktika, Matematika a její aplikace
Výprava k řece Odře. Proměny řeky v čase. Jak člověk mění řeku? Kudy tekla řeka dřív? Co je regulace, meliorace, revitalizace? Určování čistoty vody podle vodních organismů. Programy probíhají v Ostravě – Výškovicích

Hajdy na haldy (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a společnost, Člověk a příroda, Dějepis, Zeměpis, Ekol. praktika,
Výprava s překrásnou vyhlídkou, určování geomorfologických celků. Vznik a nález černého uhlí, dopady těžby na krajinu. Sukcese, rekultivace. Má příroda šanci se vrátit? Jak voní halda? Program probíhá v Ostravě na haldě Ema.

Co skrývá popelnice (2.-9.ZŠ)

Člověk a jeho svět, Ekol. praktika, Pracovní činnost, Rodinná výchova, Přírodověda, Přírodopis, Dítě a jeho tělo
Program plný her a diskusí o obalech, skládkách, recyklaci a třídění odpadů. Co můžeme třídít v našem městě, co u nás ve škole a jak na to. Množství informací přizpůsobeno věku a možnostem dětí.

Invazní druhy- nezvaní cizinci (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Člověk a společnost, Přírodopis, Biologie, Zeměpis, Ekol. Praktika
Formou hry se žáci seznámí s problematikou invazních druhů. Co jsou invazní druhy, jaké nebezpečí skýtají pro naši přírodu a jak se invazím bránit. Během programu se žáci naučí poznávat nejdůležitější živočišné a rostlinné invazní druhy. Aktuální informace o mapování a výskytu v našem kraji a republice.

Rak jako bioindikátor (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Přírodopis, Biologie, Zeměpis, Ekologická praktika
Každý vodní organismus má určité nároky na čistotu vody - indikuje stav svého životního prostředí. Kdo patří mezi bioindikátory? Nácvik určování kvality vody. Program doplňuje učivo o koryšcích.

Jak vaří rostlina (6.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Přírodověda, Zeměpis, Chemie
Fotosyntéza a význam rostlin zábavně a hravě. Složení buňky a význam organel pro rostlinu. Význam rostlin pro lidi. Víte jak roste chleba, z čeho je čokoláda, káva, cukr, coca-cola a další potraviny? Jak rostliny inspirovali umělce, vědce, básníky i stavitele.

S hlavou v oblacích (6.-9.ZŠ)

Člověk a příroda, Přírodověda, Fyzika, Zeměpis,
Návštěva království oblaků, větrů, duhy i plachtících orlů. Moudrost pranostik i návod na jednoduché sledování počasí, práce s atlasem k určování „oblak“. Seznámení s meteorologickými prvky a obrázky přístrojů.

Mimořádné události (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a společnost, Člověk a zdraví, Zeměpis, Chemie, Biologie, Občanská výchova
Na území naší republiky je 100 provozů, kde může dojít k závažné havárii s dopady na zdraví lidí, majetky i životní prostředí. Máme dostatek informací o rizicích průmyslu? Víme jak se zachovat v případě havárie. Kde získat informace a jak jim porozumět? Pouze ve středisku na ul. Nádražní 29, Ostrava.

Ekologická stopa (6.-9.ZŠ, SŠ)

Čl. a příroda, Člověk a spol., Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Informatika, Ekologická praktika, Občanská výchova
Co je to ekologická stopa a jak si ji můžeme vypočítat? Praktický návod na to, jak s žáky spočítat kolik plochy Země potřebuje každý z nás skutečně k životu. Žijeme na dluh? Co je to trvalá udržitelnost. Program probíhá v PC učebně školy.

Životní prostředí v Moravskoslezském kraji (6.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Člověk a společnost, Ekol. praktika, Přírodopis, Zeměpis,
Jak se liší naše představy a skutečnost o životním prostředí v Moravskoslezském kraji? Kde naprší nejvíce a naopak nejméně vody? Kde roste nejmohutnější památný strom? Kde se nachází vodní nádrže a pramenité oblasti? Kde nejbližší naší škole hospodaří ekologický zemědělec? Žáci s pomocí lektora vytvoří SWOT analýzu kraje a údaje zobrazí v mapě Moravskoslezského kraje. Program probíhá ve středisku na ul. Nádražní 29, Ostrava.

Beo (8.-9.ZŠ, 1.-2.SŠ)

Člověk a příroda, Člověk a společnost, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Přírodopis, Zeměpis, Ekologická praktika,
BEO – keltské slovo označující život a také environmentální hru, která se zabývá globálními problémy lidstva. Hraje se na mapě světa s kartami náhody, problémů i řešení. Záleží na nás všech, zda budeme spolupracovat a planetu zachráníme.

Co je doma to se počítá (7.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Člověk a společnost, Zeměpis, Ekol. praktika, Zbožiznalství,
Jak nakupovat ohleduplně k životnímu prostředí? Jak poznáme ekologicky šetrný výrobek? Co která značka znamená. Jak se bránit klamavé reklamě?

Fishbanks (6.-9.ZŠ, SŠ)

Ekol. praktika, Přírodopis, Zeměpis, Člověk a příroda, Člověk a společnost
Simulační hra, která učí principům dlouhodobě udržitelného zacházení s obnovitelnými zdroji. Program probíhá ve středisku na ul. Nádražní 29, Ostrava.

Africká vesnice (8.-9.ZŠ, SŠ)

Člověk a příroda, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Zeměpis, ZSV, Ekologická praktika, Matematika
Na chvíli se změním v africké domorodce se všemi jejich starostmi. Jen na našem správném rozhodnutí bude záležet zda přežijeme další rok, i když přijde epidemie, přírodní katastrofa. Hra, ve které budeme přemýšlet o

tom, jak funguje svět, má několik kol. Nevyhneme se diskuzi o mezinárodní pomoci, vzdělanosti, xenofobii, AIDS a válkách.

(vícedenní)

Na týden Afričanem (SŠ)

V rámci programu se proměníme na 5 dní v obyvatele Afrického kontinentu. Staneme se součástí kmene a prožijeme některé z běžných radostí i starostí domorodce. Ochutnáme tradiční africké pokrmy. Program se dotýká problematiky rozvojových zemí, globálního pohledu na svět a naši úlohu a postavení v něm.

Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá (1.-9.ZŠ, SŠ)

5 denní program se věnuje problematice domácí ekologie. Jak správně vytrídít odpad, co znamenají značky na obalech, jak nás ovlivňuje reklama, jak můžeme ovlivnit svět prostřednictvím jednoduchých rozhodnutí? Na to vše budeme hledat odpovědi.

Živly (1.-9.ZŠ, SŠ)

5 denní program ve znamení živlů ohně, vody, země a vzduchu. Dozvíme se zajímavé informace a zahrajeme si na badatele při průzkumech v terénu.